

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Nr. 6
1977

**OM ALBANIENS
SYN PÅ VERDEN**

**HELSINGØR VÆRFT -
ENHEDSPOLITIK**

**DE 'MILITANTE'
REFORMISTER**

**DEBAT: OM SOCIALISMENS
POLITISKE ØKONOMI**

TEGN ABONNEMENT!

Dette nummers indhold:

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler:

Om Albaniens syn på verden: Artiklen indeholder en udførlig kritik af Albaniens Arbejdets Partis opfattelse af verdenssituationen og af de strategiske konsekvenser, som denne opfattelse medfører. Artiklen tager udgangspunkt i artiklen 'Revolutionens teori og praksis' offentliggjort i AAP's CK's central-organ 'ZERI I POPULLIT' d. 7.7. 1977.

Helsingør Værft - enhedspolitik: KAP på Helsingør Værft opsummerer sine enhedspolitiske erfaringer efter en periode med vanskelige og hårde kampe. Artiklen indeholder en fremadrettet kritik af KAP's faglige enhedspolitik og behandler bl.a. spørgsmålet om forholdet mellem 'rådne' og 'revolutionære kompromisser'.

De 'militante' reformister: Hvad opnåede sømændene i virkeligheden gennem den lange konflikt med rederierne i sommeren 1977? Skal man tro Preben Møller Hansen var resultaterne en gevaldig sejr for sømændene. En analyse af resultaterne viser noget ganske andet.

Debat: Indeholder bl.a. en fortsættelse af diskussionen om socialismens politiske økonomi - og i forbindelse med anmeldelsen af Ditte Cederstrands roman, Hvor har du hjemme, proletar?, en replik fra forfatterinden, og en replik til replikken.

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260896198

FORLAGET

Pris 15,- kr.

ISSN: 0105-1 903

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Nr. 6
1977

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Redigeres af et udvalg. Ansv. redaktør: Frederik Dehlholm.
Redaktionen afsluttet 10. november 1977.

Abonnement 100 kr. for 6 numre. Løssalg 15 kr. pr. stk.

Pengene indsættes på giro 9 21 41 27

Forlaget OKTOBER, Studiestræde 24, 1455 København K.

ISSN 0105-1903

ADRESSER:

Kommunistisk Arbejderparti (KAP)

Esbjerg: Postbox 293, 6700 Esbjerg
Helsingør: Postbox 71, 3000 Helsingør
Herning: Postbox 142, 7400 Herning
Hillerød: Postbox 148, 3400 Hillerød
København: Studiestræde 24, 1455 Køben-
havn K. Tlf. (01) 15 21 33.

Køge: Postbox 52, 4130 Viby Sj.

Lolland-Falster: Postbox 7, 4930 Maribo

Odense: Postbox 32, 5240 Odense NØ

Randers: Postbox 2043, 8900 Randers

Roskilde: Postbox 128, 4000 Roskilde

Silkeborg: Postbox 207, 8600 Silkeborg

Ålborg: OKTOBER bogbutik, Kastetvej 11,
9000 Ålborg

Århus: OKTOBER bogbutik, Vestergade 64,
8000 Århus C

OKTOBER bogbutikkerne

København: OKTOBER bogbutik, Studie-
stræde 24, 1455 Kbh. K. Tlf. (01) 12 87 97.
Åbningstider: mand.-fred. 10-17.30, lørd.
10-13.

Ålborg: OKTOBER bogbutik, Kastetvej 11,
9000 Ålborg. Åbningstider: mand. & torsd.
15-17.30, fred. 15-18, lørd. 10-12.30

Århus: OKTOBER bogbutik, Vestergade 64,
8000 Århus C, Tlf. (06) 19 84 33. Åbnings-
tider: mand.-fred. 15.30-17.30, lørd. 10-13.

Forlaget Oktober

FORLAGET OKTOBER: Studiestræde 24,
1455, Kbh. K. Giro 9 21 41 27. Tlf. (01) 142734

ABONNER PÅ ARBEJDERAVISEN

115,- kr. pr. år; 60,- kr. pr. halvår.

Ring (01) 14 64 04 eller

Send bestillingskuponen.

Abonnement begynder straks ved bestillingen
og løber til 30.6. eller 31.12.1978.

Prisen reguleres efter bestillingsdatoen - vent
med at betale til du får et girokort fra distri-
butionen.

Du kan begynde med et

PRØVEABONNEMENT på 10 numre. Ind-
sæt 20,- kr. på giro 6 14 08 07. ARBEJDER-
AVISEN, Studiestræde 24, 1455 København
K.

STØTTEABONNEMENT

koster 200,- kr. pr. år.

Dette nummers indhold:

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler:

Om Albaniens syn på verden: Artiklen indeholder en udførlig kritik af Albaniens Arbejdets Partis opfattelse af verdenssituationen og af de strategiske konsekvenser, som denne opfattelse medfører. Artiklen tager udgangspunkt i artiklen 'Revolutionens teori og praksis' offentliggjort i AAP's CK's centralorgan 'ZERI I POPULLIT' d. 7.7. 1977.

Helsingør Værft - enhedspolitik: KAP på Helsingør Værft opsummerer sine enhedspolitiske erfaringer efter en periode med vanskelige og hårde kampe. Artiklen indeholder en fremadrettet kritik af KAP's faglige enhedspolitik og behandler bl.a. spørgsmålet om forholdet mellem 'rådne' og 'revolutionære kompromisser'.

De 'militante' reformister: Hvad opnåede sømændene i virkeligheden gennem den lange konflikt med rederierne i sommeren 1977? Skal man tro Preben Møller Hansen var resultaterne en gevaldig sejr for sømændene. En analyse af resultaterne viser noget ganske andet.

Debat: Indeholder bl.a. en fortsættelse af diskussionen om socialismens politiske økonomi - og i forbindelse med anmeldelsen af Ditte Cederstrands roman, Hvor har du hjemme, proletar?, en replik fra forfatterinden, og en replik til replikken.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
1950

REPORT OF THE
COMMISSIONER OF THE
BUREAU OF CHEMISTRY
AND
MINERALOGY
FOR THE YEAR 1950

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
1950

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
1950

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
1950

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
1950

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
1950

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
1950

INDHOLDSFORTEGNELSE:

Om Albaniens syn på verden	9
Helsingør Værft - enhedspolitik	57
De 'militante' reformister	67
Debat	
Om socialismens politiske økonomi	78
Replik til en anmeldelse	90
Replik til replikken	93
Om »ydre linier indenfor indre linier«	97

MAO Bind 1-5

Betal inden 15. febr. 1978 og spar 1/4 af prisen

MAO TSETUNG's UDVALGTE VÆRKER bind 1-5 udsendes over en periode på ét år. Bind 5 udkommer 1. marts 1978, og bindene 1-4 udsendes derefter med ca. 3 måneders mellemrum frem til februar 1979, hvor udgivelsen vil være afsluttet.

Nye udgivelser fra Kinas Kommunistiske Parti i serien UDVALGTE VÆRKER af MAO TSETUNG vil ligeledes udkomme på dansk på Forlaget Oktober. Orientering om dette vil blive tilsendt abonnenterne på bind 1-5.

Ved abonnention inden 15. februar 1978 vil prisen være 323,- kr. for den hæftede udgave og 388,- kr. for den indbundne. Betalingen skal ske ved bestillingen, som kan foregå i bogcaféer og bogbutikker eller direkte hos Forlaget Oktober.

Da udsalgspriserne for hæftet og indbunden udgave af bind 5 vil være hhv. 80,- kr. og 98,- kr., mens de efterfølgende bind vil være en anelse dyrere, vil besparelsen ved abonnention nu være godt en fjerdedel af værkets samlede pris.

Abonnenterne vil modtage de enkelte bind med posten straks ved udgivelsen.

Jeg tegner abonnention på
MAO TSETUNG's UDVALGTE VÆRKER bind 1-5.

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr./by: _____

Beløbet

☐ 323,- kr. (hæftet udg.)

☐ 388,- kr. (indbunden udg.)

er vedlagt som check ☐

er indbetalt på giro ☐

til

OKTOBER

Stuðiestræde 24
1455 København K
Giro 921 41 27

Til vore læsere:

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT er ved at blive et mere aktuelt og debaterende tidsskrift. KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT er et nødvendigt led i en åben debat om udmøntningen af KAP's. partiprogram.

De emner KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT idag forsøger at behandle er følgende:

- Overordnede økonomisk/politiske analyser af den nationale og internationale klassekampssituation, samt mere uddybede baggrundsartikler om enkelte lande.

- Artikler der opridser hovedlinien for partiets udvikling i forhold til klassekampssituationen, herunder forholdet til den såkaldte venstrefløj.

- Artikler der trækker det teoretiske grundlag for partiets politik op, og artikler der herudfra lægger og debaterer partiets langsigtede og dagsaktuelle politik.

- Artikler der opsummerer dagsaktuelle kampe - et led i udviklingen af politikken.

- Artikler der særskilt kritiserer de såkaldte venstrefløjsorganisationers politisk/teoretiske grundlag.

- Historiske artikler der perspektiverer og uddyber udarbejdelsen af KAP's politik.

- Debat og anmeldelser.

Vi håber, at mange på den ene eller den anden led vil deltage i styrkelsen af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT. Diskuter og kritiser udviklingen af tidsskriftet. Har I haft nogle diskussioner, der har vist, at nogle væsentlige politisk-teoretiske emner trænger til afklaring, så skriv. Er der emner, som I mener trænger til en grundigere behandling end den kan få i Arbejderavisen, så skriv. Brug KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT!

Hvis du gerne vil skrive noget til KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT og/eller ønsker støtte dertil, eller godt vil stille dig til disposition til at skrive om et bestemt emne, som du er godt inde i, så skriv - så vi kan tale sammen om det. Kontakt os inden du giver dig i kast med større artikler/indlæg, så du kan høre om mulighederne for, at dit indlæg vil blive bragt. Derudover er vi stærkt interesserede i at få tilsendt specialer og bedre afløsningsopgaver. Vi er interesserede i opgaver, som vi kan bringe i let bearbejdet form, eller opgaver, som vi vil kunne bruge, som baggrundsmateriale til at skrive artikler.

Fra og med KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 1 1978 stiger løssalgsprisen fra 15 kr. til 19,75 kr. Derfor er abonnementsprisen allerede nu sat op fra 75 kr. til 100 kr. for 6 numre. Ved at tegne abonnement sparer man altså stadig et nummers pris om året samt sparer forsendelsesomkostningerne.

red.

Rettelse til KT nr. 5 1977 side 35, 2 sp. foroven

sætningen »I disse lande er den proletariske revolution i dag et problem, der står foran sin løsning.« er ukorrekt oversat. Den skal lyde: »I disse lande er den proletariske revolution i dag et problem, der er taget op til løsning.«

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
VOLUME 10
PART 1
1880
LONDON
PRINTED BY
H. K. LEY, 15, BEDFORD SQUARE, W.C.
1880

Om Albaniens syn på verden

En kritik af Albaniens Arbejdets Partis opfattelse af verdenssituationen og de strategiske betragtninger, det udleder af denne opfattelse

En kommentar til artiklen »Revolutionens teori og praksis«, offentliggjort i AAPs CKs centralorgan »ZERI I POPULLIT« 7.7.1977

Indhold:

- 1) Indledning**
- 2) AAPs vurdering af udviklingen i verden**
- 3) Strategien og taktikken for den internationale klassekamp**
- 4) KAPs program og politik i forhold til striden mellem AAP og KKP**
- 5) Målet for diskussionen af de internationale spørgsmål**

1) Indledning

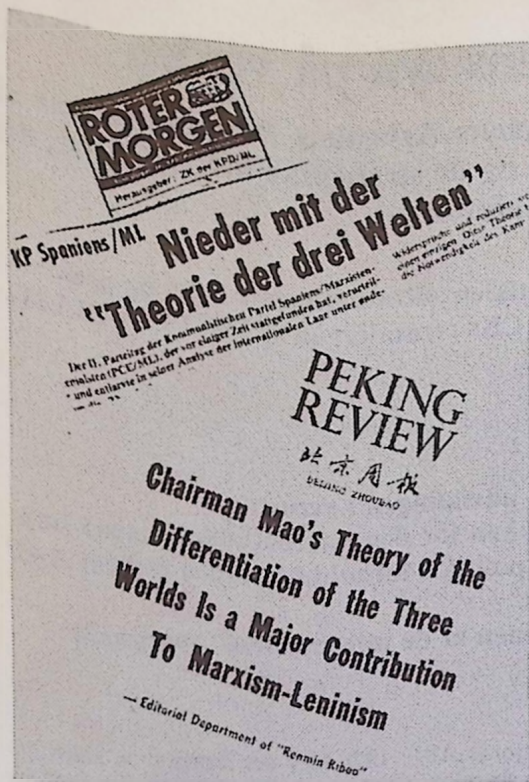
Den 7. juli 1977 offentliggjorde Albaniens Arbejdets Partis centralorgan »Zeri i popullit« en leder med titlen »Revolutionens teori og praksis«. Lederen er blevet opfattet som og skal opfattes som et angreb på Kinas Kommunistiske Partis politik, først og fremmest på dets internationale politik.

AAP formidlede lederen i oversat stand til de store pressebureau'er. Det medførte, at en række borgerlige og revisionistiske aviser refererede AAPs synspunkter. De slog fast, at de modsætninger, man længe havde anet mellem AAP og KKP, nu var blevet overordentligt skærpede.

Det er rigtigt, at der længe har været modsætninger mellem KKP og AAP omkring væsentlige spørgsmål. På AAPs 7. kongres i november

1976 blev der fremlagt en klart formuleret kritik af teorien om verdensdeling i tre fra autoritativ side, nemlig af Enver Hoxha i CKs beretning til kongressen. Fra albansk side blev kritikken fulgt op af støtte til en række møder, afholdt af forskellige erklærede marxistisk-leninistiske partier og organisationer med det tyske KPDml og det italienske PCIml som de vigtigste initiativtagere. Disse partier skærpede angrebene på KKP.

»Zeri i popullit«-lederen optræder imidlertid angrebet kraftigt. I lederen gives en sammenhængende og altomfattende kritik af KKP's politik og dennes teoretiske grundlag. Lederen markerer - som vi vil vende tilbage til -, at KKP's politik er »anti-leninistisk«. Nærmere kan man ikke

Diskussionen om treverdens-teorien fortsætter internationalt. Det ene klip er fra det vesttyske KPD/mls blad ROTER MORGEN, som den 7. oktober gengiver en erklæring fra Spaniens kommunistiske Parti ml (PCEml) under overskriften »Ned med 'Teorien om de tre verdener'«. - Det andet klip er fra det kinesiske tidsskrift PEKING REVIEW, som offentliggør en omfattende artikel om treverdens-teorien den 4. november 1977. Denne artikel kom, efter at KT-artiklen var færdig, og der er derfor ikke taget hensyn til den i gennemgangen af de albanske synspunkter. Artiklen i PEKING REVIEW hedder: »Formand Mao's teori om opdelingen af verden i tre er væsentligt bidrag til marxismen-leninismen«, denne artikel kommer snart på dansk på forlaget OKTOBER.

komme et åbent brud mellem to partier. Der mangler kun den direkte adresse.

Således blev det da også opfattet af marxismen-leninismens fjender. Og vort parti blev naturligvis afkrævet en stillingtagen.

»Zeri i popullit«-lederen umuliggjorde, at striden kunne dæmpes til at være en kammeratlig diskussion i den internationale bevægelse. Og de marxistisk-leninistiske partier kunne ikke over for spørgsmål udefra undlade at tage stilling. Vi var forberedt på, at en sådan situation kunne opstå, men vi ventede ikke, at det ville ske så hurtigt.

Imidlertid havde forretningsudvalget efter en grundig diskussion i centralkomiteen fået bemyndigelse til at tage stilling, når det blev nødvendigt.

Den følgende kritik af »Zeri i popullit«-lederen underbygger den kritik, KAP bl.a. i ARBEJDERAVISEN har fremført mod de albanske synspunkter. Vi opfordrer til en grundig diskussion af denne kommentar til den albanske leder. Kun gennem en uddybende diskussion af den internationale strid ud fra partiets principprogram og ud fra en stadig grundigere analyse af den internationale situation kan partiet en-

degyldigt formulere sit standpunkt. Gennem denne diskussion vil det vise sig, om partiets kommentarer til det albanske angreb på KKP holder stik.

Nogle kammerater har ment, at vi burde have ventet med tilkendegivelser udadtil, indtil diskussionen havde været ført til bunds. De henviser til, at KKP jo undlader at tage til genmæle.

I denne forbindelse må det imidlertid stærkt understreges, at situationen i Kina og situationen i Danmark er grundlæggende forskellig. I Danmark har vi at gøre med en borgerlig og revisionistisk presse, som straks ved navns nævnelser bringer striden frem. Og det fører videre til, at såvel venner som fjender stiller ret så direkte spørgsmål.

Vi kan ikke undlade at give direkte svar. Tilmed er vi i stand til at give disse svar. Som det vil blive påvist i afsnit 4 i denne kommentar, er partiets holdning til de *grundspørgsmål*, albanerne rejser i kritikken af KKP, ganske utvetydig.

2) AAPs vurdering af udviklingen i verden

Hvad siger AAP selv?

Udgangspunktet for en verdenspolitisk strategi og for den taktik, der er underlagt denne strategi, er en vurdering af verdenssituationen. For at få fat i AAPs kritik af bl.a. teorien om tre verdener og i AAPs konkrete politik, må man derfor først diskutere AAPs opfattelse af verdenssituationen.

»Zeri i popullit«-lederen (herefter forkortet til ZP) skriver i indledningen følgende:

»Idet han analyserede den nuværende internationale situation og de

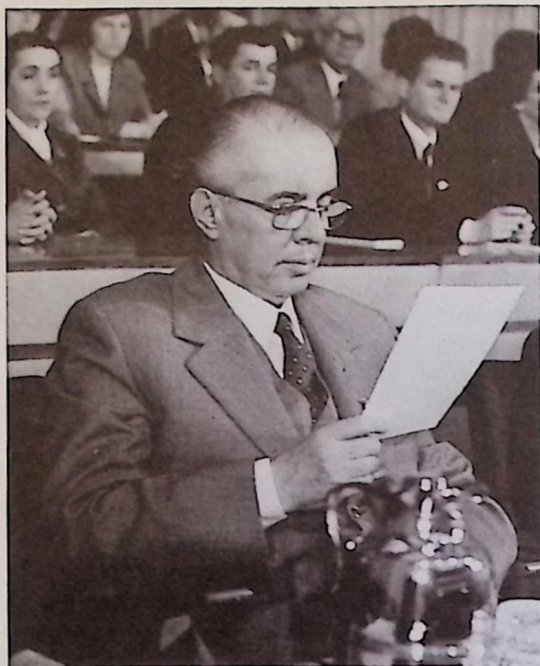
Den følgende kritik af »Zeri i popullit«-lederen vil to steder blive indledt med en ret fyldig gengivelse af ret omfattende citater fra lederen. Det kan virke trættende at læse, men vi har ment det nødvendigt at lade de albanske synspunkter komme så meget til orde som muligt. Dermed får læserne også bedre lejlighed til at tage stilling til, om den efterfølgende kritik af de albanske synspunkter bygger på en rigtig fortolkning af albanernes egen tekst. Alle understregninger i de albanske citater er mine.

Citaterne er oversat fra den engelske udgave af »Zeri i Popullit«-artiklen; den findes i News Bulletin, Albanian Telegraphic Agency, nr. 188, 7. juli 1977. Tallene i () efter citaterne er henvisninger til siderne i denne engelske tekst. - Desuden findes den samlede artikel på dansk. Den er udgivet af Århus-organisationen »Venskab med Kina«. Denne udgave kan købes i OKTOBER-bogbutikkerne. (Se adresserne bag i tidsskriftet).

revolutionære processer, som udvikler sig i denne situation, erklærede kammerat Enver Hoxha på AAPs 7. partikongres:

»Verden befinder sig i en fase, hvor revolutionen og den nationale befrielse ikke blot er en stræben og et perspektiv, men et problem, *som er taget op til løsning*« (a problem, taken up for solution)«. (1)

Ifølge ZP udgør den fase, Enver Hoxha taler om, hele fasen fra den socialistiske revolutions sejr i Rusland. ZP skriver:

Albaniens Arbejdets Partis formand, Enver Hoxha, forelægger centralkomitéens beretning - og dermed kritikken af treverdens-teorien - på partiets 7. kongres i november 1976.

»Efter den socialistiske revolutions sejr i Rusland talte Lenin og Stalin om fire modsætninger: modsætningen mellem to modsatte systemer - det socialistiske og det kapitalistiske system; modsætningen mellem arbejde og kapital i de kapitalistiske lande; modsætningen mellem de undertrykte folk og nationer på den ene side og imperialismen på den anden side; modsætningen mellem de imperialistiske magter.*) Netop disse modsætninger udgør det objektive grundlag for udviklingen af de nuværende revolutionære bevægelser,

som i deres helhed udgør verdensrevolutionens store proces i vor epoke. Den samlede udvikling i verden i vore dage beviser, at i tiden efter Lenin er disse modsætninger hverken blevet mindre eller forsvundet, men er blevet yderligere skærpet og er blevet mere tydelige end nogensinde før. Derfor udgør erkendelsen og anerkendelsen af eksistensen af disse modsætninger grundlaget for at fastlægge en korrekt revolutionær strategi.« (3)

Med andre ord: AAP tager disse fire vigtige (major) modsætninger

* KKP brugte i 'Forslag til den internationale kommunistiske bevægelses generallinie' fra 1963 modsætningen »mellem den socialistiske lejr og den kapitalistiske lejr«, hvilket reelt er identisk med AAPs her nævnte første modsætning. Dette skete, da polemik-

ken endnu *officielt* fandt sted inden for en socialistisk lejr; efter bruddet med SUKP ændrede KKP modsætningen til gående »mellem socialistiske lande og imperialistiske lande« (Jvf. Generallinien, juni 63, si. 4 og KKP's 9. Kongres).

som udgangspunkt for strategien, og disse fire modsætninger gælder i dag som de gjaldt på Lenins tid.

I sin argumentation for AAPs syn på verden fortsætter ZP med at koncentrere sig om den første af de nævnte modsætninger, nemlig modsætningen mellem de to modsatte systemer, det kapitalistiske og det socialistiske.

ZP skriver:

»Når marxister-leninister taler om og karakteriserer verden og forskellige lande, er deres karakteristik (judgement) i overensstemmelse med den dialektiske og historiske materialisme. De laver deres karakteristik først og fremmest ud fra den social-økonomiske orden, der eksisterer i forskellige lande, og de laver deres karakteristik i overensstemmelse med det proletariske klassekriterium. Netop ud fra denne synsvinkel skrev Lenin i 1921, altså på det tidspunkt, hvor der kun fandtes ét socialistisk land:

‘nu er der to verdener: den gamle verdenskapitalisme, som befinder sig i opløsning, men som aldrig vil overgive sig frivilligt, og den nye fremvoksende verden, som endnu er meget svag, men som vil vokse sig stor, fordi den er uovervindelig.’« (4)

Og ZP fortsætter:

»Vort parti er af den opfattelse, at man *også i dag* bør tale om den socialistiske *verden*, således som Lenin og Stalin gjorde, at det leninistiske kriterium altid er sandt, således som leninismen selv er levende og sand.«

ZP vender sig imod ‘de tre verdener’s og den ‘alliancefri verden’s teoretikere, »som har udslettet socialismens eksistens fra deres skemaer« ud fra det synspunkt, at der er sket en kapitalistisk genrejsning i Sovjetunionen og i en række andre tidligere

socialistiske lande. Denne genrejsning er ganske vist »et hårdt slag mod revolutionens og socialismens sag«, men »det indebærer under ingen omstændigheder, at socialismen blev likvideret som system og at kriteriet med at opdele verden i to modsatte systemer må ændres, at modsætningen mellem socialisme og kapitalisme ikke længere eksisterer i dag. Socialismen eksisterer og marcherer fremad i de virkelige socialistiske lande, *som er loyale over for marxismen-leninismen, således som Den socialistiske Folkerepublik Albanien.*« (5)

Og ZP siger videre med adresse til ‘treverdens’ teoretikere:

»I og med den såkaldte teori om ‘de tre verdener’ ser bort fra socialismen som samfundssystem, ser den bort fra verdensproletariatets største sejr, ser den bort fra vor tids fundamentale modsætning mellem socialismen og kapitalismen. Det er klart, at en sådan teori, der ser bort fra socialismen, er anti-leninistisk.« (5)

Om situationen i verden skriver ZP desuden:

»Idag har to tendenser udviklet sig i verden og virker med stor kraft, tendenser, som Lenin har gjort os opmærksom på: på den ene side de kapitalistiske monopolars tendens til at nedbryde de nationale grænser og til at internationalisere det økonomiske og politiske liv; på den anden side de forskellige landes tendens til at forstærke kampen for national uafhængighed. I forbindelse med den første tendens bliver det hjemlige borgerskabs forbindelser med den udenlandske imperialistiske kapital ikke blot opretholdt i mange lande, som er befriet fra kolonialismen, men de forstærkes og udvides under mange nykolonialistiske former, så-

som gennem multinationale kompagnier, forskellige økonomisk finansielle sammenslutninger osv. osv. Dette borgerskab, som indtager nøglepositioner i disse landes økonomiske og politiske liv, og som er voksende, er en proimperialistisk kraft og en fjende af den revolutionære bevægelse og befrielsesbevægelsen.

Hvad angår den anden tendens: tendensen til en styrkelse af den nationale uafhængighed imod imperialismen i de tidligere kolonilande, så hænger den *først af alt og i hovedsagen sammen med væksten af proletariatet i disse lande*. Der skabes således stadigt mere gunstige betingelser for den omfattende og konsekvente gennemførelse af de antiimperialistiske og demokratiske revolutioner, for proletariatets ledelse af dem, og som en følge heraf, for deres overgang til et højere trin, til kampen for socialismen.« (9)

Således skriver ZP om forholdet mellem imperialismen og de tidligere kolonilande. Hvad skriver ZP så om selve imperialismen?

»På imperialismens stadium (in the stage of imperialism) eksisterer der som følge af forskellige kapitalistiske landes ujævne udvikling interimperialistiske modsætninger (interimperialist contradictions), som uafbrudt uddybes; og i overensstemmelse med omstændighederne og den givne situation bliver interimperialistiske (interimperialist) alliancer, blokke og grupperinger henholdsvis dannet og opløst - det er marxismens ABC.«... »Men betyder det, at som følge af disse modsætninger er den imperialistiske verden ophørt med at eksistere som et samfundssystem (as a social system) og er blevet delt i flere verdener, og at denne eller hin

imperialismes samfundøkonomiske natur er blevet ændret? På ingen måde. Vor tids kendsgerninger vidner ikke om opløsningen af den imperialistiske verden, *men om et eneste verdensimperialistisk system*, som idag er karakteriseret ved eksistensen af to store imperialistiske blokke: dels af den vestlige imperialistiske blok med USA-imperialismen i spidsen, og hvis redskaber er sådanne interimperialistiske organismer som NATO, *det europæiske fællesmarked* osv., og dels af østblokken, domineret af den sovjetiske socialimperialisme, hvor redskaberne for dennes ekspansionistiske, hegemonistiske og krigsmagerpolitik er Warszawa-pagten og COMECON.« (13)

Om de udviklede kapitalistiske lande, som i teorien om de tre verdener kaldes 'Den anden Verden' skriver ZP:

»Det kan aldrig ske, at de såkaldte »Anden Verden«-s-lande, med andre ord: det store monopolborgerskab, som hersker i disse lande, bliver de undertrykte folks og nationers allierede i kampen mod de to supermagter og verdensimperialismen. Historien efter Den anden Verdenskrig viser klart, at disse lande har støttet og fortsat støttet USA-imperialismens aggressive politik og handlinger som f. eks. i Korea, i Vietnam, i Mellemøsten, i Afrika osv. De er glødende forsvarere af nykolonialismen og den gamle orden med ulighed i de internationale økonomiske forbindelser. Den sovjetiske socialimperialismes allierede i den »Anden Verden« deltog sammen med den i besættelsen af Tjekkosllovakiet og er ivrige talsmænd for dens røveriske ekspansionspolitik i forskellige dele af verden. *Landene i den såkaldte*

»Anden Verden« er de økonomiske og militære hovedstøtter for de to supermagters aggressive og ekspansionistiske alliancer.« (14)

Om hovedfjenden idag skriver ZP:

»At bestemme, hvem der på et givet tidspunkt er hovedfjenden i international målestok, er et spørgsmål af stor betydning for den revolutionære bevægelse. Vort parti, der tager hændelsesforløbet (the course of events) i og klasseanalysen af den nuværende situation i betragtning, understreger, at USA-imperialismen og den sovjetiske socialimperialisme, begge disse to supermagter, i dag er »de største fjender af folkene og disses hovedfjender«, og at de som sådan (as such) »udgør en lige stor fare.« (19-20)

Og ZP uddyber dette således:

»Proletariatet og den proletariske revolution står over for opgaven at styrte enhver imperialismen og især de to imperialistiske supermagter. Enhver imperialismen er på grund af sin natur altid en rasende fjende af den proletariske revolution. Derfor er inddelingerne af imperialismerne i mere eller mindre farlige forkert ud fra verdensrevolutionens strategiske synspunkt. Praksis har bevist, at de to supermagter i samme grad og i samme udstrækning er hovedfjenden for socialismen og for nationernes frihed og uafhængighed, er den største kraft i forsvaret af udbyttersystemerne og repræsenterer den direkte fare for, at menneskeheden vil blive kastet ud i en tredje verdenskrig.« (20-21)

Endelig skal AAPs syn på verdenssituationen afrundes med dets opfattelse af situationen i de højtudviklede kapitalistiske lande; ZP skriver:

»I kapitalismens metropoler kom-

mer den proletariske verdensrevolutionens proces til udtryk i proletariats og de andre arbejdende og progressive lags voksende klassekampe imod den borgerlige udbytning og undertrykkelse, imod bourgeoisiets forsøg på at vælte byrderne fra den nuværende krise i det kapitalistiske verdenssystem over på det arbejdende folks skuldre, imod genoplivningen af fascismen osv. osv. Blandt det arbejdende folks brede masser med proletariatet i spidsen udvikler den bevidsthed sig mere og mere for hver dag, der går, at den eneste udvej, der findes for at slippe for kriserne og kapitalismens øvrige onder, for den borgerlige udbytning, for fascistisk vold og imperialistiske krige, er den socialistiske revolution og oprettelsen af proletariatets diktatur. *Livet og kendsgerningerne beviser, at hverken bourgeoisiet eller dets åbne eller skjulte lakajer, fra socialdemokraterne til de moderne revisionister, kan standse massernes revolutionære kamps voksende flodbølge (the rising tide of the revolutionary struggle of the masses).*« (18-19)

Og ZP skriver desuden om klassekampsudviklingen i de udviklede kapitalistiske lande:

»De objektive betingelser for revolutionen i de udviklede kapitalistiske lande bliver mere og mere gunstige. *I disse lande er den proletariske revolution i dag et problem, der er taget op til løsning (a problem taken up for solution).* Fuldstændigt korrekt har de marxistisk-leninistiske partier, der har grebet revolutionens fane, som er blevet forrådt og kastet bort af revisionisterne, påtaget sig opgaven og det alvorlige arbejde at forberede proletariatet og dets allierede til de kommende revolutionære slag, til omstyrtelsen af den borgerlige orden.« (19).

Det albanske syn på modsætningerne i verden

Lad os engang se på den opfattelse af verden og af verdensudviklingen, som ZP trækker op.

ZP tager sit udgangspunkt i de fire vigtige (major) modsætninger i verden. ZP siger, at disse fire modsætninger har været gyldige siden Oktoberrevolutionen, at det er disse fire modsætninger, som præger verden i den periode, hvor imperialismen er døende og rådnende, og hvor socialismen bryder igennem.

Ingen marxist-leninist er uenig med AAP om disse fire modsætningers gyldighed for hele den omtalte periode. (Dog skal vi se lidt nærmere på den måde, AAP formulerer den første af modsætningerne på).

Der er heller ingen, der er uenig med AAP om, at vi befinder os i den rådnende og døende kapitalismes etape, og at socialismen bryder igennem.

Men går man fra dette generelle plan til en nærmere analyse af det *karakteristiske ved etapens udvikling*, begynder uenighederne at opstå.

En af uenighederne drejer sig om formuleringen af den første af de nævnte modsætninger, nemlig modsætningen mellem det socialistiske *system* og det kapitalistiske *system*. AAP lægger stor vægt på at understrege, at denne modsætning idag er, som den var det på Lenins og Stalins tid.

Naturligvis er det abstrakt set rigtigt, at der eksisterer denne modsætning. Den eksisterer allerede inden socialismen er opstået i noget land. Det kapitalistiske systems negation (dets ophævelse) sker jo ved det socialistiske systems sejr.

Men det er ikke således, den albanske opfattelse skal forstås. Den skal forstås således, at i og med der er skabt et socialistisk *land*, så eksisterer begge systemer, og *derved* opstår modsætningen mellem de to systemer.

Også dette er naturligvis abstrakt set korrekt. Det er rigtigt, når Lenin understregede, at med Oktoberrevolutionens sejr var verden for alvor blevet delt i to 'verdener' - her forstået som 'systemer' - med den gamle verdenskapitalisme på den ene side og den unge, men sejrige socialisme på den anden.

Både Lenin og AAP gør her begreberne 'verden' og 'system' identiske. Og gør man det, så kan man naturligvis hævde, at selv om den socialistiske verden kun består af et enkelt land - og det er værd at lægge mærke til, at AAP *ikke* bruger Kina som et eksempel på et socialistisk land -, mens mere end 99 procent af de øvrige lande er kapitalistiske, så er der fortsat tale om to 'verdener' - lig to systemer.

Når ZP imidlertid skal *bruge* begreberne, går det galt. For ZP hævder, at i og med man taler om 'tre verdener', så har man »udslettet socialismens eksistens af sit skema.« For - som ZP argumenterer - begrebet 'verden' er lig med begrebet 'system', og snakker man så om 'tre verdener', så benægter man modsætningen mellem de to systemer!

Nu er det jo ikke rigtigt, at fortællerne for 'tre verdener'-opfattelsen benægter eksistensen af socialismen som samfundssystem. Når man taler om socialismens system over for kapitalismens system, så taler man jo lige præcis om *samfundssystemer*. KKP benægter som bekendt ikke, at socialismen eksisterer som samfund-

ssystem, men det benægter, at dette samfundssystem eksisterer i form af en socialistisk verden - her forstået som en socialistisk 'lejr', bestående af et stort antal socialistiske lande, dækkende en stor part af jordklo-den.

I og med KKP ser på verdensudviklingen, således som den rent faktisk har fundet sted efter Anden Verdenskrig, så konstaterer det, at den socialistiske lejr - eller den socialistiske verden - er brudt sammen med kapitalismens genrejsning i Sovjetunionen og i en række andre lande. KKP konstaterer, at den socialistiske lejr er blevet sprængt, og at der tilbage er blevet enkelte socialistiske lande, og derfor omformede KKP allerede tidligt den første modsætning. Hvor man oprindeligt talte om modsætningen mellem to lejre, gik man over til at tale om modsætningen mellem socialistiske og kapitalistiske lande.

Det betyder naturligvis ikke, at der ikke eksisterer en modsætning mellem de to samfundssystemer; det gør der, al den stund hele den historiske epoke i overgangen fra kapitalismen til socialismen er domineret af denne modsætning.

Men netop ved at gå videre til at opstille *de fire modsætninger*, så ser man ikke bare abstrakt på, hvad der historisk alment er grundmodsatningen, så ser man også *specifikt* på, hvad der i en *periode* er de vigtigste modsætninger i verden.

Modsætningen mellem kapitalismen som samfundssystem og socialismen som samfundssystem var også gældende, før de fire modsætninger kom til at dominere verden, for denne modsætning gjaldt også i den *førimperialistiske* periode. Hvad var f.eks. Pariserkommunen udtryk

for? Var den ikke netop udtryk på et tidligt tidspunkt for en skærpelse af modsætningen mellem kapitalismen og socialismen som samfundssystemer? (Se note A efter denne artikel).

Det, ZP gør, er, at det *sammenblander* den grundlæggende modsætning mellem de to samfundssystemer med den ene af de fire modsætninger, som handler om, hvorledes udviklingen er *konkret*. Det var denne *konkrete* udvikling, Lenin og Stalin snakkede om, når de talte om modsætningen mellem de to 'verdener'. De talte om to faktisk eksisterende 'verdener' med socialistiske lande i den ene og kapitalistiske i den anden. Og på samme måde taler KKP efter bruddet med Sovjetunionen om den *konkrete* situation, når de gik fra at tale om modsætningen mellem to lejre til at tale om modsætningen mellem imperialistiske og socialistiske lande.

Hvad fører nu ZPs sammenblanding af to modsætningstyper med sig?

Det fører dels til, at de i strid med sandheden hævder, at 'treverden's-teoretikerne benægter socialismens eksistens som *samfundssystem*, og det fører videre til, at de derudfra må hævde, at 'treverden's-teoretikerne ser bort fra »vor tids *fundamentale* modsætning mellem socialisme og kapitalisme.« (Se note B efter denne artikel).

Netop ved at skride fra først at tale om modsætningen mellem socialismens og kapitalismens *systemer* som én af de fire modsætninger til at tale om den *fundamentale* modsætning mellem socialisme og kapitalisme, træder ZPs grundlæggende og begrebsuklarhed frem.

Den *fundamentale* modsætning mellem socialisme og kapitalisme

har jo ikke noget at gøre med, om der eksisterer ét, to eller flere socialistiske *lande*, om socialismen er realiseret som samfundssystem det ene eller det andet sted. Denne fundamentale modsætning eksisterer i hele den historiske epoke med overgang fra kapitalisme til socialisme.

Og denne fundamentale modsætning må aldrig rodes sammen med de fire vigtige modsætninger, der beskriver udviklingstendensen *konkret* i en *periode* inden for den totale etape med overgang fra kapitalisme til socialisme.

Netop fordi de fire modsætninger beskriver udviklingstendensen inden for en periode, så kan disse fire modsætninger ændre sig, alt efter styrkeforholdets ændring, og i det øjeblik, socialismen ikke længere eksisterer konkret som en lejr, eller som 'den socialistiske verden', som man kaldte den, så kommer modsætningen til at gå mellem socialistiske og imperialistiske *lande*. Det giver en præcis vurdering af den rent faktiske udvikling i verden. Det genspejler i teorien det *nederlag* for socialismen, som genrejsningen af kapitalismen i en række tidligere socialistiske lande var udtryk for. Og det viser, at dette nederlag har svækket den ene side af den *fundamentale* modsætning, nemlig den socialistiske side.

Konsekvensen af, at AAP ikke formår at skelne *mellem* den almene modsætning mellem kapitalismens samfundssystem og socialismens samfundssystem på den ene side og de specifikke fire vigtige modsætninger som konkrete udtryk for denne almene modsætning i en bestemt periode af verdensudviklingen på den anden side, er, at AAP bliver ude af stand til at skaffe sig et realistisk, nuanceret og dialektisk billede af virkeligheden.

I hele dets billede af virkeligheden spiller ZPs sammenblanding af modsætningstyperne ind.

AAP og det proletariske klassekriterium

Lad os se på, hvorledes dette viser sig.

ZP skriver, at marxister-leninister karakteriserer verden ud fra »den socialøkonomiske orden, der eksisterer i forskellige lande« og ud fra »det proletariske klassekriterium«. Og idet man bruger denne metode, når man frem til det, Lenin sagde, at der eksisterer to 'verdener', den gamle kapitalistiske og den nye socialistiske.

Som flere gange understreget, så er dette jo abstrakt set fuldstændigt korrekt. Der findes socialistiske lande, og der findes kapitalistiske lande. Som eksempler på socialistiske lande nævner AAP kun Albanien. Vi ville også nævne Kina i hvert fald. Så kan man diskutere visse andre lande, f.eks. Korea, Vietnam osv. Men går man ud over enkelte lande, som der kan herske tvivl om, så er *langt den overvejende del* af verdens øvrige lande *kapitalistiske* lande, og nogen er endog halvt kapitalistiske og halvt feudale.

Det er rigtigt ud fra det proletariske klassekriterium; det er rigtigt ud fra den social-økonomiske orden, der eksisterer i de forskellige lande.

Men når man så skal gå fra denne helt almene konstatering af, hvorledes man analyserer, hvilket samfundssystem, der er i de enkelte lande, til at se på, hvorledes denne metodiske konstatering *bruges* i vurderingen af verden i dag, så holder enigheden nødvendigvis op.

Hvorledes?

AAP bruger nemlig metoden til at

argumentere for, at enhver konkret modsætning *umiddelbart* skal ses i lyset af den fundamentale modsætning mellem de to samfundssystemer, der igen er lig de to faktisk eksisterende 'verdener', den kapitalistiske og den socialistiske.

Det viser sig gennem hele ZP-lederen. Lad os tage nogle eksempler:

I forbindelse med udviklingen i de tidligere kolonilande, slår AAP fast, at »tendensen til en styrkelse af den nationale uafhængighed imod imperialismen i de tidligere kolonilande« .. »hænger først af alt og i hovedsagen sammen med væksten af proletariatet i disse lande.«

Hvorfor det?

Fordi proletariatets vækst fører frem imod den konkrete løsning af den fundamentale modsigelse mellem kapitalisme og socialisme i form af den proletariske revolution.

Kan denne måde at analysere tingene på hjælpe os til at samle de anti-imperialistiske kræfter og især de antihegemonistiske kræfter?

Det kan den ikke, fordi den glemmer, at det, der skaber grundlaget for, at den nationale uafhængighed kan styrkes i de tidligere koloniale lande, er den rent faktiske konkrete antagonistiske modsætning mellem de imperialistiske kræfter på den ene side og *folkene* i de tidligere kolonialistiske lande på den anden.

Vil man se på den socialistiske revolutions muligheder, må man inkludere klassestrukturen i de pågældende lande for at bestemme den revolutionære strategi i disse lande. Det er afgørende for at bedømme alliancernes karakter og dermed de stadier, revolutionen gennemløber.

Men vil man se på disse landes placering i den konkrete verdenspolitiske sammenhæng, så må man tage

sit udgangspunkt *ikke* i proletariatets størrelse i de enkelte lande, men i den rent faktisk eksisterende modsætning mellem klasserne i dette land på den ene side og imperialisterne på den anden. Her er det afgørende ikke proletariatets størrelse, men de politiske kræfter i de forskellige lande. Er Kina ikke det bedste eksempel på, hvorledes man kunne føre den mest konsekvente antiimperialistiske kamp, som endnu er set i dette århundrede, på trods af, at proletariatet udgjorde en minimal del af befolkningen? Og hvorfor lykkedes denne kamp? Den lykkedes, ikke fordi proletariatet voksede enormt i perioden, men fordi KKP formåede at samle de kræfter, der objektivt stod i modsætning til imperialismen!

AAPs skematiske anvendelse af den fundamentale modsætning på vurderingen af de tidligere kolonialistiske lande fører til, at de *indre* modsætninger i hvert enkelt *land* bliver vigtigere end modsætningerne i verdensmålestok, når den *verdenspolitiske* strategi skal lægges. Og det er naturligvis ukorrekt, eftersom den *verdenspolitiske* udvikling *netop* bestemmes af modsætningerne på verdensplan og ikke af de enkelte landes indre modsætninger.

Betyder det så, at vi benægter betydningen af de enkelte landes klassestruktur og af disse landes indre klassemodsætninger for verdensudviklingen?

Nej, naturligvis er det ikke ligegyldigt, om der i de enkelte lande findes dele af borgerskabet, som er i lommen på imperialisterne, dvs. et kompradorborgerskab. Sagen er bare den, at dette kompradorborgerskabs styrke og indflydelse ikke er afhængigt af proletariatets *størrelse* i de enkelte lande. Kompradorborger-

skabets positioner er afhængige af, hvorledes kampen mellem imperialisterne og den nationale befrielses kræfter udvikler sig. Grunden til, at der findes nationale borgerskaber, at der findes vaklende borgerskaber i utallige af de tidligere koloniale lande er *ikke*, at der findes et større eller mindre proletariet, men at modsætningerne mellem de imperialistiske og de antiimperialistiske kræfter gang på gang skærpes. Det er modsætningerne omkring råstofudplyndringen, fiskerirovdriften, monopolerne ekspansionspolitik osv. osv., som fører til, at *også* dele af borgerskabet kommer i objektiv modsætning til imperialisterne, og at der kan etableres en national alliance mellem dele af borgerskabet, det større eller mindre proletariet og de store bondemasser imod de imperialistiske udbyttere. (Se note C efter denne artikel)

Over for denne levende virkelighed, som indbefatter en antiimperialistisk alliancepolitik omfattende dele af borgerskabet, og som rent faktisk udvikler sig lige for næsen af os, står den skematiske albanske opfattelse.

Den siger, at på den ene side har man monopolernes internationalisering af økonomien og deres nedbrydning af grænserne, som fører til, at »det hjemlige borgerskabs forbindelser med den udenlandske imperialistiske kapital...forstærkes og udvides under mange nykolonialistiske former«, og på den anden side har man i al almindelighed »tendensen til en styrkelse af den nationale uafhængighed«, som »først af alt og i hovedsagen hænger sammen med væksten af proletarietet...«

Borgerskabet er på forhånd dømt til at være »proimperialistisk«, en-

dog som værende en stadigt stærkere proimperialistisk kraft, eftersom det er en voksende klasse i de tidligere kolonilande.

Hvor er det nationale borgerskab? Hvor er modsætningen mellem imperialisterne og det nationale borgerskab? - Den er forsvundet! Hvor man i verden idag ser tydelige tendenser til, at nationale borgerskaber kommer i stadigt skarpere modsætning til imperialismen og ikke mindst til de to supermagter, så ser AAP kun én tendens: en styrkelse af borgerskabet *som helhed* i de tidligere koloniale lande som en *proimperialistisk* kraft!

Om de interimperialistiske modsætninger

AAPs unuancerede syn på verden, der udspringer af, at man bruger den fundamentale modsætning mellem socialismen og kapitalismen uden at se på den komplicerede virkelighed i en verden, der udvikler sig ujævnt, slår helt utvetydigt igennem i synet på modsætningerne *mellem* de kapitalistiske lande.

ZP skriver, at der naturligvis eksisterer 'interimperialistiske' (mellem-imperialistiske på dårligt dansk) modsætninger, og at det kommer til udtryk ved, at interimperialistiske blokke, alliancer osv. bestandigt opstår og bestandigt går i opløsning. »Det er marxismens ABC«, skriver ZP.

Men hvordan bruger ZP så marxismens ABC?

Først slår man fast, at eksistensen af disse modsætninger ikke har ført til, at »den imperialistiske verden (er) ophørt med at eksistere som et samfundssystem (as a social system)«.

Her har vi igen sammenblandin-

gen af 'verden' og 'samfundssystem'. Og det fører i dette tilfælde til det absurde, at man begynder at tale om, at den imperialistiske verden *som helhed* er ét samfundssystem!

Den teoretiske konsekvens heraf bliver så igen, at ZP skriver: »Vor tids kendsgerninger vidner ikke om opløsningen af den imperialistiske verden, *men om et eneste verdensimperialistiske system.*«

Igen er det abstrakt rigtigt, at der eksisterer et 'verdensimperialistisk system', hvis man i al almindelighed taler om, at imperialismen eksisterer i verdensmålestok. Men det er forkert, når denne almindelighed går hen og bliver til eksistensen af et verdensimperialistisk *samfundssystem*. Og det fører da også til, at ZP får gjort modsætningerne inden for imperialismen til *underordnede* i forhold til enheden inden for imperialismen.

Det, der er tilfældet, er jo, at det er modsætningerne inden for imperialismen, der er det dominerende, og ikke enheden. Og det, der videre er tilfældet, er, at der eksisterer en *række* imperialistiske monopoler og en *række* imperialistiske lande, som står i modsætning til hinanden. Endelig er det jo imperialismens *opløsning*, der er det dominerende træk, bl.a. fordi der findes antagonistiske modsætninger mellem imperialistiske monopoler og lande.

Desuden kan man undre sig over, at AAP så kraftigt understreger Lenins konstatering af, at man befinder sig i den rådrende og døende imperialismes fase, og så *samtidig* taler om, at »vor tids kendsgerninger vidner ikke om opløsningen af den imperialistiske verden...«?

Denne modsætning i den albanske argumentation er imidlertid kun til-

syneladende. Vi har netop set, hvorledes modsætningerne mellem imperialismen og borgerskaberne i de tidligere kolonilande udviskes og afløses af enhed, og vi har videre set, at verdensimperialismen karakteriseres som et 'samfundssystem', og vi vil snart se, hvorledes de højtudviklede kapitalistiske lande alle til hobe gøres til redskaber for supermagterne, hvorledes de gøres til en del af de to imperialistiske blokke, der igen til sammen udgør et hele, det »verdensimperialistiske system«.

Hvor er så den rådrende og døende imperialisme? Jo, den viser sig igennem *klassekampen* mellem udbyttede og udbyttere, mellem undertrykte og undertrykkere, og gennem denne klassekamp *alene*. Over for de udbyttede og undertrykte klasser står den samlede imperialistiske verden.

Vi er ikke uenige i, at det er den verdensomspændende klassekamp, som driver imperialismen til tilintetgørelse, men vi er uenige i, at fronterne er trukket op således, at man på den ene side har én imperialistisk verden, hvor samtlige landes borgerskaber står marcheret op, og at man på den anden side har arbejderklassen og bønderne opmarcheret over for en fjende, der står skulder ved skulder.

Tværtimod står folkene over for en splittet fjende, over for en *række* fjender, der slås indbyrdes på liv og død. Folkene står over for større og mindre fjender, og i visse sammenhænge kan de endog alliere sig med de mindre fjender imod de større. Var det ikke det, den danske arbejderklasse gjorde, da den under besættelsen allierede sig med dele af det danske borgerskab? Var det ikke det, Sovjetunionen gjorde, da den under

Anden Verdenskrig allierede sig med USA og England? Var det ikke det, Kinas Kommunistiske Parti gjorde, da det allierede sig med Kuomintang i kampen mod de japanske aggressorer?

Det albanske syn, der nok i ord anerkender interimperialistiske modsætninger, men som i praksis underordner disse modsætninger under enheden inden for et verdensimperialistisk system, umuliggør en virkelig udnyttelse af de interimperialistiske modsætninger, og dermed kommer AAP reelt til at smide de mindre imperialistiske magter i armene på de større og borgerskaberne i de tidligere kolonilande i armene på imperialisterne.

AAPs unuancerede syn på 'verdensimperialismen' slår tydeligt igennem i ZPs beskrivelse af situationer i den eksisterende verden. ZP skriver, at der eksisterer ét verdensimperialistisk system, som igen består af to blokke, dels den vestimperialistiske blok og dels den østimperialistiske. USA-imperialisterne har så NATO og Fællesmarkedet som redskaber, mens Sovjetunionen har Warszawa-pagten og COMECON. Og de lande, der er i NATO og EF eller i Warszawa-pagten og COMECON er »de økonomiske og militære hovedstøtter for de to supermagters aggressive og ekspansionistiske alliancer.« Ja, ZP nøjes ikke engang med at tale om de lande, der er i de militære og økonomiske pagter, som hovedstøtter for supermagterne; faktisk taler ZP om *alle* landene i den »Anden Verden«.

Dette billede strider fuldstændigt mod virkeligheden. Hvor er f.eks. Rumænien blevet af i dette skema? Hvor er modsætningerne mellem USA og Frankrig? Hvor er Sverige

placeret? Hvor er overhovedet de komplicerede og voksende modsætninger mellem flere lande i Østeuropa og Sovjetunionen? Hvor er modsætningen mellem EF og USA, en modsætning, USA selv taler om?

ZP nævner selv nogle eksempler, der skal bevise, at »Den Anden Verden«s lande siden Anden Verdenskrig »har støttet og fortsat støtter USA-imperialismens aggressive politik og handlinger...« ZP nævner Korea, Vietnam, Mellemøsten og Afrika.

Netop denne eksempelsamling viser, at ZP ser bort fra den faktiske virkelighed, fra den faktiske udvikling af de interimperialistiske modsætninger.

Det er rigtigt, at de vesteuropæiske lande - for nu at tage disse Anden-Verdens-lande - ubetinget støttede USAs aggressionskrig i Korea. Det skete i begyndelsen af 1950'erne i en periode, hvor skærpsen af modsætningen mellem den imperialistiske og socialistiske *lejr* var på sit højeste.

Situationen var imidlertid straks en anden i forbindelse med Vietnam. I begyndelsen støttede de vesteuropæiske lande USA med hud og hår, men enhver ved, at billedet ændrede sig, og at netop Vietnam-krigen skærpede modsætningerne mellem en række lande i den Anden Verden og USA. Det var det vietnamesiske folk, der var hovedkraften i sejren over de amerikanske aggressorer, men et afgørende bidrag til, at USA blev svækket og har været svækket siden, var, at USAs 'allierede' ikke fulgte trop. Først markerede de neutrale Anden Verdens-lande med Sverige som det mest fremtrædende en stadigt skarpere afstandtagen fra det amerikanske engagement i Vietnam,

Under Vietnamkrigen kom den svenske regering under den daværende statsminister Olaf Palme i modsætning til USA. Palme markerede bl.a. sin stilling ved at deltage i en vietnam-demonstration.

og efterhånden vendte billedet også i en række NATO-lande.

Det var folkene, der gennem deres antiimperialistiske solidaritetskamp var hoveddrivkraften i denne ændring, men resultaterne af denne antiimperialistiske kamp viste sig bl.a. i form af en række regerings afstandtagen fra USAs krig.

I Mellemøsten har der også været tale om modsætninger mellem en række vesteuropæiske lande og USAs Israel-politik, og i forbindelse med Afrika så man, at f.eks. Sverige og Danmark åbent støttede MPLA i modsætning til USA, der støttede UNITA og FNLA.

USAs svækkelse er således en følge dels - og i første række - af folkenes kamp imod USA-imperialismen, dels af en skærpelse af modsætningerne mellem USA og en række lande i Den Anden Verden.

Den farligste fjende

ZPs »blok«tænkning, dets opfattelse af 'verdensimperialismen' som 'et eneste system', fører igen over i en modsætningsfyldt opfattelse af, hvem der er den farligste fjende i dagens verden.

I vurderingen af USA- og socialimperialismen tager AAP sit udgangspunkt i styrkeforholdet mellem supermagterne på den ene side og folkene på den anden. Udgangspunktet er igen »klasseanalysen af den nuværende situation« og her ud fra konstateres, at de to supermagter er »de største fjender af folkene og disses hovedfjender,« og *derfor* (as such) »er de lige farlige.«!

Begrundelsen for, at de to supermagter er *lige farlige*, er således, at de er de største fjender af *folkene*.

Vi er ikke uenige i, at de er de største fjender af folkene, men vi er uenige i, at det er det, der er bestemmen- de for deres *farlighed*. Når vi taler om, at socialimperialismen er farligere end USA-imperialismen, så tager vi vort udgangspunkt i *det ændrede styrkeforhold mellem supermagterne indbyrdes*. Eller som det hedder i partiets program:

»..samarbejdet mellem de to supermagter er midlertidigt og begrænset. Kampen mellem dem er det grundlæggende. Begge stræber de efter verdensherredømmet, og dette kan kun opnås, hvis den ene supermagt trænges tilbage på bekostning

af den anden. Sovjetunionen er en supermagt og en supermagt i offensiven. I en periode, hvor styrkeforholdet mellem de imperialistiske magter ændres, øges faren for krig.« (Program for KAP, si. 70).

En sådan vurdering findes ikke i ZP-lederen, simpelthen fordi den underkender betydningen af modsætningerne *mellem* de imperialistiske magter og kun ser på modsætningen mellem supermagterne og folkene, når 'farligheden' skal udpeges.

Den afgørende fejl er, at ZP igen forenkler tingene. Der er ingen modsætning mellem at tale om *to hovedfjender* og så tale om, at den ene af disse er *farligere i en konkret sammenhæng*, nemlig i spørgsmålet om at stræbe efter verdensherredømmet og i forbindelse med udløsningen af en krig.

Men naturligvis er det nødvendigt at være opmærksom på den *afgørende* betydning, modsætningen *mellem* supermagterne har, hvis man skal skille en vurdering af farlighed fra vurderingen af, hvem der er hovedfjenderne. Og det er denne modsætning, AAP totalt underkender.

AAPs manglende forståelse for modsætningerne inden for det imperialistiske 'verdenssystem', det opererer med, gør det egentlig vanskeligt at forklare, hvorfor USA- og socialimperialismen *overhovedet* er hovedfjenderne.

ZP skriver blot, at USA og Sovjet er de »største fjender« og derfor »hovedfjender«, men når de går over til at argumentere imod det synspunkt, at socialimperialismen aktuelt er farligere end USA-imperialismen, bliver argumentationen modsætningsfyldt.

ZP skriver:

»Proletariatet og den proletariske revolution står over for opgaven at styrte *enhver* imperialisme og *især* de to imperialistiske supermagter. Enhver imperialisme er på grund af sin natur altid en rasende fjende af den proletariske revolution. Derfor er inddelingerne af *imperialismen* i mere eller mindre farlige forkert ud fra verdensrevolutionens *strategiske* synspunkt. Praksis har bevist, at de to *supermagter* i samme grad og samme udstrækning er hovedfjenden for socialismen og for nationernes frihed og uafhængighed, er den største kraft i forsvaret af udbyttersystemerne og repræsenterer den direkte fare for, at menneskeheden vil blive kastet ud i en tredje verdenskrig.« (20-21).

Her erklærer ZP, at det overhovedet er forkert at inddele »imperialismen« i mere eller mindre farlige. Hvorfor? Fordi »enhver imperialisme« på grund af sin *natur* altid er en »rasende fjende af den proletariske revolution.«

Vi er enige med AAP i dette, når man - som AAP skriver - diskuterer imperialismen ud fra »verdensrevolutionens strategiske synspunkt«. For dermed menes jo - igen i al almindelighed - at klassefjenden altid er farlig, fordi klassefjenden altid er en rasende fjende af revolutionen. Ud fra denne indfaldsvinkel er det i virkeligheden meningsløst at tale om, at især supermagterne er hovedfjender og særlig farlige. I den proletariske revolutions perspektiv er også det danske monopolborgerskab farligt!

Hvis AAP vurderer 'farligheden' ud fra 'verdensrevolutionens strategiske synspunkt', så er det sært, at man overhovedet sonderer mellem hovedfjender og ikke-hovedfjender. Og strengt taget skriver ZP jo også,

Den tidligere amerikanske præsident Ford og den sovjetiske Bresjnev smiler til hinanden på et topmøde. Men det er Bresjnev, der har mest grund til at smile... socialimperialismen har trængt USA-imperialismen i defensiven.

at *alle* imperialismer er lige farlige. Hvilket så står i skarp modsætning til, at man sætningen efter alligevel udnævner begge supermagter til hovedfjender og dermed til særligt farlige!!!

Men nu drejer det sig jo ikke om, hvorvidt imperialismen er mere eller mindre farlige i forhold til den proletariske revolution. Når vi siger, at socialimperialismen er 'farligere' end USA-imperialismen *idag*, så ser vi på de eksisterende modsætninger mellem de imperialistiske magter. Vi nægter at betragte verden, som om styrkeforholdet mellem imperialismen ingen rolle spillede, og at det eneste, der spiller en rolle, er den fun-

damentale modsætning mellem kapitalismen og socialismen.

Vi ved godt, at »enhver imperialismen på grund af sin *natur* altid (er) en rasende fjende af den proletariske revolution«, men det forhindrer os ikke i at tage stilling til de konkrete vilkår, der i dagens verden findes for arbejderklassens og folkenes kamp imod imperialismen. Og til disse konkrete vilkår hører nu engang den stadigt skarpere rivalisering mellem supermagterne og den deraf nødvendige følgende stadige ændring i styrkeforholdene. Vi har lagt mærke til, at socialimperialismen med invasionen i Tjekkoslaviet som det første højdepunkt har udnyttet

USA-imperialismens svækkelse til en verdensomspændende offensiv, økonomisk, politisk og militært. I 1970'erne spiller Sovjetunionen for første gang en afgørende rolle på det afrikanske kontinent. Det optrapper sin oprustning i Europa, det får de europæiske lande plus USA til at godkende dets indflydelsessfære i Europa osv. osv.

Og det spiller en rolle for os, at vægtskålen tipper, for de historiske erfaringer viser os, at netop i perioder, hvor de imperialistiske magter er ved at omgruppere sig styrkemæssigt i forhold til hinanden, vokser faren for krig.

I forhold til hele denne udvikling hjælper ingen dogmatisk besværgelse om, at enhver imperialism er lige farlig, og at det er forkasteligt at snakke om mere eller mindre farlige imperialismer, set i forhold til den proletariske verdensrevolutions endelige omstyrtelse af verdenskapitalismen.

Det er en almen sandhed, som ikke på mindste måde hjælper os til at føre konkret kamp i den eksisterende komplicerede situation.

Til sidst i forbindelse med denne gennemgang af det albanske syn på verden vil vi beskæftige os med ZP-lederens vurdering af klassekampssituationen i de højtudviklede kapitalistiske lande.

Kernen i det albanske syn på denne situation er, at for hver dag, der går, udvikles der i masserne med proletariatet i spidsen den bevidsthed, at »den eneste udvej, der findes for at slippe for kriserne og kapitalismens øvrige onder, for fascistisk vold og imperialistiske krige, er den socialistiske revolution og oprettelsen af proletariatets diktatur.« Denne voksende bevidsthed er bl.a. årsag

til en skærpet klassekamp. Og »livet og kendsgerningerne beviser, at hverken bourgeoisiet eller dets åbne eller skjulte lakajer, fra socialdemokraterne til de moderne revisionister kan standse massernes revolutionære kamps voksende flodbølge.« Og ZP konkluderer, at i de højtudviklede kapitalistiske lande er »den proletariske revolution i dag et problem, der er taget op til løsning« under ledelse af de marxistisk-leninistiske partier. (Se note D efter denne artikel).

Vi kunne nøjes med at sige: Det er jo simpelthen totalt i strid med den vesteuropæiske virkelighed! Igen denne forenkling, denne proklamatriske overføring af den almene teori om modsætningen mellem socialisme og kapitalisme til »virkeligheden« - uanset om denne virkelighed holder til det eller ikke!

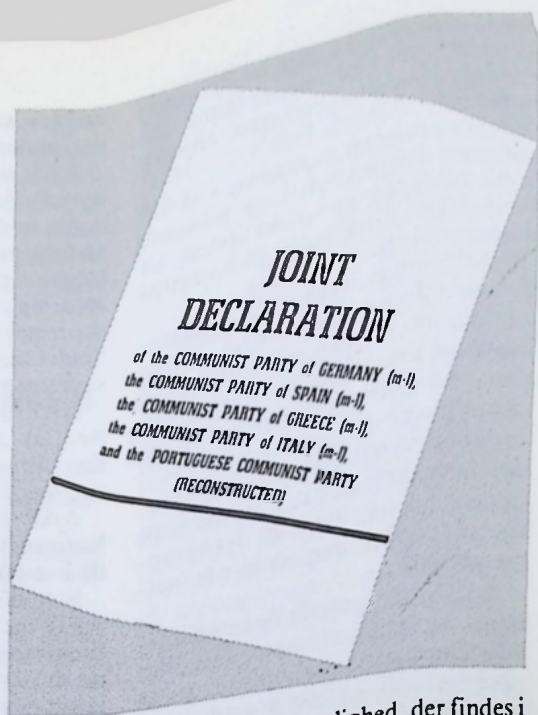
I hvilket vesteuropæisk højtudviklet kapitalistisk land findes de træk i klassekampsudviklingen, som ZP-lederen beskriver. Vi ser tværtimod, at klassekampen er nede i en bølgedal.

I England er der intet, der tyder på, at masken er ved at falde af de socialdemokratiske ledere, og i den udstrækning, utilfredsheden med Labour viser sig, tyder alt på, at den bliver til gavn for de konservative. Og hvor er det marxistisk-leninistiske parti, der skal gribe ledelsen af massernes kampe?

I Vesttyskland strammer reaktionen med socialdemokraterne i spidsen grebet dag for dag. Findes der en omfattende antifascistisk flodbølge i den tyske arbejderklasse derimod? Nej, tværtimod. Og den marxistisk-leninistiske bevægelse er mere splittet end nogensinde.

I Italien er modsætningerne klart

En række europæiske partier, der erklærer sig marxistisk-leninistiske, hævder, at »revolutionen og socialismen står på dagsordenen« over hele verden, inklusive Europa. Det fremgår af den afbildede Fællesdeklaration, som de har udsendt fornylig, og som bl.a. er offentliggjort af ZERI I POPULIT den 4. november 1977.

skærpede. Men har det ført til en bevægelse mod revolutionære positioner i arbejderklassen? Nej, indtil videre har det ført til en øget opslutning omkring det revisionistiske parti. Og i Italien har vi måske Europas svageste ml-bevægelse!

I Spanien viste valgene - deres fupkarakter til trods - at afgørende dele af den spanske arbejderklasse stemte socialdemokratisk eller revisionistisk. Heller ikke i Spanien er der en stærk ml-bevægelse.

I Portugal har borgerskabet konsolideret sig efter krisen for et par år siden. Ml-bevægelsen er stærk splittet.

Og endelig Skandinavien. Er det nødvendigt med en nærmere beskrivelse af de nordiske lande og kampen i disse lande. Ved valget i efteråret i Norge fik Europas vel nok stærkeste ml-parti 0,5 procent af stemmerne!

Det er den virkelighed, der findes i den vesteuropæiske klassekamp. Går vi til USA, Japan eller Canada, er situationen ikke anderledes.

Vi bliver ikke selvopgivende eller pessimister, fordi vi ved, at vejen er lang, at den er snoet og bugtet. De sejre, der skal opnås, vindes kun, hvis man ser virkeligheden i øjnene. Ønsketænkning derimod fører til nederlag.

Første sammenfatning:

AAP sammenblander den fundamentale modsætning mellem socialismen (eller kommunismens første stadium) og kapitalismen med de konkrete modsætninger i den nuværende periode af imperialismens udvikling.

AAP gennemfører ikke en analyse af modsætningerne i verden, men ser

i realiteten udelukkende på de modsætninger, der i de enkelte lande udspringer af deres social-økonomiske orden.

AAP fornægter eksistensen af det nationale borgerskab i de tidligere kolonilande og gør i realiteten alt borgerskab i disse lande til kompradorborgerskab.

AAP vurderer ikke den antiimperialistiske kamp i den tredje verden ud fra denne verdens modsætning til imperialismen og neokolonialismen, men ud fra den antiimperialistiske kamps placering i disse landes indre udvikling. AAP gør i denne sammenhæng proletariatets størrelse til en målestok for, hvorvidt det er muligt at forsvare den nationale uafhængighed.

AAP undervurderer de interimperialistiske modsætninger, begriber ikke imperialismens opløsning og opererer med »et eneste verdensimperialistisk system« i stedet for med en række imperialistiske monopoler og lande, der står i antagonistisk modsætning til hinanden.

AAP ser bort fra modsætningerne

mellem supermagterne og lande i den anden verden.

AAP sætter supermagternes 'farlighed' i forhold til deres størrelse og deres undertrykkelse og udbytning af folkene i stedet for at vurdere en supermagts farlighed i forhold til ændring i styrkeforholdet mellem supermagterne indbyrdes og i forholdet mellem supermagten og ikke-supermagter.

AAP benægter desuden et andet sted, at man overhovedet kan tale om mere eller mindre farlige imperialismer.

AAP overvurderer totalt klassekampsudviklingen i de højtudviklede kapitalistiske lande.

Som det ses af det foregående, er AAPs metode til analyse af verdenssituationen grundlæggende fejlagtig, og det er derfor uomgængeligt, at resultatet af analysen bliver fejlagtigt.

Det er et dogmatisk, virkelighedsfjernt billede af verden, der træder os i møde, og det er klart, at det får afgørende betydning dels for AAPs kritik af KKP og dels for dets egen strategi og taktik.

3) Strategien og taktikken for den internationale klassekamp

Det er klart, at AAPs forenkledte og fejlagtige syn på, hvorledes modsætningerne i verden udvikler sig, uomgængeligt må præge dets kritik af tre-verdens-teorien og præge dets opfattelse af, hvorledes man i vore dage kæmper for socialismen.

I det følgende vil vi først se på AAPs kritik af tre-verdens-teorien og derefter på AAPs egne strategiske og taktiske overvejelser.

I denne gennemgang vil naturligt

indgå en vurdering af, hvorvidt AAP gengiver tre-verdens-teorien loyalt, og derfor vil ZPs kritik af teorien blive sammenholdt med de synspunkter, som Kinas Kommunistiske Parti (KKP) har lagt frem indtil nu (dvs. indtil 3.11.1977, hvor denne kommentar skrives).

For KAP er det imidlertid ikke bare opgaven at sammenholde AAPs kritik af KKP med KKP's egne standpunkter. Diskussionen om tre-

verdens-teorien har aktualiseret vor egen stillingtagen til modsætningerne i verden og til den teoretiske behandling af dem. Denne stillingtagen vil afsnit 4 af denne kommentar beskæftige sig med, men naturligvis vil den også på forskellig måde indgå i afsnit 3s diskussioner om AAPs kritik af tre-verdens-teorien.

AAPs kritik af tre-verdens-teorien

ZP-artikelens hovedærinde er helt klart kritikken af teorien om verdens opdeling i tre.

Lad os prøve at trække kerneindholdet af artikelens kritik frem med ZPs egne ord.

ZP skriver:

»Der tales i dag meget om verdens deling i den såkaldte »første«, »anden« og »tredje« verden, om den »alliancefri verden«, om en verden af »udviklingslande«, om »den nordlige og sydlige verden« osv. Enhver, som støtter den ene eller den anden af disse inddelinger, fremstiller sin egen »teori« som den mest korrekte strategi, der angiveligt skulle modsvare den nuværende internationale situations virkelige betingelser. Men - som kammerat Enhver Hoxha understregede det på den 7. partikon-gres -:

»Alle disse betegnelser på de forskellige politiske kræfter, der virker i verden i dag, tilslører fremfor at afsløre disse politiske kræfters klasse-karakter, vores epokes fundamentale (fundamental) modsigelser og det i dag i national og international målestok fremherskende nøgleproblem: den ubønhørlige kamp, som idag føres mellem den borgerlig-imperialistiske verden på den ene side og socialismen, verdensproletariatet og

dettes naturlige allierede på den anden.« (4)

AAP om den tredje verden

Denne generelle kritik udspecificeres efterhånden i ZP-artiklen. Om tre-verdens-teoriens opfattelse af den tredje verden hedder det således:

»Den såkaldte teori om »de tre verdener« opstiller..ikke en eneste opgave for revolutionen. Tværtimod »glemmer« den dette. I »tre-verden«s-skemaet eksisterer den fundamentale modsætning mellem proletariet og bourgeoisi ikke. Påfaldende ved denne opdeling af verden er desuden dens ikke-klasse-mæssige vurdering af det, der kaldes den »tredje verden«, dens tilsidesættelse af klasserne og klassekampen og dens behandling som én enkelt helhed af de lande, som denne teori henregner til denne verden, og (ligeledes) dens behandling som én enkelt helhed af de regimer, der hersker dér, og af de forskellige politiske kræfter, som findes i den (dvs. i den tredje verden. Min anm.). Den ser bort fra modsætningen mellem de undertrykte folk på den ene side og de reaktionære og proimperialistiske kræfter i disse folks egne lande på den anden side.« (6).

I forlængelse af denne kritik af tre-verdens-teorien understreger ZP, hvorledes der findes stærke kræfter, herunder det proimperialistiske borgerskab og feudale levn, som i tredje-verdens-landene selv bekæmper den nationale frigørelse. Og derpå fortsætter ZP sin kritik af tre-verdens-tilhængerne på følgende måde:

Det er absurd »at foregive, at man kun skal kæmpe mod de ydre imperialistiske fjender uden samtidig at bekæmpe og rette slag imod de indre fjender, imod imperialismens for-

bundsfæller og medsammensvorne, imod alle de faktorer, som hindrer denne kamp« (dvs. kampen for frihed og national uafhængighed. Min anm.) (7)

Og:

»Man kan ikke - således som den såkaldte teori om de »tre verdener« gør det - uden undtagelse gøre alle lag af bourgeoisiet, inklusive compradorbourgeoisiet, til antiimperialistiske kræfter, til en basis og en faktor, som driver kampen mod imperialismen fremad.« (7)

Som eksempler på tre-verdens-teoriens manglende skelnen mellem de forskellige kræfter fremhæver ZP følgende:

»Fortalerne for tesen om »den tredje verden« indbefatter endog den saudiarabiske konges og den iranske shahs forretninger med USA-olie-monopolerne og deres våbentransaktioner med Pentagon, der løber op i milliarder og atter milliarder af dollars, i det, de kalder befrielsesbevægelse, ja ligefrem i det, de kalder »hovedkraften i kampen mod imperialismen.« Ifølge denne logik er altså oliesheikerne, der indsætter pengene fra olien i Wall Streets og Citys banker, angivelige forkæmpere i kampen mod imperialismen og understøttere af folkets kamp mod det imperialistiske herredømme, mens USA-imperialisterne, som sælger våben til disse sheikers reaktionære og undertrykkende regimer, angiveligt giver disse våben til de »patriotiske kræfter,« der kæmper for at fordrive imperialisterne fra Arabiens og Persiens »gyldne sand««. (8)

Og om den tredje verdens rolle i tre-verdens-teorien konkluderer ZP

»...taler man i generelle vendinger om den såkaldte »tredje verden« som hovedkraften i kampen mod impe-

rialismen og for revolutionen, sådan som tilhængerne af teorien om »de tre verdener« gør det uden at skelne mellem de ægte antiimperialistiske og revolutionære kræfter på den ene side og de herskende proimperialistiske, reaktionære og fascistiske kræfter på den anden side i en række udviklingslande, betyder det, at man åbent afviger fra marxismen-leninismens lære, og at man forknyder typiske opportunistiske opfattelser, hvorved der skabes usikkerhed og forvirring blandt de revolutionære kræfter. Ifølge teorien om de »tre verdener« må folkene i disse lande i virkeligheden ikke kæmpe fx. imod de blodtørstige, fascistiske diktaturer såsom Geisels i Brasilien, Pinochets i Chile, Suhartos i Indonesien, eller imod Shahen af Iran eller kongen af Jordan osv., fordi disse jo angiveligt er en del af den »revolutionære hovedkraft, som driver historiens hjul fremad.« Tværtimod burde folkene og de revolutionære i henhold til denne teori forene sig med og støtte den »tredje verden«s reaktionære kræfter og regimer, med andre ord: de burde opgive revolutionen.« (10)

Som det ses af de foranstående citater mener ZP, at treverdens-teoriens opfattelse af »den tredje verden«s rolle indebærer en kapitulation i tredjeverdenslandene selv over for de reaktionære kræfter i disse lande.

Men hvad mener ZP så bliver konsekvensen af treverdens-teorien, når man ser på forholdet mellem landene i den tredje verden og de ydre imperialistiske fjender?

Herom skriver ZP:

»Teorien om de »tre verdener« lader ikke alene modsætningen mellem de to modsatte samfundssyste-

mer, socialismen og kapitalismen, eller den store (great) modsætning mellem lønarbejde og kapital ude af betragtning, men den analyserer heller ikke den anden store modsætning, nemlig modsætningen mellem de undertrykte folk og verdensimperialismen, som den reducerer til alene at være en modsætning til de to supermagter, ja, i virkeligheden i hovedsagen kun til den ene af disse. Denne teori ser fuldstændigt bort fra modsætningen mellem de undertrykte folk og nationer på den ene side og de øvrige imperialistiske magter på den anden. Og ikke nok med det! Tilhængerne af teorien om de »tre verdener« opfordrer den »tredje verden« til at alliere sig med disse imperialistiske lande og med USA-imperialismen imod den sovjetiske socialimperialisme.« (12)

Så meget om ZPs opfattelse af treverdens-teoriens betydning for folkene i den tredje verden.

AAP om den anden verden

I sin kritik af treverdensteoriens konsekvenser går ZP derefter over til at beskæftige sig med begrebet *Den anden Verden*.

Efter at have slået fast, at der i dag eksisterer »et eneste verdensimperialistisk system« indeholdende to store imperialistiske blokke, nemlig dels den vestlige imperialistiske blok med USA i spidsen og dels østblokken med socialimperialismen i spidsen, skriver ZP:

»I treverdens-skemaet omfatter den såkaldte »Anden verden« kapitalistiske og revisionistiske imperialistiske lande, som med hensyn til deres samfundsorden hverken udviser nogen væsentlig forskel fra de to supermagter eller fra forskellige lande, der henregnes til den »tredje ver-

den«. Det er rigtigt, at denne »verden«s lande (dvs. andenverdenslandene. Min anm.) har visse modsætninger til de to supermagter, men det er modsætninger af mellemimperialistisk (interimperialistic) karakter, således som modsætningerne mellem de to supermagter selv er det.« (13-14)

Hvilken betydning får denne vurdering af andenverdens-landene for ZP?

ZP skriver:

»Ved at fremstille den såkaldte »anden verden«, hvortil hører de fleste kapitalistiske og neokolonialistiske lande, der udgør de to supermagters hovedstøtter, som allierede for den »tredje verden« angiveligt i kamp mod USA-imperialismen og den sovjetiske socialimperialisme, træder treverdensteoriens antirevolutionære og pseudo-anti-imperialistiske karakter utvetydigt frem.

Der er tale om en anti-revolutionær »teori«, fordi den prædiker social fred, samarbejde med bourgeoisiet, altså opgivelse af revolutionen, til det europæiske, japanske, canadiske osv. proletariet, der står midt i kampen mod det herskende monopolborgerskab og det herskende udbyttersystem i den »anden verden«s lande, og den prædiker dette under påskud af, at forsvaret af den nationale uafhængighed og især kampen mod den sovjetiske socialimperialisme angiveligt kræver det.

Og der er desuden tale om en pseudo-anti-imperialistisk teori, fordi den retfærdiggør og støtter den neokolonialistiske politik og den udbytterpolitik, som den »anden verden«s imperialistiske magter fører, og fordi den opfordrer folkene i Asien, Afrika og Latinamerika til at undlade at gå til modstand mod denne politik,

under påskud af, at dette vil tjene kampen mod supermagterne. På denne måde svækkes og saboteres i virkeligheden den såkaldte »tredje verden« og den såkaldte »anden verden«s folks antiimperialistiske og antisocialimperialistiske kamp.« (16)

Så meget om ZPs opfattelse af begrebet »den anden verden«.

I kritikken af treverdensteorien indgår også en forkastelse af, at et socialistisk land kan henregne sig selv til den tredje verden.

ZP skriver, at »...et virkeligt socialistisk land kan ikke henregne sig selv til sådanne grupperinger som den såkaldte »tredje verden« eller »de alliancefri lande«, i hvilke enhver klassegrænse er udvisket...« Gør et socialistisk land det, »tjener det alene til at holde folkene væk fra kampen mod imperialismen og fra revolutionens vej.«

AAPs internationale strategi

Uanset om ZP loyalt gengiver treverdens-teorien eller ikke, står det fast, at AAP forkaster den og forkaster den analyse af verdenssituationen, som er dens grundlag.

Treverdens-teorien er en teori om kræfternes fordeling på verdensplan i en bestemt epoke af verdensudviklingen. Når man forkaster denne teori, må man undersøge, hvad man sætter i stedet. Man må undersøge, hvad AAP mener om de opgaver, marxister-leninister har i den eksisterende verdenssituation.

Vi har allerede tidligere i denne gennemgang af ZPs kritik af treverdens-teorien vurderet AAPs opfattelse af verdenssituationen. (Se ovenfor afsnit 2)

Lad os imidlertid sammenfatte det albanske verdenssyn endnu engang

for derigennem at få et grundlag for at forstå AAPs strategi og taktik for den internationale klassekamp.

En sådan sammenfatning findes klare og tydeligst udtrykt i en tale, som Nexhmije Hoxha, formanden for Institutet for Marxistisk-Leninistiske Studier ved Centralkomiteén for AAP, afholdt den 27. juni 1977, altså knapt to uger før offentliggørelsen af ZP-artiklen. (Talen er offentliggjort på engelsk under titlen: *Some fundamental questions on the revolutionary policy of the party of labour of Albania about the development of the class struggle*. Tirana 1977 - I det følgende refereres der til den engelske udgave under mærket N. Hoxha).

N. Hoxha siger i sin tale følgende:

»I den historiske epoke, vi lever i, er den grundlæggende modsætning modsætningen mellem kapitalisme og socialisme. *I de socialistiske lande* udtrykker denne modsætning sig som kampen mellem den socialistiske vej og den kapitalistiske vej; i de kapitalistiske revisionistiske lande udtrykker den sig i kampen mellem proletariat og borgerskab; *på verdensplan* udtrykker den sig i kampen mellem socialisme og kapitalisme. (Bemærk, at den grundlæggende modsætning og modsætningen på verdensplan er identiske! Min anm.).

Den objektive virkelighed i alle sine aspekter har bekræftet og bekræfter, at *i dag er disse modsætninger langt fra at forsvinde og mildnes, tværtimod er de blevet endnu dybere og mere akutte*.

Stillet over for hinanden findes der to sæt modsatrettede kræfter:

På den ene side står de socialistiske lande og verdensproletariatet som den sociale *hovedkraft* (the principal social force) i revolution-

nens og socialismens store sag, og skulder ved skulder med denne hovedkraft står de undertrykte folk eller de folk, der trues af undertrykkelse, alle de revolutionære, progressive og frihedselskende kræfter.

På den anden side står USA-imperialismen og den sovjetiske socialimperialisme som folkenes og socialismens hovedfjender, og sammen med dem står de andre imperialistiske og revisionistiske magter, monopolborgerskabet, de fascistiske kræfter, al international reaktion og revisionisme.« (N. Hoxha, 46-47)

Hvilke strategiske følgeslutninger drager AAP så af den opfattelse, at på verdensplan er modsætningen identisk med den grundlæggende modsætning?

ZP skriver:

»En revolutionær strategi sætter revolutionen i centrum. 'Leninismens strategi og taktik,' skrev Stalin, 'er videnskaben om ledelsen af proletariats revolutionære kamp.'

Den leninistiske strategi betragter den proletariske verdensrevolution som én eneste proces, bestående af flere store revolutionære tendenser (trends) i vor epoke, i hvis centrum det internationale proletariet befinder sig.« (16)

Hvorledes udmøntes så denne almene strategiske betragtning?

ZP skriver, at »denne revolutionære proces uafbrudt finder sted i de lande, som går den ægte socialismes vej, i form af en uforsonlig og heftig kamp mellem de to veje, den socialistiske og den kapitalistiske,...« (16-17)

Derefter går ZP fra de socialistiske lande til de kapitalistiske metropoler (centre).

»I kapitalismens metropoler konkretiserer den proletariske verdens-

revolutions proces sig i dag i til stighed voksende klassekampe, som proletariatet og andre arbejdende og progressive lag fører imod den borgerlige udbytning og undertrykkelse, mod bourgeoisiets forsøg på at vælte byrderne fra den nuværende krise i det kapitalistiske verdenssystem over på de arbejdendes skuldre, mod genoplivningen af fascismen i denne eller hin form osv...« Og: »De objektive betingelser for revolutionen i de udviklede kapitalistiske lande bliver mere og mere gunstige. I disse lande er den proletariske revolution i dag et problem, der er taget op til løsning.« (18-19)

Og til sidst beskæftiger ZP sig med den nationale befrielsesbevægelse:

»Verdensrevolutionens anden store hovedtendens (the other major trend) i vor tid er folkenes nationale befrielsesbevægelse, hvis spydspids er rettet imod imperialismen, neokolonialismen og de koloniale levn. Marxist-leninisterne og verdensproletariatet er fuldstændig solidarisk med de undertrykte folks nationale befrielsesbevægelse og giver den sin fulde støtte, fordi de betragter den som en yderst vigtig og uerstattelig faktor i udviklingen af den verdensrevolutionære proces.« (21)

Og om forholdet mellem den socialistiske revolution og den nationale befrielseskamp tilføjer ZP:

»I de lande, som har opnået fuldstændig eller delvis politisk uafhængighed, befinder revolutionen sig i forskellige udviklingsfaser, og det er ikke de samme opgaver, som revolutionen er stillet overfor alle steder. Der er lande, som står direkte foran den proletariske revolution, mens den antiimperialistiske nationaldemokratiske revolutions opgaver står på dagsordenen i mange andre lan-

de. Men under alle omstændigheder er denne revolution, eftersom den også er rettet imod den internationale bourgeoisi-imperialisme (bourgeoisi-imperialism), en allieret og reserve for den proletariske verdensrevolution.« (22-23)

Så meget om AAPs verdensrevolutionære strategi.

KKP - og treverdens-teorien

Som omtalt i indledningen til dette afsnit er det næppe nogen hemmelighed, at ZPs kritik er vendt mod Kinas Kommunistiske Partis formulering af teorien om de tre verdener. Af gode grunde, eftersom det er KKP, der først har fremlagt den.

Vi vil derfor i analysen af den albanske kritik indledningsvist klargøre, hvordan KKP selv opfatter teorien om de tre verdener. (Først senere - afsnit 4 - vil vi se på, hvorledes denne teori forholder sig til KAPs principprogram).

Den hidtil mest autoritative og bedste sammenfatning af teorien om de tre verdener er givet af Hua Kuofeng i dennes politiske beretning til KKP's 11. kongres. Selv om beretningens udenrigspolitiske afsnit er oversat og bragt i KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 5, 1977, si. 43-47, vil vi alligevel i denne kommentar trække de dele af den frem, der beskæftiger sig dels med KKP's opfattelse af verdenssituationen, dels med forholdet mellem klassekampen i verdensmålestok og treverdensteorien og dels med KKP's formulering af teorien selv.

I beretningen til KKP's 11. kongres hedder det bl.a.:

»Den internationale situation i dag er meget gunstig, den er meget gunstig og ikke blot gunstig eller forholdsvist gunstig. I det sidste par år

har det internationale proletariats revolutionære kampe, de undertrykte folks og nationers befrielseskampe og de revolutionære massebevægelser i mange lande vedholdende arbejdet sig fremad. Flere lande har kastet kolonialismens lænker af sig, drevet fremmede angribere ud og vundet uafhængighed og befrielse. Den samlede internationale front mod supermagternes angreb, indblanding, ødelæggelser (i KT står fejlagtigt 'omvæltning'), kontrol og tyrannisering bliver stadigt bredere.« (Se for dette citat og de fig. KT, 5, 1977, si. 43-47 - sml. News from Hsinhua News Agency, London 25.8.77, si. 16-19)

Af dette billede af den internationale situation drager KKP følgende slutning:

»Som kendsgerningerne har vist, er hovedtendensen i den internationale situation, at landene ønsker uafhængighed, nationerne ønsker befrielse og folkene ønsker revolution, og dette kan ingen magt nogensinde standse.«

Samtidig med, at KKP trækker denne hovedtendens op, understreger det også faren for, at en ny krig bryder ud, og det opfordrer til skærpet kamp mod supermagterne. Hvorefter beretningen går over til treverdens-teorien:

»Formand Mao's teori, der skelner mellem de tre verdener, og som han fremsatte i 1974, er af dybtgående og vidtrækkende betydning. Ved at benytte klasseanalysens metode, studerede han ændringerne i udviklingen af de basale (basic) modsigelser i den samtidige verden, opdelingen og nyfordelingen (i KT står fejlagtigt 'sammenslutningen på ny') af de forskellige politiske kræfter og hvert lands politiske og økonomiske

Dokumenterne fra KKP's 11. kongres er udsendt på dansk som gratis særnummer af KINA I DAG, fåes i OKTOBER bogbutikker, Venskabsforbundet Danmark-Kina's bogbutikker eller igennem den Kinesiske Ambassade.

stilling i den internationale sammenhæng, og som konsekvens nåede han frem til denne videnskabelige konklusion vedrørende den nuværende strategiske situation i verden: De to dominerende magter, Sovjetunionen og De Forenede Stater, er i dag de største internationale udbyttere og undertrykkere og den fælles fjende for verdens folk. Den tredje Verdens lande lider under den værste undertrykkelse og opbyder derfor den stærkeste modstand; de er hovedkraften i kampen mod imperialisme, kolonialisme og overherredømme (hegemonism). Den anden Verdens lande har en dobbeltkarakter; på den ene side undertrykker, udnytter og kontrollerer de den tredje verdens lande, og på den anden side er de kontrolleret, truet og tyranniseret af begge de hegemonistiske magter i forskellig grad. Formand Maos teo-

ri, der skelner mellem de tre verdener, giver en korrekt vejledning i den nuværende internationale kamp og definerer klart de vigtigste revolutionære kræfter, hovedfjenderne, og mellemkræfterne, som kan blive vundet over og forenet, og sætter dermed det internationale proletariet i stand til at forene sig med alle de kræfter, som kan blive forenet, i dannelsen af den bredeste forenede front i klassekamp mod hovedfjenderne på verdensarenaen. Denne strategiske vejledning er i overensstemmelse med de strategiske krav for de nuværende kampe, som føres af det internationale proletariet og af de undertrykte nationer og folk i verden og er i overensstemmelse med kampen for socialismens og kommunismens triumf. Den er den korrekte strategiske og taktiske vejledning for verdens proletariet i den nuværende periode

(era), og den er proletariatets klasse-linie i dets *internationale* kamp.» (Mine understregninger)

Sammenligner man KKP's syn med AAP's syn, træder visse grundlæggende forskelle tydeligt frem:

KKP's opfattelse af, hvad en *klasseanalyse* af den internationale situation indebærer, adskiller sig klart fra AAP's.

Og afledt heraf: KKP's opfattelse af de *strategiske* kernespørgsmål adskiller sig klart fra AAP's.

AAP's klasseopdeling af verden

Lad os tage klasseanalysen først:

Den albanske opfattelse er tydeligst udtrykt af N. Hoxha. Hun skærer så at sige verden midt over og anbringer på den ene side de socialistiske lande og verdensproletariatet, allieret med de undertrykte folk samt alle revolutionære, progressive og frihedsselskende kræfter, mens hun på den anden side anbringer USA-imperialismen og den sovjetiske imperialisme sammen med de øvrige imperialistiske og revisionistiske magter, monopolborgerskabet, fascisterne samt al anden reaktion og revisionisme.

På den ene side er det de socialistiske lande og verdensproletariatet, der er *hovedkraften*, på den anden side er det de to supermagter, der er *hovedfjenderne*.

Ifølge N. Hoxha er denne opstilling af kræfterne den måde, hvorpå den grundlæggende modsætning mellem socialisme og kapitalisme viser sig i dag.

N. Hoxhas opstilling var for så vidt også gyldig for 60 år siden. Men med én væsentlig forskel, at hun *inden for* grupperingen på den ene side trækker to specifikke imperialistiske

magter frem som hovedfjender. Men denne understregning af, hvem der er hovedfjenderne, får *ingen* konsekvens for opstillingen iøvrigt. Der er kun tale om et ændret styrkeforhold indenfor fjenden.

I modsætning til denne opstilling af de modsatrettede kræfter i vor tid står teorien om de tre verdener. I sig selv nægter den ikke, at socialistiske lande står over for kapitalistiske, at verdensproletariatet står overfor bourgeoisie, at de progressive står over for de reaktionære, at de frihedsselskende står over for fascismen, at imperialistisk undertrykkelse står over for national befrielse eller at marxismen står over for revisionismen.

Så langt kan alle være enige med AAP. Men uenigheden opstår, når man vil gå *videre* og konkret vurdere, hvorledes kræfterne fordeler sig under imperialismens og den socialistiske revolutions modsigelsesfyldte og *ujævne* udvikling.

To strategier

Det er netop det karakteristiske ved teorien om de tre verdener, at den går *videre* end til at konstatere, at fremskridtets og reaktionens kræfter står uforsonligt over for hinanden. Den giver et *billede* af kræfternes fordeling i en *bestemt, afgrænset periode* inden for den samlede historiske epoke, som er kendetegnet ved den grundlæggende modsætning mellem kapitalisme og socialisme. AAP derimod skelner ikke mellem den *samlede* historiske epoke for overgang fra kapitalisme til socialisme og bestemte, afgrænsede perioder inden for denne epoke. AAP siger simpelthen, at på verdensplan er modsætningen idag identisk med den grundlæggende modsætning.

(Jvf. N. Hoxha, citeret ovenfor).

Treverdens-teorien er resultatet af et studie af netop den bestemte, afgrænsede periode, som er opstået som følge af de seneste årtiers internationale udvikling. Den understreger, at imperialismens og den socialistiske revolutions ujævne udvikling har ført til, at der har udskilt sig to hegemonistiske supermagter, som er folkenes hovedfjender. Den understreger videre, at i forhold til hovedfjenderne, de to supermagter, findes der en række kræfter på den internationale arena, som mere eller mindre står i modsætning til hovedfjenderne. Den tredje verden står i den skarpeste modsætning, den anden verden står i en mellemposition.

Er USA og Sovjetunionen hovedfjenderne, så drejer det sig om at samle alle kræfter, der af den ene eller den anden grund kan mobiliseres imod hovedfjenderne. Og når man ud fra en sådan forståelse af, hvad der er en hovedfjende, ser på verden idag, opdager man, at der er to sæt kræfter, som på forskellig måde kan mobiliseres imod de to hovedfjender, nemlig kræfter i den anden verden og i den tredje verden.

Man kan så som AAP spørge, om man ikke derved ser bort fra klassekampen i den anden og den tredje verden?

Svaret kommer an på, hvad man spørger om. For spørger man om, hvorledes klassekræfternes fordeling er i forhold til kampen mod hovedfjenderne, så er der tale om en anden fordeling, end hvis man spørger om, hvorledes klassekræfternes fordeling er i forhold til den proletariske revolution.

AAP tager kun hensyn til det sidste, mens KKP går videre og spørger om det første. AAP beskæftiger sig

kun med verdensrevolutionens strategi, mens KKP beskæftiger sig med strategien for en bestemt fase af udviklingen på verdensplan.

Lad os tage nogle parallelle eksempler:

Spørger vi, hvad der i Danmark i dag er vor strategi for den proletariske revolution, så er svaret klart: At forene arbejderklassen under det kommunistiske partis ledelse med henblik på at knuse borgerskabet og indføre proletariatets diktatur gennem den socialistiske revolution. Udgangspunktet for denne strategi er hovedmodsatningen i Danmark, der går mellem arbejderklassen og borgerskabet.

Spørger vi derimod, hvad der er vor strategi i dag for den nationale kamp, så er svaret ligeså klart, men et andet: At forene alle på et frontpolitisk grundlag for at knuse imperialistisk indblanding i Danmark og for at bevare og udvide den nationale selvbestemmelsesret.

Treverdensteorien beskæftiger sig på verdensplan med problemer, der svarer til strategien for den nationale kamp i Danmark. For på verdensplan drejer det sig om at samle alle kræfter mod hovedfjenderne som en vigtig betingelse for, at klassekampen i de enkelte lande kan føre frem til den proletariske revolution. Derfor taler KKP om, at teorien om de tre verdener er den »korrekte strategiske og taktiske vejledning for verdens proletariat i den nuværende periode«, og at den er »proletariatets klasselinie i dets internationale kamp.« (Mine understregninger) (Se Huas beretning, slutningen)

Men hverken treverdensteorien eller KKP siger noget om, at proletariatet skal skabe klassefred med deres eget bourgeoisi af hensyn til at

samle så bredt som muligt i kampen mod hovedfjenderne på verdensplan.

Lad os igen parallellisere med kampen i Danmark. AKP arbejder for det strategiske mål, den socialistiske revolution, men KAP ved - og det er det eneste parti, der har begrebet det, - at den socialistiske revolutions *betingelser* ikke bare skabes i Danmark selv, men også i den store verden. Og i denne verden findes to imperialistiske supermagter, som træder den nationale selvbestemmelsesret og enhver social revolution under fode. Og netop fordi KAP ved, at det hænger således sammen, betragter partiet det som en uadskillelig forudsætning for at nå den socialistiske revolution, at der rejses en kamp imod USA- og socialimperialismen. Uden en succesrig kamp mod de to supermagter, ingen socialistisk revolution.

Men skal vort parti opnå resultater i den *internationale* kamp, må det have en *strategi* for denne kamp, og denne strategi kan naturligvis ikke være identisk med strategien for den proletariske revolution, thi det ville betyde, at kun en verdensrevolutionær omvæltning ville kunne skabe betingelser for den socialistiske revolution i Danmark.

Nej, vor internationale strategi må have til hensigt at dæmme op for imperialistisk kontrol med Danmark, og i en situation, hvor det er USA og Sovjetunionen, der er hovedfjenderne internationalt, må vi rette vor kamps spydspids imod disse to supermagter.

Om landes økonomiske og politiske placering

Men når vi så spørger om, hvem vi kan vinde for denne kamp, spørger

om, hvem der er vores venner og hvem der er vores fjender i den specifikke kamp mod hovedfjenderne, må vi også spørge om, hvorledes Danmark er placeret i verden?

Adskiller Danmark sig fra f.eks. USA? Eller er de to lande et fedt, eftersomt vor »samfundsorden«...ikke »udviser nogen væsentlig forskel fra« USAs, således som ZP siger det?

Det er naturligvis rigtigt, at Danmark er kapitalistisk, ligesom USA er det. Men alligevel stiller vort parti andre opgaver for den danske arbejderklasse og det danske folk, end amerikanske kommunister stiller for USAs arbejderklasse og folk, når det drejer sig om den nationale kamp! Vort parti siger i sit principprogram, at »Danmarks nationale suverænitet er...undergravet af USA-imperialismen.« (Se programmet, si. 72) - Det er næppe troligt, at de amerikanske kommunister i *deres* program skriver, at »USAs nationale suverænitet er undergravet af den danske imperialisme«!

Altså: Der må være en grund til, at det er USA-imperialismen, der undergraver dansk suverænitet, og ikke omvendt. Grunden er ganske enkelt de to *landes* forskellige placering. Det ene land, USA, er *økonomisk, politisk og militært* en supermagt, mens det andet land, Danmark, *økonomisk, politisk og militært* er et lille land, der er USA underlegent. Derfor placerer treverdensteorien Danmark *uden* for den Første Verden.

Men hvorfor placerer man så Danmark i den *Anden* Verden?

Igen tages udgangspunktet i det økonomiske, politiske og militære styrkeforhold. Danmark er et højtudviklet kapitalistisk land, der befinder sig i et udbytningsforhold til Den tredje Verden. Danmark befin-

Ikke mindst i Afrika skærpes rivaliseringen mellem de to supermagter. For tiden er det Nordøst-Afrika, som er i centrum for rivaliseringen. Det er vigtigt, at de afrikanske lande vender sig mod begge supermagter....

der sig side om side med en række andre højtudviklede kapitalistiske lande i en økonomisk, politisk og delvis militær situation, som adskiller det afgørende fra landene i Den tredje Verden.

KKP placerer landene i den anden verden ganske klart, når det siger, at de har en »dobbeltkarakter; på den ene side undertrykker, udnytter og kontrollerer de den tredje verdens lande, og på den anden side er de kontrolleret, truet og tyranniseret af begge de hegemonistiske magter i forskellig grad.«

Når man taler om *landes* forskellige placering, rammer man imidlertid midt ned i et af kernepunkterne ved den albanske kritik. AAP anker bestandigt over, at treverdensteorien slår alle lande i de forskellige verde-

ner over én bank, hvorved disse landes forskellige karakter og de indre klassemodsætninger i de forskellige lande udviskes.

Det er rigtigt, at hvis man anvender treverdensteorien *dogmatisk*, kan man falde i den grøft, hvor man allierer sig med hver enkelte person i et hvilket som helst land, bare dette f. eks. tilhører den tredje verden.

Det er hér væsentligt at slå fast, at treverdensteorien er en *strategisk* betragtningssmåde, en overordnet bedømmelse af situationen i den nuværende periode af udviklingen på verdensplan. Og netop fordi den alene udtrykker *hovedretningen* for den internationale situations udvikling, så kan den ikke bruges, som om den var en stiv taktisk anvisning.

Lad os tage et eksempel. Når vi

siger, at f. eks. Zaire er et land i den tredje verden, så siger vi dermed, at landets internationale *placering økonomisk, politisk og militært* gør, at det ikke er en supermagt, og at det befinder sig i en verdensdel, som har været og er udsat for direkte kolonialistisk udplyndring - også fra den anden verdens side.

Det er denne *placering*, der bestemmer de opgaver, kommunisterne må stille sig i Zaire. De må forsvare den statslige uafhængighed - også mod indenlandske kompradorbourgeois'er -, de må slås for at forhindre supermagterne i at gennemføre en økonomisk og politisk infiltration i landet, og de må forbinde denne kamp med og underordne den under kampen i Zaire selv for en nydemokratisk revolution.

Sammenligner man hermed USAs *placering* som *land*, så er opgaverne for de amerikanske kommunister andre end for Zaires. De amerikanske kommunister skal ikke bekæmpe kolonialistisk infiltration i USA selv. De skal ikke kæmpe for at tvinge dele af det amerikanske bourgeoisie til at føre en antiimperialistisk kamp. De skal mobilisere det amerikanske folk så bredt som muligt for at standse det amerikanske borgerskabs supermagtspolitik i videst muligt omfang. Og et eksempel på, at det lykkedes at dæmme op for supermagtspolitikken i USA selv, var de store demonstrationer og anden politisk kamp i USA, som var *medvirkende* til, at Nixon måtte kapitulere i Indo-kinakrigen.

Sammenligner man endelig Danmarks *placering* som *land* med henholdsvis USAs og Zaires, så stiller denne *placering* danske kommunister over for andre opgaver end de opgaver, der må tages op af kommu-

nisterne i USA og Zaire. Som allerede nævnt må danske kommunister bekæmpe USA-imperialisternes kontrol med og undertrykkelse af dansk suverænitet, og samtidig må vi bekæmpe den danske imperialisme.

Lad os blive ved eksemplet Danmark et øjeblik. I mange år sloges den antiimperialistiske bevægelse bl.a. for, at den danske *regering* tog afstand fra den amerikanske aggression mod de indokinesiske folk og for, at regeringen anerkendte den demokratiske republik Vietnam.

Hvad var det for en modsætning, man søgte at udnytte i denne kamp? - Det var den modsætning, der udsprang af, at Danmark var placeret som et mindre europæisk land over for den amerikanske supermagt. Man ønskede og sloges for, at Danmark sammen med flere og flere europæiske lande markerede sig i modsætning til USA.

Som enhver ved, var det imidlertid en sej sag at få regeringen til at tage afstand fra USAs krig. Det skyldes de velkendte bånd til USA. Men eftersom den danske regering endnu ikke er bemandet med amerikanere, så er disse bånd til USA, hvor stærke de end er, af modsætningsfyldt karakter. Det danske folk er i stand til at udnytte disse modsætninger, ligesom det franske folk har lagt NATO-samarbejdet med USA på is, og ligesom det svenske folk har tvunget borgerskabet til at bevare neutraliteten.

Om disse modsætninger mellem europæiske og amerikanske imperialister vil AAP blot sige, at der blot er tale om almindelige »interimperialistiske« modsætninger - I sig selv er dette naturligvis korrekt, men man får først mulighed for at udnytte disse modsætninger på en rigtig måde,

når man analyserer sig frem til, hvorledes disse modsætninger kan udnyttes *i forhold til* kampen mod hovedfjenderne. Og denne analyse må nu engang tage sit udgangspunkt i de forskellige *landes* forskellige placering i forhold til hovedfjenderne.

Hovedkraften i kampen mod supermagterne

Foretager man denne analyse, når man som allerede omtalt uomtvisteligt til, at det er landene i den tredje verden, der står i den skarpeste modsætning til supermagterne, og som derfor er *hovedkraften* i kampen mod supermagterne.

Til dette synspunkt indvender AAP, at man derved kommer til at forene sig med kompradorborger-skabet i den tredje verden. Taler man bare om 'lande' i bred almindelighed, ender det galt.

Treverdensteorien *kan* lægge op til en sådan fortolkning, hvis man ikke gør sig klart, at den netop tager sit udgangspunkt i de *muligheder*, landenes forskelligartede placering i forskellige 'verdener' giver *proletariatet og folkene* i disse lande for at mobilisere *deres* lande til at bekæmpe supermagterne.

Treverdensteorien er jo en *strategisk vejledning*. Og en strategisk vejledning siger netop noget om de objektive modsætningsforhold, som udnyttes, eller som *bør* udnyttes.

Lad os tage et eksempel: KAP siger, at de objektive modsætningsforhold i Danmark fører til, at partiets strategiske mål er socialismen. Den strategiske opgave er derfor at mobilisere arbejderklassen til at styrte borgerskabet. Men det er noget, vi skal slås for at få gennemført, eftersom den danske arbejderklasse ikke

subjektivt er mobiliseret til en proletarisk revolution.

Når treverdensteorien siger, at tredjeverdenslandene er *hovedkraften* i kampen mod de to supermagter, så beskriver den et objektivt modsætningsforhold, og den siger, at den strategiske opgave er at mobilisere landene i den tredje verden til denne kamp. Men den siger intet om, at de *subjektive* faktorer allerede idag er til stede i ethvert tredjeverdensland til at føre denne kamp til sejr. Var det tilfældet, så verden jo ganske anderledes ud!

Nogle af de faktorer, der *hæmmer* udviklingen af de mest udbyttede og undertrykte landes kamp imod supermagterne, er kompradorlag inden for bourgeoisiet mv. Det betyder f. eks., at selv om Chile er et land i den tredje verden, så forhindres det i at spille sin rolle som tredjeverdensland i kamp mod den amerikanske imperialism, fordi USA har indsat Pinochet til at forvalte sine interesser. Og hvorfor indsatte USA Pinochet? - Det indsatte ham, *netop* fordi Chile var ved at spille en førende rolle blandt de latinamerikanske tredjeverdenslande i kampen mod USA-imperialismen!

Men Pinochet kan ikke ændre de objektive forhold. Uanset om Chile er bundet og bastet, så er dets økonomiske forhold uundgåeligt præget af, at det *er* et land i den tredje verden, og at det udbyttes og underkues af den ene af supermagterne. På den ene side betyder det, at Pinochet bestandigt må skærpe undertrykkelsen, men samtidig betyder det, at hans magt undergraves. Bl.a. derfor tvinges *selv* Pinochet til i visse situationer at stå i modsætning til sine nordamerikanske arbejdsgivere.

Eller sagt på en anden måde:

Kompradorborgerskabets positioner bliver netop i den tredje verden bestandigt svækket og undergravet, *netop* fordi den tredje verden står i det skarpeste modsætningsforhold til de største udbyttere og undertrykkere, de to supermagter, hvilket igen skaber de gunstigste betingelser for den tredje verdens *folks* kamp for deres landes uafhængighed.

På denne måde *forbinder* treverdensteorien klasseanalysen med en overordnet vurdering af styrkeforholdene i verdensmålestok med henblik på at skabe de bredest mulige alliancer mod supermagterne - også i kamp mod det lokale kompradorbourgeois.

Så meget om klasseanalysen bag treverdensteorien og de strategiske konsekvenser af teorien.

Kompradorborgerskabet

Lad os efter denne redegørelse for treverdensteorien se på, om den albanske kritik er rimelig.

ZP skriver, at treverdensteorien for tredjeverdenslandenes vedkommende ignorerer modsætningen mellem de undertrykte folk i disse lande og de reaktionære og proimperialistiske kræfter i selvsamme lande.

Er det korrekt, at treverdensteorien opfatter kompradorbourgeoisiet som en del af de »antiimperialistiske kræfter«, som »en basis og en faktor, som driver kampen mod imperialismen fremad,« således som ZP hævder det?

Ifølge ZP er dette tilfældet, fordi treverdensteorien taler om, at *landene* i den tredje verden er hovedkraften i kampen mod imperialismen, og taler man om et 'land', så taler man også om f. eks. det kompradorbourgeois, der bor i dette land.

Det fejlagtige ved det albanske ar-

gument er, at det udelukkende tager sit udgangspunkt i det pågældende lands samfundssystem. Tager man dette udgangspunkt, bliver alle ikke-socialistiske lande naturligvis ens. Hvad AAP også selv understreger, når det siger, at »med hensyn til deres samfundsorden« udviser f.eks. de kapitalistiske og revisionistiske andenverdenslande ikke »nogen væsentlig forskel fra de to supermagter eller fra forskellige lande, der henregnes til den tredje verden...«

AAP har naturligvis ret. Kapitalistiske lande er kapitalistiske. Men hvorfor interesserer man sig så *alligevel* for de »proimperialistiske« kræfter i *visse* af disse lande, nemlig i de lande, der i treverdensteorien betegnes som tredjeverdenslande? Mens man ikke giver sig til at diskutere de »proimperialistiske« kræfter i f. eks. USA og Sovjetunionen?

Jo, grunden til, at man for nogle landes vedkommende taler om »proimperialistiske« kræfter, mens man for andre landes vedkommende, f. eks. for supermagternes vedkommende, blot taler om, at de *er* imperialistiske, er, at *landene* er placeret forskelligt økonomisk og politisk! Altså er det først, når man undersøger landenes forskellige *placering*, at man får et indtryk af, hvorledes *klasserne* i disse lande er placeret i forhold til imperialismen.

Skal man således bedømme situationen i verden i dag, må man se *både* på landenes placering globalt og på klassernes stilling i de forskellige lande. Men AAP nøjes kun med det sidste.

Derfor må AAP skyde 'tredjeverdensteoretikerne' i skoene, at de gør kompradorborgerskabet til en allieret i kampen mod supermagterne. For - med AAPs logik -: et land er et

land inklusive alle dets klasser! Men treverdensteorien rammes ikke af denne kritik, fordi den netop tager sit udgangspunkt i kræfternes fordeling på verdensplan i forhold til hovedfjenderne, og fordi den blot understreger, at *objektivt set* betyder tredjeverdenslandenes placering, at disse lande *objektivt set, strategisk set*, er hovedkraften i kampen mod supermagterne. Og det betyder ikke, at treverdensteorien er blind for, at der i tredjeverdenslande findes kræfter, der hæmmer disse landes kampe - såsom Suharto, Pinochet og andre af de kompradorledere, som ZP remser op.

Den anden verden og klassekampen

Af samme grund, som ZP-kritikken tager fejl i spørgsmålet om landene i den tredje verden, tager den også fejl, når den kritiserer treverdensteoriens opfattelse af landene i den *anden* verden.

ZP hævder, at treverdensteoretikerne »retfærdiggør og støtter den neokolonialistiske og den udbytterpolitik, som den »anden verden«s imperialistiske magter fører...«, ja, ifølge ZP opfordrer treverdensteoretikerne endog tredjeverdenslandene til at *undlade* at føre kamp mod de imperialistiske andenverdenslande.

Her skyder ZPs kritik helt over målet.

For det ligger nemlig i *selve* tredjeverdensteoriens *skelnen* mellem Anden og Tredjeverden, at der er en afgørende forskel på de to 'verdener'. Og denne forskel har *netop* noget at gøre med, at andenverdenslande står i et udbytningsforhold til tredjeverden.

Det hedder udtrykkeligt, at »den anden verdens lande har en dobbelt-

karakter; på den ene side undertrykker, udnytter og kontrollerer de den tredje verdens lande, og på den anden side er de kontrolleret, truet og tyranniseret af begge de hegemonistiske magter i forskellig grad.« (Jvf. beretningen på KKP's 11. kongres).

Og det er naturligvis ligeledes forkert, når ZP - i lighed med, hvad det påstår for klassekampen i tredjeverdenslandene - hævder, at treverdensteorien »prædiker social fred« i den anden verden.

Som flere gange understreget er treverdensteorien en strategisk vejledning for kampen på verdensplan i den nuværende fase og *ikke* en strategisk vejledning for det europæiske eller andre andenverdenslandes proletariats kamp for den socialistiske revolution.

Treverdensteorien understreger, at der eksisterer modsætninger mellem den anden verdens lande og supermagterne, og at det er muligt at *forene* tredjeverden og andenverden i kampen mod disse supermagter. Det er en strategi for at samle alle kræfter imod den nuværende periode's *hovedfjender*.

Men betyder det så ikke - netop som AAP siger det -, at man må begrave klassekampen i f. eks. den anden verdens lande *af hensyn til* den fælles front mod supermagterne?

Ser vi først på, hvad treverdensteoriens *fædre*, de kinesiske kommunister, *selv* siger om kampen for socialismen, får vi et andet billede end det, ZP tegner. I KKP's centralkomités beretning til den 11. kongres hedder det f. eks.:

»Vi støtter de kommunistiske partier i alle lande, men ikke revisionismen. Idet vi er kommunister, støtter vi naturligvis alle landes kommunistiske partiers revolutionære kampe.

Samtidig har vi hele tiden fastholdt, at alle kommunistiske partier er uafhængige og træffer deres egne beslutninger. Det er op til det kommunistiske parti i hvert land at forbinde marxismen-leninismens universelle sandhed med *dette lands revolutions* konkrete praksis og føre sit eget folk til sejr.« (Cit. fra KT, 5, 1977, si. 45-46. Mine understregninger)

Denne internationale *proletariske* solidaritet blev bl.a. udtrykt ved KAPs delegationsbesøg i Kina sommeren 1977. I sin tale til KAPs delegation sagde KKP's næstformand, Li Hsien-nien bl.a.:

»Kommunistisk Arbejderparti i Danmark er opbygget i kampen mod den moderne revisionisme. I de forløbne mange år har I bekæmpet den moderne revisionisme, de to hegemonistiske magter, Sovjetunionen og USA, ikke mindst den sovjetiske socialimperialismes aggression og ekspansion, og den hjemlige *monopolkapitalistiske klasse*.« Og: »Vi er overbevist om, at Kommunistisk Arbejderparti i Danmark vil opnå endnu større resultater i processen med at integrere marxismen-leninismen med Danmarks *konkrete revolutionære* praksis.« (Fra den uofficielle og derfor ugennemarbejdede oversættelse, citeret i KT, nr. 5, 1977, si. 73-74) (Mine understregninger)

Ligger der i KKP's CK's beretning eller i Li Hsien-niens tale den mindste opfordring til marxist-leninisterne om at arbejde »for social fred«? Prædiker KKP og Li Hsien-nien over for partier i den anden verden, at de skal »samarbejde med bourgeoisiet«, således som AAP fremstiller det? Taler KKP's beretning eller Li Hsien-nien om en »opgivelse af revolutionen«? Er det det, KKP siger »til det europæiske..proletariat, der står

midt i kampen mod det herskende monopolborgerskab og det herskende udbyttersystem..«? (Jvf. ZPs bemærkninger)

Nej. KKP siger det *modsatte*.

Og det gør det, fordi det véd og accepterer, at hovedmodsætningen i *Danmark* går mellem arbejderklassen og borgerskabet, og at det kommunistiske parti i *Danmark* virker for den proletariske *revolution*.

Men er der ikke en modsætning mellem denne *proletariske* internationale solidaritet og forestillingerne om, at andenverdenslandene kan udgøre en kraft, vendt mod supermagterne, mod *hovedfjenderne*?

AAP ser naturligvis ingen modsætning mellem den opgave, det danske proletariat har i *Danmark* og den opgave, det har i den *internationale* kamp. For AAP går modsætningen på verdensplan nemlig mellem socialisme og kapitalisme, ifølge N. Hoxha. Det strategiske mål internationalt er derfor intet mindre end den proletariske verdensrevolution. Og dette strategiske mål er blot en parallel på verdensplan til det strategiske mål, vi har i Danmark, nemlig den proletariske revolution i Danmark, for også i Danmark går modsætningen jo mellem socialisme og kapitalisme, eftersom arbejderklassens strategiske mål i kampen mod borgerskabet nu engang er socialismen!

KAP og hovedmodsætningen i verden

KKP arbejder imidlertid med en uddybet, mere begrænset strategi på verdensplan, svarende til den hovedopgave, de eksisterende modsætninger i verdensmålestok stiller. KKP formulerer denne strategi med teorien om de tre verdener, mens KAP i

sit principprogram siger det samme med programmets hovedmodsætning.

Og lad os da tage denne hovedmodsætning som udgangspunkt for at vurdere, om der eksisterer en modsætning mellem den hovedmodsætning, der findes i Danmark, og den hovedmodsætning, vort parti opstiller på verdensplan:

Om hovedmodsætningen i verden skriver vort program:

»Under de nuværende betingelser, hvor de to imperialistiske supermagter, USA og Sovjetunionen i indbyrdes rivalisering stræber efter verdensherredømmet, går hovedmodsigelsen i verden mellem de to imperialistiske supermagter på den ene side og arbejderklassen, folkene og de undertrykte nationer på den anden side.« (KAPs principprogram, OKTOBER 1976, si. 71)

Om hovedmodsætningen i Danmark siger programmet:

»Hovedmodsætningen i det danske statsmonopolkapitalistiske samfund går mellem på den ene side borgerskabet (med monopolborgerskabet som den ledende kerne) og på den anden side arbejderklassen (med industriproletariatet som den ledende kraft).« (KAPs principprogram, OKTOBER 1976, si. 88)

Som det ses, udpeger hovedmodsætningen i verden en anden hovedfjende end hovedmodsætningen i Danmark. Hovedmodsætningen i verden udpeger *de to supermagter* som hovedfjenden og ikke forskelsløst enhver imperialisme, enhver reaktionær, enhver kapitalist. Hovedmodsætningen i Danmark udpeger til forskel herfra *borgerskabet* som sådant som hovedfjenden.

Sætter man nu Danmarks placering ind i en international sammen-

hæng, ser situationen anderledes ud. Som *land* er Danmark udsat for USA-imperialismens hegemonistiske bestræbelser, og som *land* er Danmark truet af socialimperialismen.

Derfor må det kommunistiske parti mobilisere bredest muligt til en kamp for at forsvare og udvide den danske nationale selvbestemmelsesret, og i denne kamp må partiet udpege hovedfjenderne på verdensplan, ellers kæmper det i blinde.

National kamp og klassekamp

Betyder det så ikke, at der er en modsætning mellem de opgaver, vi har i kampen for at mobilisere arbejderklassen imod borgerskabet herhjemme, og de opgaver, vi har i kampen for at mobilisere bredt i kampen mod supermagterne?

Jo, der er en sådan modsætning, og det er en *objektiv* modsætning, der hænger sammen med den kendsgerning, at imperialismen og den socialistiske revolution udvikler sig *ujævnt* på verdensplan, og at hovedmodsætningen i *verdensmålestok* af den grund ikke er identisk med hovedmodsætningen i Danmark.

Hvordan behandles så denne modsætning ud fra et classesynspunkt?

Lad os tage et eksempel fra KAP/KFMLs egen historie: Kampen mod dansk medlemskab af EF.

I denne specifikke kamp arbejdede - og arbejder - vi på at bygge den bredest tænkelige *nationale front* under parolen: Nej til EF - for national selvbestemmelsesret! I dette frontarbejde forener vi os med alle, der står på dette grundlag. Det *strategiske mål* for anti-EF-kampen er Danmarks udmeldelse af EF og dermed en sejr i kampen for den natio-

nale selvbestemmelsesret, *selv om* Danmark efter en sådan sejr også fortsat vil være et kapitalistisk samfund.

I anti-EF-arbejdet er hovedfjenden *den europæiske monopolkapital* og dens *allierede i Danmark*. Og i forhold til denne hovedfjende viger vi ikke tilbage for at skabe enhed med kræfter, som vi under ingen omstændigheder vil søge strategisk enhed med i forhold til kampen for socialismen. Det gælder f. eks. retsstatsfolkene, revisionisterne, borgerlige nationalister mv.

Betyder nu dette, at vi søger at skabe enhed i den nationale kamp mod EF, at vi *dermed* opgiver kampen for den proletariske revolution? At vi opgiver kampen mod revisionismen? At vi opgiver kampen mod de folk, der er reaktionære?

Nej, det gør det naturligvis ikke!

Og på samme måde med den internationale kamp imod hovedfjenderne, de to supermagter. Også i denne kamp må kommunisterne gå i spidsen for at forene alle kræfter, der forenes kan, imod hovedfjenderne, men det betyder *ikke*, at vi derfor skal give afkald på at bekæmpe den danske arbejderklasses hovedfjende.

Tværtimod er der en nøje sammenhæng mellem de forskellige former for kampe. Vi ved, at en række af de allierede, der kan vindes i kampen mod supermagterne, er *vaklende* allierede, ligesom vi ved, at en række af de allierede, vi har i kampen mod Danmarks medlemsskab af EF, er *vaklende* allierede. Og grunden til, at de er vaklende, er, at de objektivt eller subjektivt står på et ikke-proletarisk standpunkt.

Skal alliancer mod supermagterne og respektivt alliancen mod EF-medlemsskab derfor blive virkelig

slagkraftig, må kommunisterne dels bekæmpe alliancepartnerens vaklen *inden for* alliancen og dels - bl.a. for at bekæmpe alliancepartnerens vaklen - mobilisere arbejderklassen og folket som de *egentlige* drivkræfter i kampen mod supermagterne og i den nationale kamp. Kun denne mobilisering kan på én og samme tid sikre frontenheden, videreudvikle den og føre til, at den nationale kamp på længere sigt forbindes med kampen for den proletariske revolution.

Formålet med at rette *hovedstødet* mod supermagterne er jo at svække *hovedfjenderne* for derigennem at skabe de bedst mulige betingelser for revolutionens sejr i alle lande. Men forudsætningen for, at man *kan* rette hovedstødet mod supermagterne, er, at man tager sit udgangspunkt i kræfternes faktiske fordeling på verdensplan. Det er det, treverdensteorien gør. Og det er det, AAP ikke gør, når det lader den grundlæggende modsætning være identiske med hovedmodsaetningen på verdensplan, og når det som følge af denne angivelige hovedmodsaetning abstrakt taler om »den proletariske verdensrevolution som én eneste proces, bestående af flere store revolutionære tendenser« i stedet for at se på, hvorledes kræfterne rent faktisk fordeler sig i en bestemt etape af verdensudviklingen, således som treverdensteorien gør det.

Treverdens teorien og taktikken

Lad os til slut i denne gennemgang af forholdet mellem AAPs strategiske overvejelser og treverdensteorien betragte enkelte *taktiske* problemer, som treverdensteorien rejser.

Disse taktiske problemer kan koncentrerer omkring ét enkelt spørgs-

mål: Hvem kan man *i dag* forene sig med i kampen mod hovedfjenderne, de to supermagter?

Lad os dele svaret på dette spørgsmål i to: 1) Hvem er allieret i den tredje verden? 2) Hvem er allieret i den anden verden?

I polemikken mod treverdensteorien hævder AAP, at treverdensteoretikerne er villige til at alliere sig med kompradorbourgeoisiet i den tredje verden. Logisk set er det naturligvis en urimelig kritik. Hvilken fornøjelse skulle man have af at forene sig med folk, der ikke bekæmper supermagterne, når det netop er supermagterne, treverdensteorien ønsker at isolere og svække?

Imidlertid nævner ZP-artiklen nogle eksempler; et af disse er shahen af Iran. ZP hævder, at treverdensteoretikerne - og adressen til Kina er har tydelig nok - endog »indbefatter ..den iranske shahs forretninger med USA-olie-monopolerne« og hans »våbentransaktioner med Pentagon« i det, de »kalder 'hovedkraften i kampen mod imperialismen'«.

AAP tager her sit udgangspunkt i, at den iranske shah repræsenterer det kompradorbourgeoisi, som i Iran er pot og pande med USA-imperialisterne. Det er klart, at såfremt den albanske vurdering af shahen er korrekt, så er det taktisk ukorrekt ud fra treverdensteorien *selv* at hævde, at shahen repræsenterer en antihegemonistisk tendens.

Meget tyder på, at shahen rent faktisk spiller en rolle som amerikansk forlænget arm i Iran. I så fald er ingen taktisk alliance mulig med ham. Andre mener derimod - og meget tyder på, at Kina mener det bl.a. ud fra Irans deltagelse i de olieproducerende landes klub -, at shahen i visse sammenhænge står på den tred-

je verdens side i forholdet til supermagterne.

Det står imidlertid klart, at uenigheden om, hvordan shahens rolle skal bedømmes, er en uenighed, der kan rummes inden for treverdensteoriens rammer, ja, det er faktisk *kun* inden for denne teoris rammer, at det overhovedet bliver interessant at diskutere shahens position i forholdet til vor tids hovedfjender!

Og videre: Spørgsmålet om, hvorvidt shahen er en regulær kompradorborger, eller om han slår sig i tøjret i forhold til supermagterne, har *intet som helst* at gøre med, om man kan lide hans indenrigspolitik eller ikke. Uanset om shahen i visse situationer vender sig mod supermagterne eller ikke, så skal han og hans reaktionære borgerskab naturligvis bekæmpes af de iranske kommunister og det iranske folk.

Og lad os tage et andet *taktisk* spørgsmål, som ikke mindst optager danske sind: spørgsmålet om Europas placering i forhold til supermagterne.

Både treverdensteorien og KAPs principprogram understreger nødvendigheden af en europæisk samling imod de to supermagter, som sætter alt ind på at beherske og kontrollere de europæiske lande.

KAPs principprogram siger direkte:

»I kampen mod supermagterne må det danske folk først og fremmest støtte sig på egen indsats, men samtidig må der rejses kamp for at udvikle en fælles kamp, *ikke mindst mellem de europæiske folk*, imod de to supermagter.« (KAPs program, OKTOBER 1976, si. 74. Min understregning)

Udgangspunktet for, at vi mener det muligt specifikt at samle de *eur-*

opæiske folk imod de to supermagter, er naturligvis de mellemstore og små europæiske *landes* placering i forhold til de hegemonistræbende supermagter. Ellers havde programmet jo ikke behøvet specielt at nævne de »europæiske folk.«

Programmets vurdering svarer til treverdensteoriens opfattelse af den anden verdens placering i forhold til supermagterne.

Det taktiske spørgsmål er imidlertid: *Hvem* kan man i Europa forene sig med i kampen mod supermagterne?

AAPs svar er tydeligt: Dels mener AAP ikke, at der *overhovedet* er tale om en modsætning mellem supermagterne på den ene side og de europæiske lande på den anden side, som rækker ud over almindelige interimperialistiske modsætninger! ZP siger direkte, at andenverdenslandene »har visse modsætninger til de to supermagter, men det er modsætninger af interimperialistisk karakter, således som modsætningerne mellem de to supermagter selv er det.«

Altså: der er ingen væsensforskel på f. eks. modsætningen mellem Danmark og USA og modsætningen mellem USA og Sovjetunionen! Spørgsmålet om de forskellige landes placering spiller ikke den fjerneste rolle i ZPs opfattelse af situationen i Europa.

Vi har tidligere påvist det ukorrekte i dette 'ligemageri' mellem de interimperialistiske modsætninger.

AAP går imidlertid videre end til at underkende forskellen på de forskellige interimperialistiske modsætninger; det anerkender i realiteten ikke, at *modsætningen* mellem de små og mellemstore europæiske lande på den ene side og supermag-

terne på den anden er det *dominerende* aspekt i forhold til *enheden* mellem disse lande og supermagterne. For ZP skriver jo direkte, at »de fleste kapitalistiske og neokolonialistiske lande« i den anden verden »*udgør de to supermagters hovedstøtter*«.

Det er klart, at i fald ZP har ret i denne vurdering, så spiller taktiske overvejelser over, hvorledes man får de europæiske lande til at *vende sig imod* supermagterne ikke nogen som helst rolle. De er nu engang dømt til at være *hovedstøtter* for supermagterne.

Ser man objektivt på den europæiske situation, er denne vurdering af de små og mellemstore europæiske lande fuldstændig forkert. Det politiske billede i Europa er *netop* præget af en voksende modstand mod de to supermagters kontrol og indblanding. Og grunden til, at denne kamp forstærkes, er netop, at de små og mellemstore europæiske lande rent faktisk er således *placeret*, at de med eller imod de givne regerings vilje kommer i voksende modsætning til supermagterne. Vi kan nævne Rumænien, Polen og efterhånden også Ungarn i Østeuropa, som slår sig i tøjret. I Rumænien med regeringens velsignelse, i Polen uden regeringens velsignelse, i Ungarn undertiden med regeringens velsignelse. Vi kunne nævne Jugoslaviens position, Grækenlands forhold til NATO, Frankrigs forhold til NATO mv. Og vi kunne nævne *EFs* modsætninger til USA.

Når nu den objektive tendens helt klart - modsat ZPs opfattelse - går imod en skærpelse af modsætningerne mellem de europæiske lande og supermagterne, hvorledes skal kommunisterne da udnytte disse mod-

KAP går imod EF. For øjeblikket drejer det sig om kampen mod EF-valgene, som skal bane vejen for en politisk union.

sætninger og fremme en situation, hvor de europæiske lande samler sig imod supermagterne.

Forudsætningen for, at en sådan situation kan opstå, er, at *folkene* i de europæiske lande i fællesskab fører kamp mod supermagterne. Men betyder det også, at de europæiske folk bør støtte EF som et udtryk for en antihegemonistisk tendens?

Vi ved, at KKP støtter EFs europæiske samlingsbestræbelser. Grundten til, at Kina støtter disse bestræbelser, er dels, at det naturligvis *vurderer* EF som et overnationalt, fælles-europæisk instrument, der rent faktisk er en torn i øjet på supermagterne, og dels, at KKP har svært ved at øjne en omfattende folkelig kraft, som kunne danne grundlaget for en omfattende kamp mod supermagter-

ne i Europa. Ganske nøgternt vurderer KKP, at de revolutionære kræfter, først og fremmest de marxistisk-leninistiske partier og organisationer er uendeligt svage, og at det socialistiske Kina i sin alliancepolitik derfor må bygge på de antihegemonistiske tendenser, der nu engang er. Og KKP vurderer altså EF som en sådan tendens.

Uanset om EF er eller ikke er en sådan tendens, kan det ikke influere på den danske arbejderklasses kamp mod EF. Såfremt EF var en antihegemonistisk tendens, så kunne man kun støtte den, fordi man ikke havde noget bedre. Og man får ikke noget bedre, hvis man freder EF og dermed overlader det til et *særdeles vaklende* europæisk bourgeoisie at udgøre en europæisk samlingstendens imod su-

permagterne!

KAP mener imidlertid, at EF *ikke* er et fælleseuropæisk instrument, der i *hovedsiden* er antihegemonistisk. Derfor går vi ikke alene imod Danmarks forbliven i EF - det ville vi under alle omstændigheder gøre -, men vi påpeger ligeledes, at trods modsætninger mellem EF på den ene side og USA og socialimperialismen på den anden side, så er indtil videre kapitulationstendenserne dominerende over modstanden mod supermagterne.

Derfor er vi uenige med KKP's taktik over for EF. Vi er ikke uenige med KKP, fordi det finder på at alliere sig med EF *som sådant*. Vi er uenige med KKP i *vurderingen* af EF, således som det virker idag.

Altså: Der er tale om en *taktisk* uenighed i forbindelse med vurderingen af og politikken *på verdensplan* over for EF, men det er en uenighed inden for en fælles forståelse af, at de mellemstore og små europæiske lande kan og bør mobiliseres til kamp mod supermagterne.

Deri adskiller vor opfattelse sig afgørende fra AAPs. For AAP gør de europæiske lande til supermagternes hovedstøtter og ser ingen væsensforskel på modsætningerne mellem supermagterne indbyrdes og modsætningerne mellem *små* og *mellemstore* europæiske lande på den ene side og *supermagterne* på den anden.

Anden sammenfatning

Treverdensteorien er en strategisk sammenfatning og vejledning for en bestemt afgrænset periode *inden for* den *samlede* historiske epoke, som er kendetegnet ved den grundlæggende modsætning mellem socialisme og kapitalisme. I modsætning hertil står

AAPs opfattelse, hvor AAP gør den grundlæggende modsætning identisk med modsætningen i dag på verdensplan.

Treverdensteorien er således en strategi for en bestemt fase af verdensmodsætningernes udvikling. Den tager sit udgangspunkt i imperialismens og den socialistiske revolutions ujævne udvikling. AAP opererer i modsætning hertil kun med én verdensrevolutionær proces og derfor kun med verdensrevolutionens samlede strategi.

Treverdensteorien tager sit udgangspunkt i forskellige *landes* objektive placering. Det er landenes forskellige placering, som skaber faktiske og kommende muligheder for en skærpet kamp mod *hovedfjenderne*, de to supermagter. AAP ignorerer betydningen af landenes forskellige placering.

Treverdensteorien giver folkene i de forskelligt placerede lande en vejledning til at føre kamp for at anbringe de forskellige lande i en stadig skærpet modsætning til supermagterne. AAP nøjes derimod med at se på de enkelte landes samfundsstruktur, hvorved alle ikke-socialistiske og ikke-demokratiske lande, uanset hvor de er placeret, skæres over én kam. Dermed får de ikke øje på de forskelligartede betingelser, der findes for kamp mod supermagterne, alt efter hvor de forskellige lande er placeret.

Treverdensteorien fornægter ikke, at der er kompradorbourgeois i den tredje verden og i den anden verden, som *hæmmer* udviklingen af kampen mod supermagterne, og den fornægter ikke den indre klassekamp i de enkelte lande. I strid med kendsgerningerne hævder AAP, at treverdensteorien opfordrer til social fred

og til, at tredjeverdenslandene undlader at bekæmpe den udbytning, de er udsat for fra andenverdenslandenes side.

KAP opererer med en hovedmod-sætning på verdensplan, som mod-svarer treverdensteoriens opfattelse af verdenssituationen.

Treverdensteorien rejser bestandsdigt en række taktiske problemer. Et af disse problemer er f. eks. opfattelsen af og politikken over for EF. Den uenighed, der eksisterer mellem KAP og KKP om EFs rolle, er en *taktisk* uenighed, der rummes inden for treverdensteorien.

4) KAPs program og politik i forhold til striden mellem AAP og KKP

Vi skal til slut se kort på, hvorledes KAP er placeret i forhold til de uenheder, der findes i den internationale kommunistiske bevægelse.

Som det fremgår af de ovenstående 3 første afsnit af denne kritik af ZERI i POPULLITs artikel af 7. juli strider AAPs synspunkter på alle afgørende områder, der behandles i ZP-artiklen, mod KAPs synspunkter.

Vi har allerede påvist, hvorledes KAPs principprograms hovedmod-sætning på verdensplan adskiller sig fra AAPs.

Og vi har videre påvist, hvorledes den analyse, der ligger til grund for KKP's udvikling af teorien om de tre verdener, svarer til vor analyse, og vi har endelig påvist, at de *strategiske* følgeslutninger, der drages af analysen, stemmer overens med KAPs opfattelse af opgaverne for partiets internationale arbejde - især dets opfattelse af, at spydspidsen i den internationale kamp må rettes mod de to supermagter.

Hvad angår det helt konkrete styrkeforhold i verden, er KAP ligeledes enig med KKP i, at socialimperialismen er i offensiven, mens USA-imperialismen er i defensiven. Vi er videre enige i, at den tredje verdens folk og nationer er hovedkraften i

kampen mod supermagterne. Og vi er uenige med AAP i dets vurdering af udviklingen i proletariats kamp i de højtudviklede kapitalistiske lande, hvor AAP hævder, at proletariatskabet er voldsomt i offensiven, mens vi hævder, at proletariatskabet tværtimod er i defensiven.

Alligevel skal nogle bemærkninger knyttes til forholdet mellem KAPs program og politik på den ene side og den diskussion, der især i det sidste år har udviklet sig i den internationale kommunistiske bevægelse.

Det er klart, at diskussionen selv undervejs har afklaret og i voksende omfang vil afklare en række problemer, som ikke stod os klart f. eks. for et år siden, da partiets program blev udformet og vedtaget.

Som påvist i indledningen til dette afsnit har den internationale diskussion imidlertid ikke ført til, at programmet er blevet forældet. Tværtimod har diskussionen bidraget til, at vor forståelse af programmets internationale hovedmodsigelse er blevet uddybet.

Imidlertid skal der knyttes nogle bemærkninger til den *kommentar* til partiprogrammet, som offentliggjordes i KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 7-8, 1976, under titlen »Klassekampen i verdensmålestok

og kampen mod imperialismen.« (Se KT, 7-8, 1976, si. 26-40) (Kommentaren blev skrevet af undertegnede)

I denne artikel diskuteres begrebet den tredje verden og den tredje verdens rolle. (si. 34-36)

Artiklen slår fast, at treverdensteoriens opdeling af verden »er en måde at udtrykke hovedmodsigelsen i verden på mellem supermagterne på den ene side og arbejderklassen, folkene og de undertrykte nationer på den anden side.« (Si. 34-35)

I en kommentar til treverdensteorien hedder det imidlertid i artiklen:

»Nøjes man imidlertid med verdens opdeling i tre 'verden'er, så kommer man hurtigt galt af sted. Man risikerer at glemme, at en analyse af modsætningerne i verden i dag i første omgang må tage sit udgangspunkt i klasseforholdene. Det er jo ikke udviklingsgrad eller geografisk placering af lande som sådan, der bestemmer styrkeforholdet i verden eller hvilken politik, staterne fører. Og i de enkelte lande i de forskellige verdener er der klassekamp, der også er bestemmende for disse landes placering.« (Si. 35)

Den citerede bemærkning har til hensigt at advare mod en dogmatisk udlægning af treverdensteorien, således som man har set visse erklærede marxistisk-leninistiske organisationer - som fx. det portugisiske PCPml - gøre det. Disse organisationer har ud fra treverdensteorien kastet sig i armene på deres lokale borgerskab og aldeles og helt svigtet klassekampen i deres eget land.

Men den citerede bemærkning er alligevel forkert. Den laver nemlig *modsætning* mellem en klasseanalyse af verden i dag og treverdensteorien. Ja, den siger faktisk, at treverdensteorien *ikke* tager sit udgangs-

punkt i en klasseanalyse.

I de tidligere afsnit af denne artikel er det blevet påvist, at der er en nøje sammenhæng mellem klasseanalysen og treverdensteorien.

Desuden forvirrer det, når der i citatet står, at det »jo ikke er udviklingsgrad eller geografisk placering af lande som sådan, der bestemmer styrkeforholdet i verden...« I sig selv er det rigtigt, at det ikke er udviklingsgrad eller geografisk placering, der bestemmer styrkeforholdet, men det er jo heller ikke det, treverdensteorien siger. Den siger, at det er de forskellige landes *økonomiske og politiske* placering i forhold til andre lande, som udgør det objektive grundlag for deres forskelligartede placering.

Endelig understreger citatet, at »i de enkelte lande i de forskellige verdener er der klassekamp, som også er bestemmende for disse landes placering.« Det fremhæves i citatet i modsætning til treverdensteorien. Og det er forkert, således som det fremgår af denne artikels gennemgang af treverdensteoriens opfattelse af klassekampens placering i de enkelte lande i de forskellige verdener.

KT-kommentarens uklare opfattelse af treverdensteorien smitter desuden af på resten af afsnittet om begrebet Den tredje Verden og Den tredje Verdens rolle.

KT-kommentaren sætter et fejlagtigt skel mellem *lande* og *folk*. Den skriver korrekt, at det er *folkene*, der er hovedkraften i kampen mod imperialismen, men den tager begrebet 'land' ligeså bogstaveligt som AAP. Den siger f. eks.:

»En ting er nemlig at tale om *folkenes* kamp mod imperialismen i Den tredje Verden; en anden ting er over en bank at tale om Den tredje

Verdens kamp mod imperialismen. For dermed slår man alle landene og dermed de herskende klasser i disse lande sammen i én pærevælling.» (Si. 35)

Dette citat skelner ikke mellem de objektive muligheder, der findes på grund af de forskellige landes forskellige placering i verden, og de øjeblikkelige, subjektive forhold i de enkelte lande. Denne manglende skelnen fører bl.a. til følgende:

»Men både Indien, Brasilien, Indonesien og Cuba er lande i den tredje verden, men det er lande, hvis herskende klasser samvirker med og er underordnet supermagternes kamp mod folkene i den tredje verden selv.

Derfor er det væsentligt at slå fast, at det er den tredje verdens folk, som er hovedkraften i kampen mod imperialismen, mens det kun er en række nationer (der burde have stået 'lande'. Min anm.), der som helhed især tidligere - har vendt sig imod imperialismen i forbindelse med deres frigørelse fra den.» (Si. 35-36)

Hvad er rigtigt og hvad er forkert i dette citat?

Det korrekte er, at i de nævnte lande samvirker kompradorborger-skabet med supermagterne - omend det er unuanceret at tale om de 'herskende klasser' som sådan, hvorved modsætningerne inden for de herskende klasser forsvinder; tænk blot

på, hvad der er sket i Indien det sidste år!

Videre er det korrekt at slå fast, at det er folkene, der er hovedkraften i kampen mod imperialismen, men fejlen opstår, når der tales om 'lande' som helhed. (Der skal stå lande, eftersom et land jo kan bestå af flere nationer - som fx. Indien).

Kommentarens fejl består i, at den i virkeligheden identificerer 'landet' med den herskende klasse. Og derved siger den, at et land i den tredje verden kun kan være en del af hovedkraften i kampen mod imperialismen, hvis dette land også rent faktisk fungerer antiimperialistisk. Dermed forplumres vandene igen, idet det da ikke træder klart frem, at det er den tredje verden og dermed den tredje verdens lande, der objektivt, strategisk set, udgør hovedkraften i kampen mod supermagterne, uanset om der i øjeblikket findes kræfter i landene selv, der hindrer det enkelte land i at spille den rolle, dets internationale placering objektivt tildeler det!

Denne kritik af kommentaren i KT, 7-8, 1976, berører imidlertid ikke principprogrammet, men udelukkende en fejlagtig tolkning af treverdensteorien. Den internationale diskussion og ikke mindst ZPs kritik af treverdensteorien har medvirket til, at denne fejlagtige tolkning kunne blive erkendt og korrigeret.

5) Målet for diskussionen af de internationale spørgsmål

Kommunistisk Arbejderparti står i den kommende tid over for en dybtgående diskussion om klassekampen på verdensplan. Målet for denne diskussion er naturligvis yderligere at

uddybe forståelsen for, hvad KAPs principprograms internationale hovedmodsatning indebærer.

Men diskussionen skal målrettes, således at partiet i voksende omfang

bliver i stand til at udmønte en rigtig international politik. Hvorledes skal partiet mobilisere til kamp mod supermagterne? Hvorledes skal det mobilisere til kamp mod den offensive socialimperialisme? Hvorledes står kampen mod EF - der aktualiseres med valget til Europa-parlamen-

tet - i forhold til kampen mod supermagterne? Hvilke alliancemuligheder har partiet i kampen mod supermagterne? Osv. Osv.

Ved at stille disse spørgsmål bliver den internationale diskussion handlingsrettet.

BS.

Noter:

- A) I kritikken af ZERI I POPULLIT-artiklen går vi ud fra, at den grundlæggende modsætning i verden går mellem på den ene side kapitalismen og på den anden side *socialismen* - og ikke kommunismen. I KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 7-8, 1976, si. 27-33, argumenteres der for, at den grundlæggende modsigelse går mellem kapitalismen og *kommunismen*. Den teoretiske diskussion herom kom op bl.a. på KAPs stiftende kongres i november 1976, men blev ikke afklaret. Og den er endnu ikke afklaret. I forbindelse med diskussionen omkring ZERI I POPULLIT-artiklen er det imidlertid uvæsentligt, om man sætter socialismen eller kommunismen i modsætning til kapitalismen. For diskussionen om, hvorvidt man skal tale om socialisme eller kommunisme, udspringer af en vurdering af, hvordan socialismen forholder sig til kommunismen. Når man bruger 'modsætningen mellem kapitalisme og kommunisme', understreger man, at socialismen blot er »det første trin af det kommunistiske samfunds udvikling, et overgangstrin«. - Men som sagt er det ikke *den* diskussion, der rejses med ZERI I POPULLIT-lederen. Derfor vælger vi at benytte AAPs *egen* forståelse af den grundlæggende modsætning som værende en modsætning mellem *socialisme* og kapitalisme.
- B) I forbindelse med brugen af begreberne »grundlæggende«, »fundamentale« m.v. modsigelser findes der en usikkerhed, som skyldes inkonsekvent sprogbrug, hvilket igen kan skyldes forskellige måder at oversætte på, fx. fra albansk til engelsk, fra engelsk til dansk osv. Af praktiske grunde

må vi vælge, hvilke ord, der skal bruges. I denne artikel bruges både »grundlæggende« og »fundamentale« modsætninger. Det skyldes smitte fra det engelske. Vi gør opmærksom på, at der *ikke* er nogen forskel på »grundlæggende« og »fundamentale«. Normalt bruger KAP udtrykket »grundlæggende«. I forbindelse med omtalen af de fire modsætninger i verden bruger vi udtrykket »vigtige« eller »store«. Det skyldes også smitte fra engelsk, hvor man bruger udtrykket »major«. Det centrale er igen ikke ordene, men meningen. Og det, der menes, er, at i og med verden er trådt ind i den rådnende og døende imperialismes og den proletariske revolutions epoke, findes der i verden fire vigtige modsætninger som fremtrædelsesform for den grundlæggende modsætning mellem kapitalisme og socialisme (kommunisme). Disse fire modsætninger gør sig bestandigt gældende med større eller mindre styrke i hele verden i den rådnende og døende imperialismes og den proletariske revolutions epoke.

Endelig må det understreges, at disse fire vigtige modsætninger ikke må sammenblandes med *hoved*modsætningen på verdensplan i dag. Når man taler om en *hoved*modsætning i verden i dag, så holder man de modsatrettede kræfter i *hele verdenspolitikken* over for hinanden. Se desuden om forholdet mellem teorien om verdens deling i tre og KAPs opfattelse af, hvad der er *hoved*modsætningen i verden idag - ovenfor si. ??!

- C) Hvad forstås ved *nationalt borgerskab*? Hvad forstås ved *comprador-borgerskab*? Lad os tage det sidste først. Ved *compra-*

dor-borgerskab forstås den del af borgerskabet i de af imperialismen undertrykte lande, som er afhængigt af og allierede med imperialisterne. Ved nationalt borgerskab forstås den del af borgerskabet i de af imperialismens undertrykte lande, som af den ene eller anden grund undertrykkes af imperialisterne og compradorerne. Det kan f. eks. være et borgerskab, der får dets industri eller handel ødelagt af imperialistiske investeringer mv.

Det er klart, at det nationale borgerskab er *vaklende*. Det kan købes over af snart den ene, snart den anden imperialistiske magt og dermed forvandles til compradorborgerskab. Omvendt kan compradorborgerskabet i bestemte sammenhænge komme i modsætning enten til deres imperialistiske 'arbejdsgivere' eller til andre imperialister, der slås med compradorerne om indflydelse i det pågældende land.

Et eksempel på et comprador-borgerskab, der på grund af modsætningerne mellem imperialisterne for en kortere periode kunne fungere som allieret endog til arbejderklassen i en national kamp, var det kinesiske comprador-borgerskab omkring Chiang Kai Sheks Kuomintang. I slutningen af tredverne blev dette borgerskab, der var i lommen først og fremmest på amerikanske imperialister, truet af USA-imperialisternes konkurrenter, de japanske imperialister, og da det var de *japanske* imperialister, der invaderede Kina, blev der skabt en mulighed for en anti-japansk alliance mellem KKP og Kuomintang.

I vore dage, hvor der findes to rivaliserende supermagter, som begge prøver at få indflydelse på og kontrollere det nationale borgerskab, der som følge af den anti-imperialistiske kamp er opstået i Asien, Afrika og Latinamerika, vil man være vidne til, hvorledes dette borgerskab svinger som siv i vinden i forhold til supermagterne. Man kan blot tænke på det ægyptiske borgerskabs svingen fra socialimperialismen til USA-imperialismen. Dette betyder, at det nationale borgerskab i en række tidligere kolonilande gang på gang forvandles til compradorer for snart den ene, snart den anden af supermagterne. For at sikre, at den statslige frigørelse, der har

været en mægtig, jordrystende bevægelse siden Anden Verdenskrig ikke bare fører til, at enhver stat i Den tredje Verden bliver enten den ene eller den anden supermagts forlængede arm, må folkene i alliance med den internationale arbejderklasse *kæmpe for*, at båndene på snart det ene og snart det andet område mellem de nye lande i Den tredje Verden og supermagterne skæres over, og man må udnytte den kendsgerning, at supermagterne bestandigt underkuer *også* borgerskaberne i Den tredje Verdens lande. Et godt eksempel er Sudan, hvor borgerskabet mere og mere konsoliderer sig på en national linie, alt efter dårlige erfaringer med snart den ene, snart den anden supermagt.

Endvidere: Efterhånden som Den tredje Verdens lande forener sig i *fælles* udspil mod supermagterne, vil de få *styrke* til at trænge supermagterne tilbage. Det får naturligvis igen en positiv indvirkning på det lokale borgerskabs rolle og styrker de nationale fraktioner inden for det, eller det får som følge, at dele af borgerskabet opgiver comprador-rollen og på snart et, snart et andet område placerer sig i modsætning til supermagterne.

I de europæiske lande - og i resten af Anden-verdens-landene - er monopolborgerskabet så 'internationaliseret', at det er direkte indflettet med f. eks. amerikansk monopolkapital. Men det betyder ikke, at monopolborgerskabet er blevet til ét verdensomspændende monopolborgerskab. Som det ses af den europæiske udvikling - f. eks. den franske -, findes der modsætninger mellem de monopolborgerskaber, der har deres *grundlag* i de europæiske lande på den ene side og USA-monopolborgerskabet på den anden. Det betyder ikke, at arbejderklassen skal *alliere* sig med monopolborgerskabet, men det betyder, at der findes objektive muligheder for at *tvinge* regeringerne i de forskellige europæiske lande til antihegemonistisk optræden. Det har vi set ske i flere tilfælde. F. eks. i forbindelse med Sveriges modsætning til USA omkring Vietnam-krigen, hvor USA endog i protest mod den svenske regerings fjendtlige holdning til USAs angrebskrig i Indokina trak sin ambassadør hjem.

D) Synspunktet, at »den proletariske revolution i dag er et problem, der er taget op til løsning«, er blevet yderligere skærpet i en fælleserklæring fra en række partier, der solidariserer sig med AAPs linie. Erklæringen er udsendt af partier fra Tyskland, Spanien, Grækenland, Italien og Portugal. Erklæringen er offentliggjort i ZERI I

POPULLIT den 4. november og er blevet stærkt hyldet i den albanske presse. I denne erklæring hedder det utvetydigt: »Revolutionen og socialismen står på dagsordenen over hele verden.« (The revolution and socialism are on the agenda throughout the world.) (Joint Declaration. Tirana 1977. Si. 13)

Helsingør Værft - enhedspolitik

KAP på Helsingør Værft opsummerer her godt ét års enhedspolitisk arbejde. Et arbejde, som i praksis kom til at konfrontere KAP med en række problemer, der skulle overvindes. Kampen for enhed på et korrekt grundlag medførte konstante isoleringsforsøg fra især KF - disse isoleringsforsøg blev slået tilbage. Ligeledes medførte kampen, at KAP blev tvunget til at forholde sig til spørgsmålet om, hvornår det er rigtigt at indgå kompromisser, og hvornår det er forkert. Artiklen trækker linierne op for disse kampe. Artiklen er således et væsentligt indlæg i diskussionen om udviklingen af KAP's enhedspolitik.

På værftet er klubber og fagforening totalt domineret af den socialdemokratiske samarbejdsideologi. Det betyder, at ethvert tilløb til faglig aktivitet møder hård modstand fra klubbestyrelser og fagforening. Arbejdspladsen har således været præget af en næsten total mangel på kampe for bedre løn og arbejdsvilkår. Dog er der ved at ske noget.

Det sidste par års mange arbejdskampe (Klub 4, B&W øen-Nilfisk - de politiske fyringer på B&W Motor-Den Kongelige Porcelænsfabrik osv, osv,) har gennem det hastigt udviklede støttearbejde i byer og på arbejdspladser vist tendens til

at gøre hver kamp til en kamp, der er hele arbejderklassens. På den måde bliver mange arbejdspladser berørt af de store kampe, som foregår i disse år.

Det er ikke med socialdemokraternes gode vilje, at solidariteten og støtten breder sig. Den udvikles mere og mere på trods af dem. Støttearbejdet bæres og udvikles af fagligt aktive arbejdere, som står i mod-sætning til classesamarbejdslinjen. Således også på vores arbejdsplads. Det er afgørende nødvendigt, at fraktionen forener sig med disse kræfter, og udvikler dem til at være foregangsmænd i at rejse den lokale kamp for egne interesser.

Strejkestøttekomiteen for Den Kgl. Porcelænsfabrik

På værftet blev der relativt hurtigt dannet en støttekomitee da arbejderne på Den Kgl. Porcelænsfabrik gik i strejke for at få mere i løn. Denne støttekomitee samlede en række medlemmer fra forskellige partier for-

uden en række progressive uorganiserede arbejdere.

Samarbejdet i støttekomiteen fremkaldte ikke væsentlige modsigelser. Der var bred enighed om at støtte arbejdet skulle foregå på de

På Helsingør værft er klubber og fagforening totalt domineret af den socialdemokratiske samarbejdsideologi. Det betyder at ethvert tilløb til faglig aktivitet møder hård modstand fra klubbestyrelser og fagforening. Arbejdspladsen har således været præget af en næsten total mangel på kampe for bedre løn og arbejdsvilkår. Dog er der ved at ske noget. Efter støttee arbejdet til porcelænssstrejken blev der dannet en »fagoppositionel gruppe« med deltagelse af folk fra KF, DKP, VS, KAml, RSF, FS, KAP samt uorganiserede.

strejkendes grundlag. Derfor koncentrerer arbejdet sig hovedsagligt om en række praktiske opgaver, som at sørge for, at der kom indsamlingslister og andet materiale rundt til arbejdskammeraterne. Fraktionen undlod fejlagtigt, at rejse diskussionen om linjerne for de kampe, vi støttede. Dette er nødvendigt for at fastholde mobiliseringen og for at gribe situationen og udnytte den til at udvikle folk til at rejse en kamp for egne interesser. Kun gennem denne kamp sikres enhedsarbejdet et korrekt politisk perspektiv.

Som sagt var støttekomiteen for porcelænsarbejderne en komité med en temmelig stor opbakning fra flertallet af de progressive arbejdere på værftet. Da strejken på den kongelige var afblæst, mente KF (Kommunistisk Forbund) at denne progressive samling omkring støttekomiteen burde fortsætte i et formaliseret »fagoppositionelt arbejde«. De tog derfor, i samarbejde med et par DKP'ere, initiativet til dannelsen af en »fagoppositionel gruppe« med deltagelse af en lang række organise-

rede, DKP'ere, VS'ere, KA-ml'ere, RSF'ere, FS'ere, KAP'ere og en række uorganiserede. Alle folk, som havde været aktive i støttee arbejdet.

Det viste sig hurtigt, hvor fejlagtigt KF havde vurderet graden af enighed blandt disse folk.

KF lagde frem, at »fagoppositionens« (også kaldet aktivgruppen-AG) formål skulle være at samle de socialistiske kræfter på værftet til kamp mod værftskrisen. En sådan formålsparagraf afspejler deres faglige strategi, der sætter som mål, at organisere progressive arbejdere udenfor de eksisterende faglige masseorganisationer.

De tog overhovedet ikke udgangspunkt i den konkrete situation, der eksisterede på værftet. For det første havde de ingen vurdering af de opgaver, der lå foran aktivgruppen, set i forhold til udviklingen af kampen på arbejdspladsen. For det andet havde de ingen realistisk vurdering af de politiske kræfter, som de forsøgte at skabe enhed med. Ingen vurdering af, hvor langt enheden rakte i perspektiverne for den faglige kamp.

Det var klart ikke KF's mål at danne en egentlig fagopposition, men at oprette en KF-fraktion af socialistiske værftsarbejdere i Ålborg.¹

Det var KAP-fraktionens første opgave at argumentere imod dette grundlag og erstatte det med et grundlag, der var i overensstemmelse med de reelle samarbejdsmuligheder. Derfor lagde fraktionen frem, at det foreslåede grundlag dækkede over en falsk enhed, da der i gruppen var modstridende opfattelser af vejen til socialismen. Grundlaget kunne derfor ikke tage udgangspunkt i en strategisk enighed. Det ville, hvad der rent faktisk også blev tilfældet, handlingslamme Aktivgruppen pga. evindelige overordnede diskussioner om perspektiverne for kampen. Vi måtte derimod have et grundlag, der rummede mulighed for kamp indenfor enheden. Dvs, at grundlaget, som situationen var, klart måtte afgrænse nogle konkrete arbejdsområder, som et minimumsgrundlag. Indenfor denne enhed skulle man frit kunne diskutere de videre perspektiver: men uenigheder på dette plan måtte ikke være en hindring for samarbejde på minimumsgrundlaget. Kun i en sådan atmosfære er der mulighed for at højne oppositionens niveau, fordi det er igennem den konkrete, faglige kamp, at folk efterhånden erfarer, hvilke linjer der er rigtige og hvilke, der er forkerte.

Udover dette ville socialisme i grundlaget afskære mange, som ikke var erklærede socialister, men blot fagligt aktive, fra at deltage i aktivgruppens arbejde. Det forkerte grundlag ville udover at være en hindring i det fagoppositionelle arbejde også isolere aktivgruppen fra resten af arbejdspladsen, som det i virkelig-

heden er dens opgave at være en uadskillelig og fremtrædende del af.

Fraktionen opstillede derfor et grundlag, som tog udgangspunkt i nogle centrale og aktuelle kampe, som måtte rejses og ledes på arbejdspladsen. Det drejede sig først og fremmest om lønspørgsmålet, pga. augustforliget 76 kampen mod indkomstpolitikken, overenskomstkampen, sikkerhedsspørgsmålet og lærlingespørgsmålet.

Ved en afstemning vandt KF's forslag. KAP's fraktion valgte at blive i aktivgruppen og altså gøre kompromis på grundlaget. Hvordan forsvare dette?

For det første var aktivgruppen, som sagerne lå, en lukket gruppe reserveret for socialister af alle afskyninger. Fx mente et flertal i gruppen på daværende tidspunkt, at man før optagelse af en ny arbejder, over en periode, i praksis skulle undersøge, om denne kammerat nu også var socialist. I den udadvendte propaganda var man dog så tilpas opportunistisk, at man ikke turde kalde sig en gruppe socialistiske værftsarbejdere, i denne sammenhæng kaldte man sig blot en gruppe fagligt aktive. Det vil sige, at vi i gruppens udadvendt propaganda (løbesedler osv) ikke skulle stå til ansvar for en socialismeopfattelse, der ikke var vores. For det andet så fraktionen en fare for i en periode at være afskåret fra at arbejde blandt de mest aktive arbejdskammerater. Dette ville sætte forsøget på at starte systematisk fagoppositionelt arbejde tilbage. For det tredje var det fraktionens opfattelse, at mange deltagere ikke havde klarhed over betydningen af et forkert grundlag, men blot havde et oprigtigt ønske om at »gøre noget«.

Derfor besluttede fraktionen at

indtræde i gruppen og føre fortsat kamp om grundlaget, vel vidende, at gruppens praksis ville være det led, der skulle underbygge argumentationen for en rigtig enhedspolitik.

Af den grund fremsatte fraktionen et forslag til arbejdsprogram, som var udarbejdet ud fra den ovenfor nævnte situation. Dette forslag til grundlag havde *ikke* socialisme i sit grundlag, men var bygget om princippet om at skabe den størst mulige enhed omkring konkrete kampspørgsmål. - Dette forslag til arbejdsgrundlag blev vedtaget.

Denne temmelig overordnede diskussion om grundlaget for aktivgruppens arbejde var lige netop, hvad KF havde ønsket med det formål at isolere KAP fra starten. De havde ikke regnet med, at KAP af taktiske grunde ville sluge denne kamel. Skulle KAP alligevel være så uforkammet, havde KF indbygget en sikkerhedsventil i deres forslag til vedtægter. Nemlig et forslag, som næsten totalt begrænsede, de tilknyttedes selvstændiges politiske arbejde. Fra nu af stod aktivgruppen altså over de enkelte partier. De vidste, at det kunne KAP ikke acceptere. Det havde de fuldstændig ret i. KF lagde ikke skjul på at denne paragraf var vendt imod KAP (dolkestødsparagraffen blev den kaldt), der »generelt havde for vane at sabotere og tage æren af enhedsarbejde rundt om i landet«. Vi lagde åbent frem, at vi til enhver tid ville propagandere det kommunistiske partis politik. Vi trak dolkestødsparagraffens konsekvenser op for de øvrige partier og organisationer og spurgte, om de på lignende vis ville undertvinge deres partiers og organisationers politik og propaganda. Da sagen således blev sat på spidsen, måtte KF accep-

tere en revision af dolkestødsparagraffen. Dolkestødsparagraffen vendt imod KAP blev reelt så udvandet, at den nu kun fastslog, at vi i aktivgruppen for fremtiden skulle koordinere partiernes og organisationernes uddeling og salg af aviser så vi ikke fik blandet tingene for meget sammen. En sådan propaganda-koordinering mente fraktionen var i orden.

KAP fraktionen havde altså undgået de første hårde isolationsforsøg og deltog i den nydannede Aktivgruppe.

Gruppen blev dannet efteråret 76. Derfor blev kampen mod augustforliget og for de kommende overenskomster en central opgave. Der opstod straks uenighed om linjen for denne kamp. Fraktionen fremholdt, at som klassekampssituationen ser ud idag, må hovedvægten lægges på den lokale kamp på lokalt at gennembyrde den påtvungne lønramme. Desuden stod fraktionen som talsmand for at lave lokale aktioner til støtte for BW arbejdernes kamp for en 35 timers arbejdsuge og sagde i den sammenhæng, at 35 timers aktionen måtte have en landsomfattende opbakning, de enkelte arbejdspladser måtte på trods af arbejdsret og fagbureaukrati praktisere de 35 timer. Denne kamp ville objektivt også rette sig imod formandsinitiativet og reformisterne, der, trods læbekendelser om støtte, reelt udgjorde den største hindring for, at kampen udviklede sig. Overfor dette fremlagde KF den linje (eller måske snarere mangel på samme), at nok skulle der kæmpes lokalt, men under en central landsdækkende ledelse, og hertil var formandsinitiativet det eneste mulige organ i den nuværende situation, (her blev KF støttet af de øvrige par-

tier og organisationer). Det betød, at KF reelt gik imod at rejse den lokale kamp, fordi de ustandselig ville afvente »formandsinitiativets koordinerende direktiver«. Således fulgte KF trods det modsatte i ord en opgivende og nederlagsbetonet politik i den lokale kamp.

Fraktionen påviste igennem eksempler hentet fra klassekampens virkelighed formandsinitiativets reaktionære politik. Men gruppens grundlag »krævede« enighed på det strategiske plan. Derfor druknede handlingsmulighederne i overordnede diskussioner. Fraktionen kunne ikke indgå et kompromis på dette spørgsmål, da en anerkendelse af formandsinitiativets ledende rolle ville være en direkte afledning af kampen. Det ville være et råddent kompromis, da det hverken på kort eller langt sigt ville gavne en klassekampspolitik.

Situationen i gruppen blev efterhånden uholdbar. Der viste sig kraftige opløsningstendenser. KF forsøgte at udnytte denne situation til endnu engang at isolere KAP. Det gjorde de ved at fremlægge et forslag om opløsning af gruppen under henvisning til de manglende konkrete resultater. KF mente, at man i stedet for, på kryds og tværs, skulle samles fra sag til sag. KF's syn på enhedsarbejdet lagde utvetydigt op til topplanssamarbejde og ville derfor først

og fremmest lade de uorganiserede i stikken. Kernen i deres brudforsøg lå selvfølgelig i, at de efterhånden i stigende omfang havde vanskeligheder ved at få deres politik igennem. Styrkeforholdet var ved at vende, KF var ved at miste sin dominerende rolle. Forslaget blev af en samlet øvrig gruppe tilbagevist som værende diktatorisk, idet samarbejde op til klub og afdelingsgeneralforsamlinger havde vist sig at kunne fungere på et minimumsgrundlag. I sådanne situationer havde gruppen kunnet stå samlet om at rejse forslag og diskussion på lønspørgsmål, sikkerhedsspørgsmål o.lign. Gruppen foreslog, at KF trak deres brudforslag tilbage, tog konsekvensen af deres egen kritik og gik ind i en diskussion af, hvordan vi fik justeret grundlaget, så det var i overensstemmelse med situationen. KF nægtede at gå ind i denne diskussion og fremstod så pudsigt nok som dem, der i virkeligheden splittede enhedsarbejdet.

Da betydningen af det forkerte grundlag derefter stod klarere og klarere, blev det blandt de tilbageværende, da KF i surhed var skredet, besluttet at tage grundlagsdiskussionen op igen henad vejen og i første omgang konsolidere samarbejdet på et minimumsgrundlag, baseret på de ovennævnte centrale og vigtige opgaver.

Opgøret med »venstre« opportunisten i KAP betød en vending i fraktionens arbejde

Når vi idag i fraktionen ser tilbage på det sidste års faglige arbejde, er der en række erfaringer, som vi mener kan få betydning for den videre udvikling af det fag.opp. arbejde, og for

udviklingen af KAP's politik som helhed.

Da der opstod mulighed for at etablere et mere systematisk fagoppositionelt enhedsarbejde på vores ar-

bejdsplads, befandt KAP sig på højdepunktet i kampen mod »venstre« opportunisten. Som nævnt overfor var det ikke KAP fraktionen, der tog initiativet til dannelse af aktivgruppen, vi blev på det nærmeste inviteret med på »Guds nåde«. Det var med stor skepsis og usikkerhed, at KF-i samarbejde med DKP - inviterede KAP med. På den anden side skal det ikke benægtes, at vi på lignende vis stillede os tvivlende overfor dette initiativ, der jo søgte enhed på et socialistisk grundlag og igennem en række paragraffer søgte at underlægge KAP aktivgruppens grundlag, dvs. beskære vores selvstændighed i udadvendt handling. Ville vi uddele en løbeseddel, ja, så måtte vi først spørge aktivgruppen med KF i spidsen om lov.

Vi stod med andre ord direkte konfronteret med en situation, hvor vi i praksis skulle bevise, i hvilket omfang vi havde forstået kampen og kampens indhold mod »venstre« sektoriseringen. Der var groft sagt to veje. Vi kunne afvise denne enhedsbestræbelse med socialisme i grundlaget og censurparagraffer vendt imod KAP, eller vi kunne gå ind i enheden og tage kampen op imod et fejlagtigt grundlag, der i sin konsekvens ville føre klassekampen ind på et sidespor. Vi gik ind i enheden med et konkret forslag om, på hvilket grundlag det fagoppositionelle arbejde skulle opbygges. Et forslag, der tog sigte på at mobilisere arbejderne til kamp på en række centrale områder. Vi forklarede således udfra disse kravsbetydning, at det socialistiske grundlag ville udgøre en hindring for den brede mobilisering, der var en forudsætning for kravenes gennemførelse.

På trods af grundlagets åbenbare fejl, traf vi altså beslutningen om at

gå ind i enheden. En beslutning vi idag vurderer som rigtig og afgørende for, at vores faglige politik ikke står isoleret.

Der er ingen tvivl om, at kampen mod »venstre« opportunisten i denne sammenhæng betød, at vi traf en rigtig beslutning. På den anden side måtte vi hurtigt sande, at vi i det fremtidige enhedsarbejde ville komme til at stå i en hård og ubønhørlig kamp mod aktivgruppens højredrejede politik. Vi måtte altså tilbunds analysere og afgrænse os overfor den fremherskende højreopportunistiske politik i aktivgruppen, for ikke selv at blive et halehæng til den. I denne periode var det klart højrefaren kampen skulle føres imod.

Denne fares indhold rejste selvfølgelig diskussionen om, i hvilket omfang vi kunne gå på kompromis? Vi lærte en vigtig ting her. For at kunne indgå et kompromis, må man vurdere kompromisets karakter. Fremmer eller hæmmer det arbejderklassens kamp? I en periode kunne vi gå på kompromis omkring det socialistiske grundlag, fordi vi aktuelt vurderede, at vi igennem kamp indenfor enheden kunne dreje grundlaget, så det var i overensstemmelse med klassekampssituationen, dvs. arbejderens politiske og ideologiske styrke og de centrale kampkrav på værftet. På spørgsmålet om formandsinitiativets rolle, som central ledelse op til overenskomsten 77, kunne vi ikke gå på kompromis. En enhed om at støtte formandsinitiativet som ledelsescentrum ville være ensbetydende med at støtte revisionisternes positioner i fagforeningerne, og ville således hæmme det fag.opo. arbejde på et klassekampsgrundlag. Det ville altså være et råddent kompromis. I takt med, at vi rundt omkring i lan-

det optrapper vores fagoppositionelle enhedsarbejde, vil spørgsmålet om at indgå kompromisser blive et vigtigt spørgsmål. Fraktionernes forståelse for dette spørgsmål vil være afgørende for, at der ikke begås højre- og venstreopportunistiske fejl.

Vi må idag selvkritisk erkende, at vi kun i et vist omfang havde forstået betydningen af kampen mod »venstre«opportunismen. Vi forstod rigtigt at fastholde et enhedssyn, der var i overensstemmelse med klassekampssituationen og at skelne imellem nødvendige og rådne kompromisser. Men den sidste, og efter vores mening afgørende, forståelse manglede. Det er ikke tilstrækkeligt at være villig til at indgå i et fagoppositionelt arbejde, at have et formelt set rigtigt enhedssyn og forslag til grundlag. Det afgørende er, at man i praksis går i spidsen for at udmønte det. Det kræver dristighed og initiativer. Den afgørende kamp mod »venstre« føres ikke på papiret, men i klassekampens virkelighed.

Denne brist i fraktionens fagpositionelle arbejde karakteriserer efter vores mening også partiets opgør med »venstre«opportunismen. Man har lagt meget vægt på at ændre de ideologiske rødder, at få os til at forstå »venstre«opportunismen på et abstrakt plan. Man har ikke fremhævet, endsige igennem ledelse og politisk vejledning, fået fraktionerne til at forstå, at det afgørende slag mod »venstre«opportunismen rettes igennem en dagskravspolitik, der følges op af et enhedsarbejde, der er i overensstemmelse med de lokale muligheder. Og i denne sammenhæng advaret og skolet os imod at begå højrefejl. Man har efter vores mening ikke forstået, at det er den politiske linjes dagsaktuelle udmønt-

ning, der er det afgørende, og at man ikke, for at bryde vores isolation, blot og bart skal »være villig til at indgå enhedsarbejde«. Der kan ikke herske nogen tvivl om, at et rigtigt enhedssyn og de korrekte kommunistiske principper er en forudsætning for overhovedet at kunne operere i en fagoppositionel enhed. Men man kommer hurtigt til at indtage en kværulerende og afgrænsende rolle, hvis man ikke har den konkrete politik, der i praksis mobiliserer arbejderne og styrker den fagoppositionelle enhed.

Fraktionen fastslog godt nok i en uendelighed, at vi i vores arbejde måtte tage udgangspunkt i de lokale forhold, at vi måtte udvikle et aktionsenhedsgrundlag, men vi havde svært ved at omsætte de rigtige ord i handling, vi så ikke klart, at vores ledende rolle skulle komme til udtryk ved ustandseligt at tage initiativer.

De strategiske diskussioner, der bliver rejst i en fagoppositionel enhed om fx statens rolle, reformismens rolle, osv., må netop rejses på et grundlag, hvor den fagoppositionelle enhed ser, at vores politik og enhedssyn er rigtigt, at vores politik vinder opbakning. Er vores politik ikke omsat til praksis, men udelukkende formuleret i ord, er det uhyre vanskeligt at vinde de progressive arbejdere for en rigtig strategisk linie. Vi mener, at det i denne sammenhæng er vigtigt at understrege en anden central ting. Et fagoppositionelt grundlag må ikke snævert ses i forhold til, hvad man blandt oppositionens deltagere kan blive enige om. Grundlaget må først og fremmest opbygges ud fra de vigtigste klassekampsspørgsmål på den enkelte arbejdsplads og må således bygge på en

grundig lokal analyse af forholdene. Et sådant grundlag skal udstikke de centrale oppositionelle opgaver og skal være et værn mod en tilfældig og spontan oppositionel politik. Det er

den politiske linje i det oppositionelle arbejde, der igennem en langvarig og samvittighedsfuld kamp, gradvist skal markere en sammenhængende klassekampslinie.

Et fagligt handlingsprogram

Denne svaghed i partiets opgør med »venstre«oppportunismen, mener vi bedst rettes op ved at styre den faglige diskussion i retning af udarbejdelsen af et fagligt handlingsprogram for KAP. Ikke fordi vi nærer illusioner om, at et sådant program i sig selv betyder en pludselig og voldsom udvikling i vores faglige dagskravspolitik, men fordi vi mener, at en klargøring og sammenfatning af vores faglige politik bliver mere og mere nødvendig i takt med, at partiets faglige fraktioner går i spidsen i det fagoppositionelle arbejde.

Et sådant handlingsprogram kan selvsagt ikke erstatte den lokale analyse, men kan udgøre en retningslinje og støtte i fraktionernes faglige arbejde. Fraktionerne må forstå nødvendigheden af at udvikle en lokal analyse og opstille de centrale kampkrav.

Partiet må på den anden side støtte fraktionerne med et fagligt handlingsprogram, der dæmper op for en højre- og »venstre«opportunistisk politik på det faglige område.

Vi vil ikke her gå nærmere i detaljer om handlingsprogrammets konkrete indhold, udover, at vi blot vil konstatere, at det må omhandle samtlige aspekter indenfor det faglige område. En klasseanalyse af LO-området; afdække forholdet imellem LO, forbund, afdelinger og klubber; behandle hovedaftale, overenskomst og arbejdsret; en økonomistisk fag-

lig politik overfor en revolutionær, faglig politik; og endelig ud fra det klassemæssige styrkeforhold behandle spørgsmålet om, hvordan vi udmønter den faglige strategi i en klassekampspraksis. Dette for blot at nævne nogle hovedpunkter.

En sådan faglig diskussion skal imidlertid ikke kun ses i forhold til en videreudvikling af kampen mod »venstre«oppportunismen, men også i forhold til en videreudvikling af en samlet revolutionær, faglig politik.

Den faglige diskussion befinder sig i dag efter vores mening i en blindgyde. Vi har i en lang periode bidt os fast i en diskussion om, hvordan en fagopposition skal se ud, hvordan den bliver opbygget, om den skal have et grundlag eller ikke have et grundlag, og i givet fald, hvor bredt eller snævert? Om det fagoppositionelle arbejde mekanisk opbygges aktionsenhed-fagopposition-kamporganisation, og overhovedet modsætningen imellem fagoppositionelt arbejde overfor en etableret fagopposition.

Dette er en diskussion, der efter vores mening ikke kan gives entydige svar på. Det fagoppositionelle arbejdes karakter overfor fagoppositionens konkrete grundlag (kampkrav og målsætning) kan kun bestemmes og udvikles ud fra de lokale klassekampsforhold. Her kan partiet ikke give entydige definitioner og regler. Det afgørende er, at KAP's faglige

Den faglige diskussion i KAP befinder sig i dag ifølge denne artikel i en blindgyde. Vi har i en lang periode bidt os fast i hvordan en fagopposition skal se ud, hvordan den bliver opbygget, hvilket grundlag den skal have etc. Det er KAP/Helsingør værfts erfaring at fagoppositionens konkrete grundlag kun kan bestemmes og udvikles ud fra de lokale klassekampsforhold. Visse kompromier kan blive nødvendige. Idag står kampen om at vinde klubberne.

fraktioner har en tilstrækkelig politisk forståelse for de kommunistiske principper i enhedsarbejde, af vores faglige strategis konkrete indhold, og overhovedet en faglig bevidsthed,

der gør dem istand til at arbejde fagoppositionelt. Dette gøres bedst ved fremover at rette den faglige diskussion ind imod udarbejdelsen af et fagligt handlingsprogram.

Det fagoppositionelle arbejdes hovedretning indenfor LO-området

Den almene diskussion om det fagoppositionelle arbejdes organisering har efter vores mening været fjernet fra virkeligheden, den har nemlig gået på form, og ikke på den politiske linie eller indhold. Vores faglige hovedparole »gør fagforeningerne til kamporganisationer« skal opfattes som en strategisk vejledning til taktisk handling. Den taktiske handling skal udtrykkes igennem det fagoppositionelle arbejde, men det er ikke helt ligegyldigt, hvor vi idag skal lægge hovedvægten af det fagoppositionelle arbejde. Står kampen idag om at vinde selve fagforeningen? Nej det gør det ikke, så fremskreden er klassekampen ikke. Idag står kampen om at vinde klubben. Flertallet af de danske arbejdere indenfor LO-området er organiseret i klubber på de enkelte arbejdspladser. Det er vores opfattelse, at det fagoppositionelle arbejde skal rettes mod at gøre klubben til kæmpende enheder. Vi må i vores faglige arbejde tage udgangspunkt det sted, vi arbejder, og i den klub, hvor vi er organiseret. De steder, hvor man ikke har klubber, mener vi, at den lokale hovedparole må være at danne klubber. Det er med en mobiliseret klub i ryggen, at vi afgørende kan forrykke styrkeforholdet i selve fagforeningen, der er en samling af klubber indenfor et geografisk afgrænset område.

Dette betyder, at de enkelte fraktioner først og fremmest må sætte deres fagoppositionelle arbejde i forhold til klubben. Det igen betyder, at man kan udarbejde et fagoppositionelt klubprogram så man i klubben markerer en sammenhængende fagoppositionel politik. Selv sagt må

udviklingen af et sådant program sættes i forhold til den lokale situation og de lokale muligheder. Under alle omstændigheder angiver det en politisk rigtig retning for det fagpositionelle arbejde idag. En retning, der er i overensstemmelse med det fagoppositionelle niveau.

Dette delmål, at gøre klubberne til kæmpende enheder skal imidlertid ikke forstås derhen, at man ikke kan opbygge en fagopposition, der har en tværklublig karakter. Hvis de progressive kræfter på en arbejdsplads står så svagt, at man kan drage fordel af et tværklubligt samarbejde, der kan støtte en i ens eget klubarbejde, vil det kun støtte kampen. Har man således vundet sin klub for en klassekampspolitik, vil man afgjort stå stærkere i kampen for at vinde fagforeningen. Man vil ved repræsentation i fagforeningsbestyrelsen stå stærkt, man har sin klub bag sig, og det er uhyre meget vanskeligere at gennemføre en politisk fyring, når fagforeningspamperne ved, at klubben er villig til at kæmpe. Dette for blot at ridse nogle af perspektiverne op.

At bestemme det fagoppositionelle arbejdes *hovedretning* er ikke ensbetydende med, at man ikke, fordi ens klub er en klassesamarbejdsklub, kan føre kamp indenfor fagforeningen. En sådan opfattelse ville være en støtte til revisionisterne og reformisterne i fagforeningen. Vi må overalt, hvor det er muligt, arbejde for, at en revolutionær faglig politik vinder opslutning. Det afgørende er blot, at vi forstår, at vi skal have mobiliseret arbejderne på arbejdspladserne for at kunne vinde fagforeningerne.

KAP, Helsingør Værft

DE 'MILITANTE' REFORMISTER

**Progressive med fejl eller reaktionære?
sømandsstrejkerne - et eksempel**

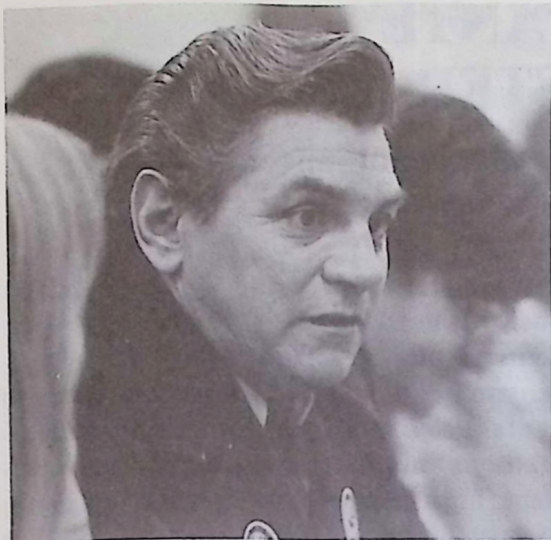
Sømandenes strejke i sommeren 1977 vakte opmærksomhed. Ikke mindst p.g.a. Preben Møller Hansens grådighed efter personlig publicity. Strejkens resultater blev af bl.a. DKP's halehæng på den danske 'venstre'fløj pustet op til store sejre, men en gennemgang af, hvad der faktisk blev opnået, får unægteligt billedet af Preben Møller Hansens 'militante' kamp til at falme. Gennem et uomtvisteligt talent for at lave reklame om sin egen person - og gennem bevidste fordrejninger og lidt plattenslageri - har Preben Møller Hansen formået at puste sig gevaltigt op. Artiklen punkterer imidlertid eftertrykkeligt den 'militante' reformismes ballon gennem en konkret analyse af de opnåede resultater.

De såkaldte »militante reformister« - det vil først og fremmest sige SF- og DKP-fagforeningsfolk med bl.a. tilknytning til Formandsinitiativet - betragtes af dele af den erklærede venstrefløj som allierede i kampen mod borgerskabets krisepolitik. Men er de det? Er de progressive med fejl? Progressive, som blot i nogle situationer har vist sig magtesløse? Er de en del af fronten mod indkomstpolitikken? Er det rigtigt - som bl.a. VS har gjort det - at operere med et modsætningsforhold *dels* mellem 'de revolutionære' og 'de militante reformister', *dels* mellem 'de militante reformister' og den socialdemokratiske reformisme? Kan man have fælles fodslag med dem et stykke på vejen, et par stationer af togrejsen, som Aksel Larsen kunne have udtrykt det?

Eller er de tværtimod en hæmsko for udviklingen af arbejderklassens kamp også i den dagsaktuelle kamp her og nu? En politisk reaktionær strømning, som det er afgørende at trænge tilbage, hvis arbejderklassens forsvar overfor de krisepolitiske angreb for alvor skal udvikles, for slet ikke at tale om, hvis den langsigtede kamp for socialisme i Danmark skal udvikles.

Preben Møller Hansen: 'Militant reformist'

Vi vil her belyse disse spørgsmål med udgangspunkt i et konkret eksempel på, hvad de 'militante reformister' bedriver i praksis, nemlig i sømandenes overenskomststrejker sommeren 77. Formanden for Sømandenes Forbund, Preben Møller Hansen, er nemlig om nogen kendt og regnet for

Preben Møller Hansen, formand for Sømandenes Forbund, medlem af DKP's centralkomite og centralkomiteens forretningsudvalg. - Højtråbende og farverig, og en mand med en umættelig appetit efter personlig publicity.

at være indbegrebet af en 'militant reformist'. Han er farverig og storskrødende. Kendt for militante udtalelser. Og han er forretningsudvalgsmedlem i DKPs Centralkomite.

Men hvordan forholdt det sig med sømandsstrejkerne, når de store ord skrælles væk? Vi vil gennemgå strejkerne og deres resultater, deres sammenhæng og perspektiv, og på baggrund heraf drage nogen konklusioner om den 'militante reformismes' væsen - eksemplificeret ved Preben Møller Hansen - og om den 'militante reformismes' objektive politiske funktion i dagens Danmark.

Det er klart, at sømandsstrejkerne kun er et enkelt eksempel. Men en lignende gennemgang kunne foretages af fx det militante trekløver Poul Erik Hansen-Louis Schandorph-Louis Andersens rolle i Berlingskekonflikten, hvilket løbende er sket i Arbejderavisen. Man kunne også have gennemgået Formandsinitiativets - der er 'de mi-

litantes' formandsforening - indsats i overenskomstkampen 77 og dets indsats i tidligere kampe, som det er blevet gjort tidligere i dette tidsskrift. Denne gennemgang er blot et enkelt eksempel.

Sømandsstrejkerne

Gennemgangen af sømandsstrejkerne vil måske komme til at virke noget negativ. Måske vil nogle få det indtryk, at vi i virkeligheden syntes, at det var dårligt, at sømændene strejkede. Det er ikke hensigten. Vi synes, det er en god ting, at sømændene gik ud i kamp for en bedre overenskomst. Det, vi vil have fat om, er en realistisk og nøgtern vurdering af strejkernes virkelige indhold - ikke for at nedgøre de strejkende, men for at sætte det op mod den forvrængning af strejkernes virkelighed, som ledelsen af sømandsforbundet gik i spidsen for. Masserne har ikke brug for forvrængninger og blændværk. Ledelsens udlægning af strejkerne

tjente det formål at støtte ledelsens egne politiske mål.

Selve strejkeforløbet er noget kompliceret og strækker sig over en længere periode. Det hænger sammen med, at der er flere forskellige selskaber, hvor der var strejke på forskellige tidspunkter. Opgaven er her ikke at give en detaljeret kronologisk oversigt, men at beskæftige sig med de vigtigste forhold ved strejkerne.

Tvangsoverenskomsten

En stor del af sømændene fik sluttet overenskomst samtidig med LO-området. Det drejede sig om udlandsruterne. Skønt sømændene havde forkastet mæglingsforslaget, og skønt Sømændenes Forbund ikke er under LO, blev disse søfolk sammenkædet med mæglingsforslaget via sammenkædningsreglerne og måtte altså sluge en overenskomst, de selv havde stemt nej til. Mod denne tvangsoverenskomst for udenlandsruterne var der ingen strejke. Den bed sømændene i sig. En strejke ville have betydet en direkte kamp mod staten og den socialdemokratiske mindretalsregering, såvel som en direkte kamp mod LO-toppen. Og det ville de 'militante' i Sømændsforbundet ledelse åbenbart ikke lægge op til. Ihvertfald er det en kendsgerning, at trods Preben Møller Hansens mundtlige udfald, så foregik der ingen kamp mod tvangsoverenskomsten.

35-timers kravet opfyldt?

Da man senere i begyndelsen af sommeren begyndte at høre om sømændenes fantastiske overenskomstsresultater, drejede det sig om små indenlandske rederier, bl.a. Frederikshavns Lodseri, Læsø-ruten, Marstal-færgen og Skandinavisk Linie-

trafik fra Tuborg Havn til Landskrona. Her blev opnået forbedringer. Og de blev skreget ud. 14.000 kr. mere på årsbasis og 35-timers uge på nogle af rederierne. Var det sandt? Var 35-timers kravet alligevel et aktuelt gennemførligt krav? Tager vi arbejdstiden først, så udtalte Svend Bergen, næstformand i Sømændenes Forbund, til Arbejderavisen, at det drejede sig om, at den *reelle* arbejdstid var blevet nedsat til under 40 timer om ugen på rederierne. Således til 35 timer på Marstal-færgen og til 37½ time på Læsø-ruten. Dette var fremkommet ved, at spisepauserne eller dele heraf var blevet indregnet i arbejdstiden. Endvidere indrømmede Svend Bergen, at spisepauserne allerede var indregnet i arbejdstiden på de fleste indenlandske rederier. 40-timers arbejdsugen har ikke været nogen knæsat princip for sømandsoverenskomsterne, og det hænger ganske enkelt sammen med de specielle arbejdsforhold, sammen med at der er tale om forskudt arbejdstid, arbejde på helligdage osv. Helt svarende til, at der er en kortere arbejdstid på skifteholdsarbejde.

At arbejdstiden blev nedsat på yderligere nogle ruter er klart udtryk for en forbedring for sømændene, men det er noget opblæst at kalde det et gennembrud for 35-timers ugen.

Men hvordan forholdt det sig så med de voldsomme lønfremgange, der blev talt om?

Voldsomme lønfremgange?

Til Arbejderavisen forklarede fællestillidsmand Kurt Frederiksen, der selv er fra Fåborg-Geltinge-ruten, om overenskomsten på Marstal-færgen:

»Vi har ialt fået 600 kr. mere om

måneden i forhold til, hvad vi fik før 1. april. Grundlønnen er forhøjet med 300 kr., og det er 3-4 pct. Herudover har vi fået nogle tillæg pga. de specielle arbejdsforhold og arbejdstider. Men de 600 kr. er inklusive den dyrtidsportion, vi under alle omskændigheder ville have fået pr. 1. april, også efter den gamle overenskomst. Så den kan man jo egentlig ikke regne med».

Og han forklarede videre:

»Den måde, de kommer frem til de store lønfremgange på inde i forbundet, er ved at omregne alle de andre forbedringer, vi har fået, i kroner og ører. F.eks. har vi fået syv ekstra fridage om året som en kompensation for, at vi arbejder på skæve helligdage. Det har vi ikke fået før, og det har de omregnet i procent af lønnen. Arbejdstiden er blevet nedsat fra 188 timer om måneden til 162, og det har de også omregnet. Men den nedsættelse er ren formel, for i realiteten har vi aldrig arbejdet mere end ca. 160 timer. Der er også sket nogle formelle forbedringer omkring udlevering af arbejdshandsker, og selv det har de udregnet i kroner og ører!«

Sømændenes ledelse havde altså regnet forbedringerne med flere gange. Ihvertfald fremgik det klart, af Land og Folks og af Minavisens omtale af overenskomsterne, at der både var opnået arbejdstidsnedsættelse, 35 dages ferie og de store lønforhøjelser. Dette er intet mindre end løgn og svindel. Ferien var endda kompensation for arbejde på dage, hvor andre normalt har fri!

Resultaterne camoufleret

Det viser sig altså, at overenskomsterne og den voldsomme råben op om 35-timers uge og om 1166 kr.

mere om måneden - det giver de 14.000 pr år, hvis man regner det om - skal tages med et gran salt. For det første drejer det sig om ganske små selskaber. For det andet hænger arbejdstidsforkortelsen sammen med, at frokosten indregnes, hvilket er ko-tyme mange steder, fordi der er tale om arbejde med forskudt arbejdstid, og endelig fremkommer de store beløb ved at omregne alle forbedringer, herunder ekstra ferie opnået som kompensation for arbejde på dage, hvor andre har fri, til penge. En grov manipulation med en lønforhøjelse, der ialt andrager 600 kr. pr. måned.

Efter de »store« overenskomstresultater på de omtalte små rederier, hørte man igen til sømændene i forbindelse med, at der blev iværksat strejke på fire af de sydfynske rederier. Og med udsigt til strejke på yderligere de tre private Kattegat-ruter og på Bornholmerbådene.

Sømændenes krav

Sømændene stillede krav om forlængelse af sygelønsperioden, forlængede opsigelsesvarsler, forhøjelse af uddannelsesfonden, 25 pct.'s forbedring af ulempetillæg for skiftende og lange sammenhængende arbejdstider og en forbedring af anciennitetsordningen så den kom til at svare til navigatørernes, der gik op til 14 år, mod sømændenes op til 10 år. Heroverfor var redernes tilbud forligsløvens fire gange 70 øre pr. time fordelt over to år, en halv pct. på feriepenge og nedsættelse af uddannelsesfonden.

Rederne afviste kravene blankt som led i Dansk Arbejdsgiverforenings nej-politik. Og de fastholdt endvidere, at der skulle ske en samlet løsning for de løbende og de kommende konflikter. En enkelt overen-

skomst skulle ikke kunne danne forbillede for de øvrige. Det var en principssag, hvilket blev tydeligt ved, at strejketabene for rederierne var større end udgifterne ved at indfri kravene.

Fra sømændenes side var der tale om en langvarig kampvilje på trods af hetzen fra medierne, en hetz, der slog godt rod bredt i arbejderklassen. Denne hetz fik et særligt opsving, da ledelsen i Sømændenes Forbund lagde op til, at medlemmerne skulle hente deres økonomiske støtte på bistandskontorerne. Og hermed er vi igen tilbage ved 'de militante reformisters' rolle i konflikten.

Bistandskontorerne

Umiddelbart lyder det vældig smart, at de økonomiske problemer kan klares på den måde. Preben Møller Hansen havde fundet et helt legalt smuthul. Det virkede provokerende på mange, ikke mindst åbent borgerlige politikere, der ønskede Bistandsloven ændret, så det ikke var muligt. Og der blev talt om misbrug af Bistandsloven, om manglende solidaritet med resten af arbejderklassen, hvis Bistandsloven blev ødelagt med udgangspunkt i denne udnyttelse osv. Men hvad ligger der egentlig i Preben Møller Hansens trick med Bistandsloven?

For medlemmerne blev strejkerens økonomiske grundlag gjort betinget af bistandshjælpen. Udover et lån fra forbundet på 100 kr. pr. dag kunne de kun få støtte som lån fra bistandskontorerne. Der blev altså tale om en tilbagebetaling bagefter! Og medlemmerne blev på denne måde kastet ud i en individuel kamp mod det enkelte bistandskontor. Det er i sig selv betænkeligt, at arbejder-

klassen baserer sin kamp på den borgerlige stats bistandskontorer. Vel skal lovgivningen udnyttes mest muligt, men lovgivningen kan hurtigt ændres, hvis det bliver nødvendigt for borgerskabet. I modsætning hertil må det økonomiske fundament for arbejderklassens kamp først og fremmest baseres på egne kræfter og på gensidig solidaritet.

Ingen strejkekasse

Sømændenes Forbund hævdede, at man ved at give lån kunne spare skatten og dermed opnå et beløb, der er større end understøttelse minus skat. Hertil er at sige for det første, at det ikke ændrer ved, at der er tale om lån, for det andet at understøttelsens størrelse ikke er noget uforanderligt. Hvad værre er, så afskærer man sig fra at sende større dele af forbundet ud i kamp på én gang på denne måde. For der findes ganske enkelt ingen strejkekasse i Sømændenes Forbund. I stedet har man den strejkeunderstøttelsespolitik, at medlemmerne opkræves et ekstra-kontingent, som straks udbetales til en anden del af medlemmerne som lån - nemlig til de, der er i strejke. Dog således, at de, som tidligere har været i strejke og fået lån, gennem deres indbetaling af ekstrakontingent afdrog på deres lån. En gensidig låneordning, som umuliggør at sende hele forbundet ud i kamp på én gang. Og som altså suppleres med bistandshjælp.

På spørgsmålet om, hvorfor forbundet ikke havde nogen strejkekasse, svarede Preben Møller Hansen til Arbejderavisen:

»Det anser jeg som en økonomisk spekulation foretaget af Socialdemokratiet... så ophober man en enorm kapital i en spekulativ forret-

Sømændenes strejke fik naturligt nok offentligheden på nakken med det samme. Lange ventekøer ved de strejkeramte færger var konsekvensen af strejken - en konsekvens, der til fulde demonstrerede samfundets følsomhed overfor sømandsstrejken. Rigtig ledet kunne sømændenes strejke have kommet til at stå i en overordentlig stærk position.

ning, som hedder Arbejdernes Landsbank. Der kan du ikke låne penge billigere end i en privatkapitalistisk bank. Det er en finanspolitisk operation, hvor man spekulerer i en million organiserede arbejdere, og vi kan ikke se, der skulle være nogen grund til at putte så mange penge ind i disse banker.«

Vi kan ikke være uenige i den analyse af den måde, strejkekasserne udnyttes på i mange tilfælde. Men det er ikke nogen argumentation imod overhovedet at have en strejkekasse.

Og Preben Møller Hansen fortsatte:

»I det øjeblik man skønner fra hovedbankens ledelse, at der ikke er kapital nok, så lukker man for kassen, og så står man i en strejkesituation, med en bankbog på en halv million, og banken vil ikke udbetale den. Hvad så?«

Her vovede Preben Møller Han-

sen sig dog for langt ud. For det er jo ganske selvmodsigende, at han gennemskuer bankernes funktion - også arbejderbevægelsens bankers funktion - men fæster lid til borgerskabets bistandskontorer.

Det siger sig selv, at de økonomiske midler i en strejkekasse skal kunne frigøres til formålet, men det rokker fortsat ikke ved nødvendigheden af en strejkekasse.

Og faktum var - og er - at sømændene ikke havde nogen strejkekasse, og at de udover de 100 kr. om dagen i lån måtte gå på bistandskontorerne.

Forliget med JKL

Den næste udvikling i færgekonflikten blev, at man nåede til enighed på en af Kattegat-ruterne, nemlig Juel-sminde-Kalundborg-Linien (JKL). Overenskomsten ville give 7-8 pct. og altså være et lille brud på august-forligets lønramme. Men så langt

kom det ikke. På grund af pres fra Arbejdsgiverforeningen blev sømændene af Jydsk Færgefart locoutet i solidaritet med de rederier, der ikke var nået til enighed om en overenskomst. Og det fik Preben Møller Hansen til igen at vove sig langt ud. I desperation over vanskelighederne med disse rederier - under Bilsfærgernes Rederiforening - sagde han den 23. august til Børsen:

»Jeg lover, at der ikke vil blive nogen strejker eller uroligheder hos Jydsk Færgefart de næste 10 år, hvis man sætter den overenskomst vi er blevet enige om, i kraft.«

Preben Møller Hansen ville altså sikre overenskomsten, som godt nok lå lidt over augustforliget, men som stadig ville være en klar minusoverenskomst set i forhold til inflationen, gennem en fredsaftale! Lad os endvidere nævne, at problemerne på JKL affødte spekulationer blandt sømændene om at chartre færgerne selv, altså leje dem, og gøre sejladsen rentabel. Noget som Sømændenes Forbund bakkede op om og erklærede *»Så tegner vi bare overenskomst med dem«*. Sømændene skulle tegne overenskomst med sig selv! Udover det paradoksale heri kan et »medarbejderejet« rederi ikke sætte sig ud over den kapitalistiske konkurrenceøkonomi. Den investerede kapital og de optagne lån skal forrentes, og det sker gennem maksimal udnyttelse af arbejdskraften, ved rationalisering, ved fyringer.

Nationalisering som løsen

Ideen med denne »medarbejderkapitalisme« lå på linje med nogle nationaliseringstanker, som Preben Møller Hansen luftede tidligere under sømandsstrejkerne i anledning af, at Venstre ønskede indgreb i sømænde-

nes overenskomststrejke. Her sagde Preben Møller Hansen i en henvendelse til trafikminister Kjeld Olesen:

»Hvis trafikministeren ville give den »omsorgsfulde« venstremand et godt svar på hans spørgsmål, måtte det være, at al indenlandsk passagertrafik overtages af staten, og billetpriserne nedsættes og lønnen til de søfarende sættes op og al diskrimination fjernes.«

Her gør Preben Møller Hansen nationalisering til løsenet, som vil betyde ordentlige forhold til såvel søfolk som kunder. Det er en opfattelse af staten som arbejdsgiver, som ligger helt tæt op af hans partis, DKPs, statsopfattelse. En opfattelse af, at staten kan erobres, af, at staten ikke vil være en benhård kapitalistisk arbejdsgiver.

Statsindgrebet

Og staten greb ind og afsluttede sømandskonflikterne. Dog ikke ved at nationalisere. Regeringen afbrød i slutningen af august sine krinkelkrogede indkomstpolitiske spilfægterier for i praksis og håndfast at udøve et stykke indkomstpolitik ved at gribe ind i telegrafiststrejken på Grønland og i sømandsstrejkerne. Der blev nedsat et »paritetisk« nævn til at udarbejde et mæglingsforslag.

I den forbindelse kom det også frem, hvor lidt overenskomsterne drejede sig om sammenlignet med LO-overenskomsten. Preben Møller Hansen har siden i Land og Folk fremhævet dem som *»helt andre overenskomster«* end LOs, og hævdede, at det var derfor, at de blev bremsede. Men overenskomsternes virkelige størrelse fremgår af Centrumdemokraten, skibsrederen Asger Lindingers udtalelser op til indgrebet, hvor han sagde:

»Mit eget færgerederi har for længe siden indgået overenskomst med Preben Møller Hansen. Resultatet ligger helt klart inden for de rammer, der ligger i henstillingen fra augustforligets partier. Jeg ved med sikkerhed, at alle de rederier, der har været ude i en kostbar konflikt, kunne have opnået en overenskomst, der ikke ville koste dem en krone mere end min har gjort.«

Og hvortil Preben Møller Hansen svarede:

»Jeg vil på stedet med bind for øjnene indgå overenskomst med alle rederier, der vil tilbyde samme vilkår, som Lindinger har gjort.«

Det er ikke nogen let sag i den nuværende situation at nå store overenskomstresultater. Selv ikke med den bedste ledelse af Sømændenes Forbund. Det er vanskeligt i en situation, hvor der ikke er nogen udbredt opbakning i arbejderklassen imod krisepolitikken. Men overenskomsternes faktiske størrelse er ganske interessante at bemærke sig, når man tager i betragtning, at netop Preben Møller Hansen bankes op som den måske mest militante blandt de militante reformister.

Hovedlinien: overbudskrav og legalisme

Efter indgrebet kom en skarp udtalelse fra Sømandsforbundet, hvor regeringen bl.a. blev kaldt for fagbevægelsens bøddel. Men det blev ved de store tomme ord. Arbejdet gik planmæssigt i gang. Kampen blev ikke fortsat tværs gennem den socialdemokratiske regerings indgreb. Og hvordan kunne det egentlig også have været anderledes? Selv om Preben Møller Hansen havde virket provokerende på mange i løbet af overenskomststrejkerne, så havde

han faktisk hele tiden været på den rette side af loven, han fulgte spille-reglerne. Og denne legalisme fortsatte naturligt også, da indgrebet kom. Der var ikke på nogen måde lagt op til, at det kunne blive nødvendigt med kamp mod regeringen og LO-toppen. En sådan kamp ville kræve, at medlemmerne var med, men Preben Møller Hansen havde intet gjort for at forberede medlemmerne på den situation, på at strejken ville få en politisk retning.

Det legalistiske mønster, vægringen ved kamp mod staten og mod Socialdemokratiet og mod LO-toppen passer da også godt ind i Preben Møller Hansens partis, DKPs, politiske linie.

For det vil være naivt at tro, at Preben Møller Hansens praksis bare her i forbindelse med sømandsstrejkerne i sommeren 77 var præget af tilfældigheder. Det vil være naivt at tro, at de fejl, der viste sig, blot skyldtes magtesløshed.

Vi har først den manglende kamp mod tvangsoverenskomsterne på udenrigsruterne, dernæst svindelen med tallene for at kunne udbasunere resultaterne som støtte for 35-overbudskravene, dernæst holdningen til bistandskontorerne og den manglende strejkekasse, dernæst holdningen til nationalisering, dernæst holdningen til en fredsftale, dernæst holdningen til at indføre »medarbejderkapitalisme« i form af et »medarbejdererej« rederi, og endelig den manglende kamp mod det afsluttende augustindgreb i strejkerne fra regeringens side.

Der viser sig faktisk en linie i disse forhold. Det er et bestemt syn på staten og på forholdet til den socialdemokratiske regering, der ligger til grund. Det er et bestemt perspektiv,

der luftes. Et perspektiv med DKPs overbudsprogram, bl.a. 35-timers overenskomstkravet og nationalisering, som fremføres som et aktuelt alternativt svar på krisen, en »realistisk kriseløsning«, som har en demobiliserende effekt, som afleder klassens nære forsvarskamp. Det er en strategi for samarbejde med socialdemokratiet samtidig med et forsøg på at styrke sig i forhold til Socialdemokratiet. En linie, der fører til, at kampe, som udvikler sig til at ramle direkte ind i den socialdemokratiske regerings politik, hæmmes og standses. Samtidig med, at modstanden mod Socialdemokratiet også markeres for selv at vinde frem.

Og netop i dette sidste spil har en Preben Møller Hansen faktisk behov for at blive sat i forbindelse med visse resultater, med sejre. Men samtidig kan han ikke udvikle kampen tværs imod alle forhindringer, fordi den strategi han følger, griber bestemmende ind for hans handlinger her og nu, ved bl.a. at bremse kamp mod statsmagten.

Reformistiske fællestræk blandt de 'militante'

Denne adfærd hos 'de militante' genfindes i andre forhold. I Berlingske-strejken ønskede BT-klubbens ledere først Anker Jørgensen som mæglere, senere afviste de det, da LO-Thomas sagde nej, da hans interesser blev gået for nær. Og da modsætningen til den socialdemokratiske regering, politiet og LO-toppen for alvor blev skærpet her, sagde BT-klubbens ledere ligeledes fra og stoppede kampen. Og på samme måde skete der en manipulation af tallene, af strejkens resultater, for at få det til at se ud som noget, der blot lignede en sejr en lille smule. Poul Erik Hansen havde

endda den frækhed at udråbe, at alle var blevet genansat - dog en fjerdedel af styrken ansat til øjeblikkelig fratrædelse! En noget besynderlig sejr, som blev forklaret med, at klubben hellere selv ville føre hammeren, når det skulle afgøres, hvem der skulle ud! Og det blev fremhævet, at der var opnået 36-timers arbejdsuge, hvor ledelsen havde ønsket 40-timers arbejdsuge, men uden med et ord at nævne, at arbejdstiden før kampen var på 32 timer! Og også ved Berlingske-konflikten, blev der hæftet perspektiver på kampen. Nemlig perspektiver for samarbejde, bl.a. udtrykt af Poul Erik Hansen den 24. maj i henholdsvis Information og Børsen:

»Men jeg føler, at vi har fået knæsat een ting - nemlig at ledelsen ikke alene kan lede og fordele arbejdet. Det skal ske i samarbejde med de ansatte.« Og:

»Jeg føler os ikke ladt i stikken af LO. Men det pres, som blev lagt på os - af LO, men i særdeleshed af befolkningen i almindelighed - for at få aviserne på gaden igen, måtte påvirke«.

Dette perspektiv for samarbejdet er nøje knyttet til en reformistisk strategi. Og samtidig viser netop Berlingske-eksemplet, at en sådan strategi - med ordene om arbejderklassens skridtvise overtagelse inde fra af kapitalens demokratiske Danmark - er falsk. For her passer ordene faktisk til praksis. Det erklæres lige ud at være en sejr at have været med til at lede og fordele arbejdet, at BT-klubbens ledelse som et fremadstræbende fagbureaukrati overtog noget af opgaven som arbejdsgiver. Med Berlingske-eksemplet er det med andre ord tydeligt, at den militant-reformistiske strategi i praksis

Bryd hetzen mod sømændene

Sømændene står i forreste front i kampen mod den indkomspolitik, som rammer hele arbejderklassen på brødet, og som også skal kastrere fagbevægelsen yderligere.

Augstforlig og lønrammer kan regeringen og de borgerlige stikke skråt op. Vi er ikke tilidsmænd for hverken staten eller arbejdsgiverne. Vi er tilidsmænd for medlemmerne i Sømændenes Forbund, og som sådanne har vi kun én opgave: at rejse de krav, sømændene har opstillet, overfor de stengte skibsrødere. Sådan er indstillingen hos ledelsen i Sømændenes Forbund. Og den skal der ikke sættes en finger på. Det er en hård kamp, sø-

mændene er ude i, ikke bare rederne og Dansk Arbejdsgiverforening, men også den socialdemokratiske regering og LO-ledelsen så gerne sømændenes DKP-ledelse dukket.

Men sømændenes kamp bliver ekstra hård af, at sømændene ikke selv gør noget for at sprede kendskabet til deres kamp - til dens betydning, såvel for dem selv som for hele arbejderklassen i kampen mod indkomspolitikken.

Sømændenes Forbund er ikke populært. Store dele af arbejderklassen vender sig imod det, uagtet at den militante linje, forbundet har ført i efterhånden en del år, vittorlig har givet resultater for sømændene.

VS, KA-ml, RSF og flere andre erklærede venstregrupper soppede mere eller mindre begejstrede rundt i Preben Møller Hansens reklamebrøl for sig selv. Illusionerne om de 'militante' reformister var - og er - udbredte. Her bringes et uddrag af den faglige kommentar i 'Klassekampen' nr. 73, august 1977. Organ for det trotskistiske 'Revolutionære Socialisters Forbund'.

betyder stats- og bureaukrat-kapitalisme i stedet for privatkapitalisme. For det var ihvertfald ikke arbejderne på Berlingske Tidende, der fik en bid af magten ved masseafskedigelse og tempoopskrunchingen.

Kampen saboteres

Sømandsstrejkerne og Berlingskekonflikten er begge eksempler på, at troen på, at man kan samarbejde med de 'militante' reformister i udviklingen af den dagsaktuelle kamp mod krisepolitikken, er forkert. Den svarer ikke til virkeligheden. I praksis sætter den reformistiske strategi,

de »militante« er knyttet til, igennem i de »militantes« taktik i den dagsaktuelle kamp. De hæmmer kampene i stedet for at fremme dem. De afværger, at dele af arbejderklassen gør op med den socialdemokratiske reformisme. De spænder bevægelsen i arbejderklassen for deres egen reformistiske strategi.

Man kan ganske enkelt ikke bekæmpe én type reformisme med en anden type reformisme. Støtter man 'de militante', støtter man reformismens udbredelse i arbejderklassen, og dermed hæmmer man kampen mod krisepolitikken.

Illusionernes afsløring nødvendig

Det er nødvendigt at gøre op med illusionerne om en påstået 'militant' reformisme, der vil optræde progressivt i den dagsaktuelle kamp. En reformistisk strategi og tænkemåde sætter sig ikke kun igennem i form af en fejlagtig strategi for socialismen. Den sætter sig også igennem i den dagsaktuelle taktik. Den vil beskytte kapitalismen også i det daglige. Den vil argumentere ud fra den kapitalistiske økonomis bæreevne - omend på forskellig måde som det kommer til udtryk mellem f.eks. Socialdemokratiets og DKPs kriseløsningspolitik - og holde sig inden for kapitalismens rammer.

Og dette er ikke blot teori. Det har vist sig i praksis som gennemgået i

forbindelse med sømandsstrejkerne og i forbindelse med Berlingske-konflikten.

Derfor er Aksels Larsens billede - som SFs Ole Henriksen har fundet frem igen - om at følges ad nogle stationer af togrejsen ikke dækkende for virkeligheden. Skal såvel arbejderklassens dagsaktuelle kamp mod krisepolitikken som arbejderklassens langsigtede kamp for et socialistisk Danmark udvikles, så kræver det, at reformismens indflydelse faktisk trænges tilbage og ikke styrkes, så kræver det et opgør med den socialdemokratiske reformisme og med 'den militante reformisme', for de er begge politiske strømninger af reaktionær natur, som optræder som en hæmsko for klassens kamp.

P. B.

Debat

Om socialismens politiske økonomi

Svar til BN

I KT nr. 5 findes et debat-indlæg af BN, som kritiserer artiklen »OM KLASSEKAMPENS FORTSÆTTELSE UNDER SOCIALISMEN« i KT 3.

I sin kritik koncentrerer BN sig først og fremmest om socialismens politiske økonomi. Er det rigtigt, at værdiloven spiller en afgørende rolle under socialismen? Er det rigtigt, at arbejdskraften er en vare? Eksisterer der kapital under socialismen, eller er 'kapital' et begreb, som kun kan bruges i forhold til den kapitalistiske økonomi?

En stadigt meredybtgående forståelse for, hvad der er karakteristisk for socialismen, er af afgørende betydning for at forstå, dels hvorfor f.eks. Sovjetunionen er vendt tilbage til kapitalismen, dels hvorledes de eksisterende socialistiske lande udvikler sig og dels, hvorledes klassekampen fungerer under socialismen. Især hvad angår det sidste spørgsmål, er det jo ikke nok at konstatere, at klassekampen fortsætter under socialismen; dens materielle grundlag må undersøges. Derfor er det vigtigt at uddybe analysen af den socialistiske økonomi.

Om værdiloven og socialismen

I sit debatindlæg er BN utilfreds med, at artiklen i KT 3 har skrevet følgende: Der må »findes en mekanisme, som *grundlæggende set* afgør, hvorledes de forskellige produkter skal fordeles, og som afgør, hvor meget af det samfundsmæssige produkt, der skal bruges til forbrug, og hvor meget der skal bruges til akkumulation med henblik på fornyelse og udvidelse af produktionsapparatet. Der findes kun én mekanisme, som afgør alle

disse forhold, og det er bytteforholdet mellem produkterne.« (Se BN i KT 5, s. 80 og KT, 3, si. 90)

BN mener, at dette er forkert, og han understreger, at »der findes en anden mekanisme, der kan fordele produktionsmidler og arbejdskraft på de enkelte erhvervsgræne. Denne mekanisme er den økonomiske plan.« (KT 5, si. 80)

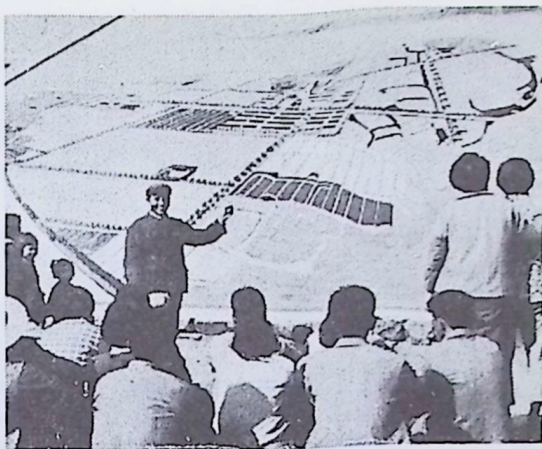
Det er rigtigt, at under socialismen er det den økonomiske plan, som *bestemmer* fordelingen af det samfundsmæssige produkt. Og det er ligeledes rigtigt, at formuleringen i KT 3, nemlig, at det er værdiloven, der *afgør* fordelingen af produktet, kan tolkes derhen, at værdiloven er overordnet planen. Formuleringen giver vitterligt anledning til denne fortolkning, og derfor er formuleringen dårlig.

Det, der menes, er, at man ikke kan komme uden om værdilovens objektive funktion i det socialistiske samfund, når man planmæssigt fordeler det samfundsmæssige produkt.

Hvorledes skal dette nærmere forstås?

Det skal forstås således, at der eksisterer en modsætning mellem på den ene side planen og på den anden side værdilovens objektive eksistens. Planen repræsenterer den proletariske statsmagts stadige og uafbrudte stræben efter inden for økonomiens område at sikre en fordeling, der på én og samme tid i voksende omfang tilfredsstiller befolkningens behov og i voksende omfang udvider produktionen, således at grundlaget for kommunismen skabes. Her over for står værdilovens stadige tendens til at 'tage magten fra' proletariatet; eller sagt mere præcist: Hvis planen bryder sammen eller saboteres, vil bytteforhol-

Diskussion af fysisk og økonomisk planlægning i Huashi folkekommune. (Kilde: den kinesiske »Architectural Journal« nr. 3, 1975). Under socialismen er det den økonomiske plan, som bestemmer fordelingen af det samfundsmæssige produkt. Planen bestemmer, hvor meget der skal gå til individuelt forbrug, kollektivt forbrug og investeringer.

det mellem produkterne, dvs. produkternes varekarakter, blive bestemmende for deres udveksling. Det frie marked, og dermed konkurrencen, vil komme til at dominere. Den kapitalistiske vareøkonomi vil få overtaget. - Også for arbejdskraftens vedkommende, men herom senere!

BN er imidlertid ikke enig i, at værdiloven spiller en så afgørende rolle under socialismen, at den kan siges at være gældende for hele den socialistiske økonomi.

BN skriver, at »de produkter, der sælges til befolkningen til individuelt forbrug, er under socialismen varer, ganske som under kapitalismen. Ligeledes er der tale om vareproduktion ved salg af produkter fra statens virksomheder til kollektivbrugene (dvs. til folkekommunerne i Kina. Min anm.) og omvendt, *altså når produktet skifter ejer*. I disse sammenhænge virker værdiloven (dvs. at varerne udveksles til en pris svarende til deres indhold af samfundsmæssigt nødvendigt arbejde).« Og: »...de produktionsmidler (råstoffer, maskiner osv.), som én statsvirksomhed leverer til en anden i overensstemmelse med, hvad der er fastsat i den økonomiske plan (fx. i 5-årsplanen),

ikke er varer. Disse produktionsmidler skifter jo ikke ejer. Der fastsættes ganske vist som regel en »pris« for disse produktionsmidler, som man endda tilstræber skal svare til den arbejdstid, der er medgået til produktionsmidlernes fremstilling, men denne pris er kun af *regnskabsmæssig* karakter. Dvs., den fastsættes, for at man kan se, om de enkelte virksomheder nu også benytter de tildelte midler på fornuftig måde, undgår sløseri osv. *Men regnskabsføring gør dog ikke et produkt til en vare.*« (KT, 5, si. 79) (Min kursivering)

BNs synspunkt er, at det er *ejerforholdet*, der afgør, om et produkt er en vare. Skifter et produkt ejer, er det en vare. Bliver produktet inden for f.eks. statssektoren er det ikke en vare.

BNs opfattelse reducerer værdilovens virke til at være et *formelt spørgsmål*.

Hvorfor er en sådan reduktion forkert?

Lad os tage vort udgangspunkt i værdiloven selv. Værdiloven er den økonomiske lov, der siger, at produkter udveksles med hinanden i forhold til den mængde samfundsmæssigt arbejde, der er nedlagt i produkterne. Siger man f.eks., at der går 15 par sokker på 1 bar-

nevogn, hvis de udveksles med hinanden, så har man sagt, at der i ét par sokker er nedlagt en femtendedel arbejde i forhold til det arbejde, der er nedlagt i en barnevogn. (Her ses på det grundlæggende forhold og tages ikke hensyn til f.eks. udbud og efterspørgsel osv., der kan føre til at varerne udveksles over eller under deres værdi.)

Produkter, der som i dette tilfælde sokkerne og barnevognen udveksles med hinanden, kaldes varer. Sokkerne er varer, der har en bestemt bytteværdi i forhold til barnevognen, der har en anden bytteværdi, bestemt af det samfundsmæssige arbejde, der er nedlagt i de to forskellige varetyper.

Både i det kapitalistiske som i de førkapitalistiske samfundsformationer har der eksisteret varer. I det øjeblik, to produkter udveksles med hinanden og måles i forhold til hinanden, er der tale om varer. Værdiloven fungerer.

Og hvorfor fungerer værdiloven? Hvorfor måles produkternes bytteværdi? Hvorfor skal der - som i det anførte konstruerede eksempel - 15 par sokker til, når man vil have en barnevogn? Hvorfor er det overhovedet nødvendigt at måle produkterne i forhold til hinanden?

Jo, det er nødvendigt, fordi der ikke er tilstrækkeligt med sokker og barnevogne til, at man bare efter behov kan gå hen og hente de sokker og de barnevogne, man har brug for. Det er først i det kommunistiske samfund, at produkterne flyder så rigeligt, at enhver kan få efter behov (her forudsættes naturligvis, at folk har en anden moral end under kapitalismen, hvor f.eks. et eventuelt udbud af gratis barnevogne ville føre til, at nogen ragede 12.000 barnevogne til sig...).

Men sagens kerne er den, at først under kommunismen har produkterne ikke længere nogen bytteværdi. De har kun brugsværdi. Der er ikke længere noget

behov for at måle produkterne i forhold til hinanden med grundlag i deres bytteværdi. Og det er præcis derfor, at *penge* forsvinder under kommunismen. For penge er jo intet andet end en *vare*, som på en praktisk måde kan formidle det samlede varebytte i samfundet. Man sætter en *pris* på produktet, der - alt andet lige - svarer til dets bytteværdi. Med pengene som regnemiddel kan man så måle forholdet mellem de forskellige varers værdi. I vort tænkte eksempel betyder det f.eks., at ét par sokker koster 20 kroner, mens barnevognen, fordi der er nedlagt 15 gange mere samfundsmæssigt arbejde i den, koster 300 kroner!

Som allerede understreget, er der først under kommunismen, at penge forsvinder, simpelthen fordi der er tilstrækkeligt med produkter til, at enhver kan skaffe sig disse produkter efter behov - deraf kommunismens grundlæggende princip: at enhver yder efter evne og *modtager efter behov*.

Under socialismen er der imidlertid ikke tilstrækkeligt med produkter til, at enhver kan modtage efter behov. Man må stadigvæk bytte produkterne i forhold til hinanden. Og hvad er det så, der i sidste instans gør, at der - som BN - skriver det, fortsat er en »pris« på produktet?

I og for sig svarer BN indirekte selv, når han skriver, at man under socialismen tilstræber, at denne »pris« skal svare til den arbejdstid, der er medgået til produktionsmidlernes fremstilling, »men - tilføjer BN - »denne »pris« er kun af regnskabsmæssig karakter,« når produktionsmidlerne leveres fra en del til en anden del inden for statssektoren. Produkterne skifter jo ikke ejer.

Men ejerskifte eller ikke. Sagen er jo den, at den pris, der fastsættes, den prisstørrelse, som indføres i regnskabet, ikke er tilfældig. Der findes et grundlæggende udgangspunkt for, hvor meget produktet koster. Og dette udgangspunkt er »den

Nye boliger i Huasi produktionsbrigade, Huashih folkekommune. På baggrund af den økonomiske og fysiske langtidsplan lykkedes det brigaden på 8 år bl.a. at skifte alle boligerne ud nye samt udvide boligarealet fra 4,7 til 18,4 m² pr. person. (Kilde: den kinesiske »Arcitectural Journal« nr. 3, 1975 samt »New China builds«, 1976).

arbejdstid, der er medgået« til produktets fremstilling, som BN selv siger det. Jamen: Er det så ikke *netop* værdiloven, som virker her? Er det ikke *netop* værdiloven, som stikker hovedet frem, når f.eks. ministeriet for transportmidler erklærer, at en lastbil skal koste eksempelvis 25 gange en cykel, fordi man har nedlagt 25 gange mere arbejde i fremstillingen af lastbilen end i fremstillingen af cyklen? Hvad er det, man *netop* tager hensyn til, når man skal beslutte en »pris«? Også selv om lastbilen og cyklen blot udveksles inden for den statslige sektor? - Det er intet andet end den samfundsmæssigt gennemsnitlige arbejdstid, der er gået til fremstillingen af henholdsvis cyklen og lastbilen.

Men det, der kan gøres under socialismen, er, at proletariats stat gennem planlægningen kan øge eller mindske priserne på produkterne i forhold til hinanden, alt efter den proletariske stats

forskelligartede forbrugs- og udviklingsbehov. Men der eksisterer uomgængeligt en grænse for, hvad man kan gøre via planen. Og grænsen er den, at produktet, hele det samfundsmæssige produkt er begrænset, dvs. det er ikke tilstrækkeligt til at tilfredsstille det samfundsmæssige behov totalt. Og det betyder igen, at planlæggerne fx. ikke vilkårligt kan sætte priserne uendeligt ned på produkterne, helt uden hensyn til, hvor meget arbejde, der er nedlagt i dem. Planlæggerne kan forhindre, at værdiloven får frit spil, dvs. at det bliver varenes møde på markedet, konkurrencen, som bestemmer, hvad der produceres, hvad tingene koster osv. Men de kan ikke ophæve den, så længe det samfundsmæssige produkt er begrænset.

Derfor gør værdiloven sig gældende ikke bare ved udveksling af produkter mellem stat og individ eller mellem stat og folkekommuner. Den gør sig gælden-

de overalt, hvor ét produkt måles i forhold til et andet. Det er varer, der udveksles, uanset om der betales i for de i rede penge, eller om udvekslingen blot noteres i en regnskabsbog. Også i regnskabsbogen er der opført en pris, der f.eks. betyder, at lastbilfabrikken ved at levere en lastbil til en anden statslig fabrik har fået så og så mange penge flere til at skaffe sig maskiner for, til at betale lønninger for mv.

Den af BN citerede skrivegruppe fra Kirin-provinsens revolutionskomité siger det egentlig ganske tydeligt:

»I et socialistisk samfund findes både varer og værdiloven. Vi benytter værdiloven som *et redskab* i planlægningen og i virksomhedens regnskaber, men vi nægter at lade den bestemme over udformningen af planerne eller produktionen.« (KT, 5, si. 82)

Her belyses modsætningen mellem plan og værdilov tydeligt. Planlæggerne bruger den objektivt eksisterende værdilov som *et redskab*. Man gør sig altså klart, hvad produkternes værdi er, dvs. deres grundlæggende indbyrdes bytteforhold i overensstemmelse med den mængde arbejde, der er nedlagt i dem; men man lader sig ikke *styre* af værdiloven. Tværtimod. I den udstrækning, man kan øge produktionen og i voksende omfang tilfredsstille befolkningens samfundsmæssige behov, kan man gradvist reducere værdilovens jernhårde indflydelse og efterhånden skabe en økonomisk situation, hvor produkterne i stadig voksende omfang *tildeles* befolkningen i overensstemmelse med dens behov. På den måde nærmer man sig økonomisk kommunismen.

Der er således ingen uenighed mellem undertegnede og BN, når han skriver, at det er den økonomiske plan, der er hovedsiden i den socialistiske økonomi. Uenigheden går på værdilovens gyldighedsområde. Når BN mener, at den ikke

gælder i forbindelse med udvekslingen af produkter inden for statssektoren, fordi produktet ikke skifter ejer, opstår uenigheden. Det er jo netop værdilovens eksistens i alle sektorer, som gør, at planen er tvunget til at bruge den som et objektivt eksisterende udgangspunkt for mere og mere at trænge den tilbage, således at den til sidst kan forsvinde, når den under kommunismen er kommet et så stort samfundsmæssigt produkt, at fordelingen *kun* er et planspørgsmål og ikke længere et spørgsmål om at bytte produkter, der er mangel på, og hvis produktionstid man derfor fortsat er nødt til at tage hensyn til.

Om arbejdskraftens varekarakter under socialismen

Af BN udvides uenigheden med KT 3-artiklen om værdilovens betydning under socialismen naturligt nok til også at gå på spørgsmålet om varen arbejdskraft.

BN mener ikke, at arbejdskraften har varekarakter under socialismen. BNs argumentation er følgende:

Det er kun under kapitalismen, at arbejdskraften har varekarakter. Under kapitalismen er arbejderen »adskilt fra ejet af betingelserne for virkeliggørelsen af arbejdet«, skriver BN med et citat fra Marx. For at komme til at arbejde må arbejderen sælge sin arbejdskraft til kapitalisten.

Under socialismen er det anderledes, fortsætter BN. »Arbejderklassen er i besiddelse af statsmagten og herigennem i besiddelse af hele den statsejede sektor i økonomien«, og derfor er arbejderen ikke adskilt fra ejet af betingelserne for virkeliggørelsen af arbejdet. Arbejderklassen ejer jo selv produktionsmidlerne!

Og BN fortsætter:

»Hovedlinien i udviklingen (under socialismen) finder sit udtryk i de økonomiske planer, hvis indhold arbejderklas-

sen og dens kommunistiske parti har haft en afgørende indflydelse på. Hvilken himmelvid forskel er det ikke fra forholdene under kapitalismen! Det kan tilføjes, at en forudsætning for, at arbejdskraften overhovedet kan blive udbudt til salg som vare er, at arbejderne kan fyres og blive arbejdsløse. Det kan arbejderne ikke under socialismen. Igen en væsentlig forskel fra kapitalismen.» (KT, 5, si. 83)

Lad os sammenfatte BNs synspunkter.

BN siger, at arbejdskraften ikke kan være en vare, hvis den, der har arbejdskraften, disponerer over produktionsmidlerne. Man sælger vel ikke arbejdskraften til sig selv! Og: Arbejderne må kunne fyres, hvis man skal tale om, at arbejdskraften er en vare.

Det første af argumenterne er naturligvis det grundlæggende. Er det rigtigt, at man ikke kan tale om, at arbejdskraften er en vare, når arbejderklassen ejer produktionsmidlerne?

Formelt logisk set, synes argumentet holdbart. Men lad os se på, hvorledes det går med argumentet, når man sætter det i forhold til andre sider af den socialistiske økonomi.

BN skriver selv, - deri er vi jo enige -, at »de produkter, der sælges til befolkningen til individuelt forbrug, er under socialismen varer...« (KT, 5, si. 79).

Hvilke varer kan det dreje sig om? Det drejer sig f.eks. om alle de forbrugsvarer, der er produceret i den statslige sektor. Det kan være symaskiner, tekstilvarer mv.

Men disse varer har arbejderne jo selv produceret i deres egne virksomheder! Og aligevel er de varer, fordi de byttes på markedet med pengene som mellemed. Tekstilarbejderen køber f.eks. en skjorte, hun selv har produceret - for nu at stille det på spidsen. Hun har fået en sum i arbejds løn, hun går i varehuset og køber for en del af denne sum en skjorte,

der er fremstillet på den fabrik, hun (sammen med hele arbejderklassen) ejer!

Vi taler således om et marked og om varer, der udveksles, selv om det er arbejderklassen, der køber sine egne varer!

Men hvad så med arbejdskraften? Gør et andet forhold sig gældende her?

Nej, fortsat er det under socialismen således, at virksomhederne udveksler varen arbejdskraft med en vis sum penge - en løn -, som igen kan byttes til f.eks. symaskiner og skjorter. Ligesom arbejderklassen udveksler sine produkter *via markedet* med penge som mellemed, på samme måde udveksler arbejderklassen varen arbejdskraft *via markedet* med penge som mellemed. Eller sagt på anden måde: Ligesom arbejderklassen sælger sine produkter til sig selv, på samme måde sælger arbejderklassen sin arbejdskraft til sig selv.

Ligesom alle andre produkters varekarakter først endeligt forsvinder under kommunismen, på samme måde forsvinder arbejdskraftens varekarakter først endeligt under kommunismen. Det er først under kommunismen, at det er ligegyldigt, hvor meget arbejdskraften er værd, fordi det først er under kommunismen, at der er tilstrækkeligt med arbejdsindsats til at skabe et så rigeligt produkt, at man ikke behøver tage hensyn til, hvor meget arbejdskraft, der er nedlagt i det. Så produceres der ikke længere bytteværdi, hvori indgår et vist kvantum arbejde, som man har betalt for. Så produceres der kun brugsværdi.

Betyder nu dette, at arbejdskraften fortsat har varekarakter under socialismen, så ikke, at man - som BN skriver det »forveksler...statskapitalisme med socialisme?»

Nej, det gør det ikke. For forskellen på kapitalisme og socialisme er, at den særlige evne, som varen arbejdskraft har, nemlig, at den kan producere mere end den behøver til sin egen fornyelse, under

socialismen udnyttes af arbejderklassen selv, mens den under kapitalismen udnyttes af kapitalisten.

Under socialismen er det arbejderklassen selv, der får glæde af det *merprodukt*, der fremkommer ved, at arbejderne kan producere mere end de har brug for til fornyelsen af arbejdskraften. Under kapitalismen er det kapitalisten, der tilegner sig merproduktet, hvorved udbytningen finder sted.

Den afgørende forskel på socialismen og kapitalismen er således ikke, om arbejdskraften har varekarakter eller ikke, men om arbejderklassen sælger arbejdskraften til sig selv og dermed selv får hele frugten af sit arbejde, eller om arbejderklassen sælger arbejdskraften til kapitalisten, hvorved kapitalisten udbytter arbejderens ved at lade denne producere gratis for sig ud over den tid, der medgår til at reproducere arbejdskraften.

Netop fordi arbejderens under kapitalismen er adskilt fra »ejet af betingelserne for virkeliggørelsen af arbejdet«, kan kapitalisten tvinge arbejderens til at sælge arbejdskraften til sig, hvorefter kapitalisten kan bruge denne arbejdskraft til at skabe et merprodukt, der tilegnes af kapitalisten selv. Og netop fordi arbejderens under socialismen selv ejer betingelserne for virkeliggørelsen af arbejdet, så kan arbejderklassen selv tilegne sig merproduktet.

Men arbejdskraften bliver stadigvæk som andre varer under socialismen købt mod en modydelse i form af penge. Der betales for arbejdskraften, ligesom der betales for den under kapitalismen.

Arbejdskraftens værdi under socialismen

Det er klart, at hvis man benægter, at arbejdskraften er en vare under socialismen, må man også benægte, at arbejdskraften har en værdi. BN skriver da også,

at arbejdskraften ikke har nogen værdi. Men han tilføjer:

»Det betyder selvfølgelig ikke, at der ikke skal en vis mængde goder til at forny arbejdskraften, ligesom der medgår en vis arbejdstid til at fremstille disse goder.« (KT 5, si. 83)

Jeg ville mene, at netop disse forhold, som BN her understreger, blot bekræfter, at arbejdskraften faktisk er en vare, der har en værdi. Men eftersom BN af ovennævnte årsager mener, at arbejdskraften ikke er en vare, så må han naturligvis i konsekvens heraf også mene, at det er ukorrekt at tale om arbejdskraftens værdi.

Men hvis arbejdskraften ikke har nogen værdi, fordi den ikke er en vare, hvordan bestemmes da lønnen under socialismen?

Herom skriver BN:

»...mens lønnen under kapitalismen er bestemt af arbejdskraftens værdi (eller af værdien af de goder, der medgår til dens fremstilling), er det omvendt under socialismen. Her er det lønnens størrelse, der bestemmer, hvor mange goder arbejderens skal have til sit individuelle forbrug. Under socialismen er den samlede sum, der i samfundet udbetales som lønninger, fastlagt i den økonomiske plan. Hvor stor en andel af denne samlede lønsum, som hver enkelt arbejder får udbetalt i lønningsposen, er bestemt af mængden og kvaliteten af det arbejde, arbejderens leverer. Og denne måde at bestemme lønnen på er noget ganske andet end at lade den være bestemt af værdien af de goder, der medgår til at forny arbejdskraften.« (KT 5, si. 83-84).

Ifølge BN er lønnen under kapitalismen bestemt af arbejdskraftens værdi, mens det omvendt er lønnens størrelse, der bestemmer arbejderens købekraft under socialismen.

BN stiller her en forkert modsætning op. Det er naturligvis rigtigt, at det er

lønnens størrelse, der bestemmer, hvad arbejderen kan købe under socialismen. *Men det er det faktisk også under kapitalismen.* Det er ikke dér, problemet ligger; problemet ligger i spørgsmålet om, hvad det er, der bestemmer lønnens størrelse under henholdsvis kapitalismen og socialismen.

Hér skriver BN, at det er via planlægningen, at man under socialismen bestemmer, hvad hver enkelt arbejder skal have i løn, og det, man tager hensyn til ved fastsættelsen af lønnen, er mængden og kvaliteten af det arbejde, arbejderen leverer.

Vi kan ikke blive uenige om, at det er planen, der fastsætter lønnen, og at planen tager hensyn til arbejdets mængde og kvalitet. Men står dette i modsætning til, at værdiloven også eksisterer under socialismen, når det drejer sig om arbejdskraften?

Nej, det gør det ikke. For det næste spørgsmål, må man stille, er: Hvad er udgangspunktet for, at planlæggerne overhovedet kan 'regne med' arbejdets mængde og kvalitet? Udgangspunktet er uundgåeligt den mængde arbejde, der er nedlagt i produktet! Dvs. produktets værdi!

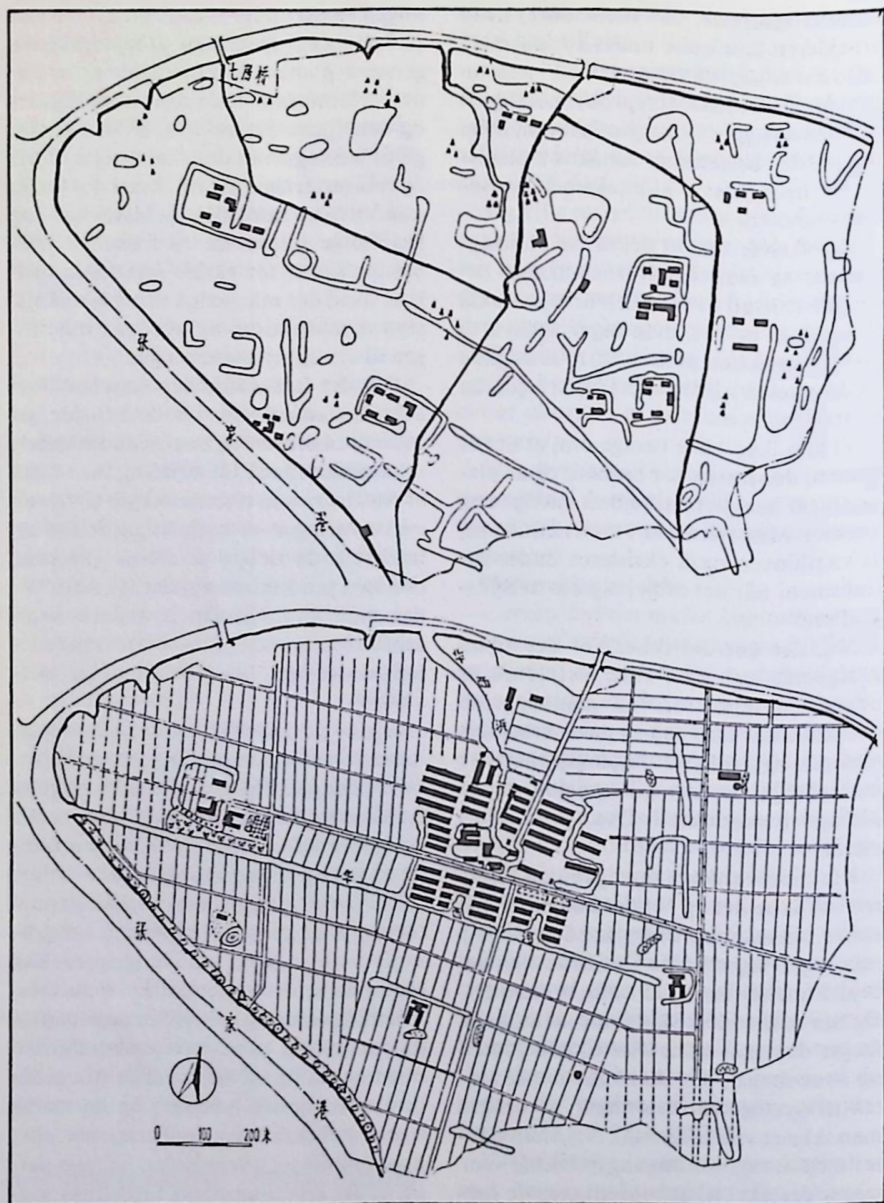
Når man vurderer mængden og kvaliteten af arbejdet og betaler højere løn for større mængde og bedre kvalitet, så har man også taget højde for, hvad den arbejdskraft er værd, der udfører arbejdet. Og når man videre skal finde ud af, hvor meget der skal udbetales til arbejderen og hvor meget, der skal beholdes af staten til ny- og reinvesteringer, så bruger man ikke et vilkårligt mål. Nej, man starter med at tage sit udgangspunkt i, hvor meget der skal til at reproducere de forskellige slags arbejdskraft.

Betyder det så, at under socialismen er det ligesom under kapitalismen? Nej, forskellen ligger ikke i, at arbejdskraften har en værdi under kapitalismen og ikke

nogen værdi under socialismen, men i, at under socialismen kan arbejderklassen gennem planlægningen regulere forholdet dels mellem lønningerne indbyrdes og dels forholdet mellem, hvad der skal gå til løn, og hvad der skal bruges til ny- og reinvesteringer ud fra, hvad der tjener samfundets samlede øjeblikkelige og fremtidige interesser. Socialismen nedbryder skridt for skridt forskellen mellem, hvad der må medgå til arbejderklassens reproduktion, og hvad der må bruges til re- og nyinvesteringer.

For det første tilfalder merproduktet arbejderklassen selv, dvs. det arbejde, arbejderen udfører, og som vedkommende ikke umiddelbart får betaling for i form af løn, men som tværtimod går til ny- og reinvesteringer, er også til glæde for arbejderen, da det jo er arbejderklassen, der ejer produktionsmidlerne. Anderledes under kapitalismen, hvor det er kapitalisternes profitjag, der bestemmer forholdet mellem lønudbetaling og mer-værdi.

Og for det andet kan man under socialismen i voksende omfang nedbryde arbejdsdelingen, f.eks. mellem åndeligt og fysisk arbejde, mellem højereuddannede og lavere uddannede, hvilket igen fører til, at mængden og kvaliteten af arbejdet bliver mere og mere ensartet, dvs. at man får en stadig mere udjævnet arbejdskraftværdi at gå ud fra. Derigennem kan lønforskellene systematisk reduceres, hvortil kommer, at efterhånden som produktet vokser, vil man ved en kombination af en stadig udvidelse af de frie goder (kollektive gratis ydelser) og en stadig større købekraft via lønførelser eller prissænkninger efterhånden nå frem dertil, at det kommunistiske fordelingsprincip slår igennem. Og det betyder i praksis, at sondringen mellem det nødvendige produkt, der går til arbejdskraftens fornyelse, og merproduktet, der går til re- og nyinvesteringer, bliver mere og mere

En kinesisk produktionsbrigades planmæssige forvandling fra 1963 (for oven) til 1972 (for neden). Huasi produktionsbrigade, Huashih folkekommune, Kiangyin amt, Ki-angsuprovinen. (Kilde: den kinesiske »Architectural Journal« nr. 3, 1975). Målestok er angivet i meter. Bebyggelsen er markeret med sort.

En ny landsby i Kina.

Planlægningen af en ny landsby i Huasi produktionsbrigade, beliggende ca 130 km nordvest for Shanghai umiddelbart syd for Yangtsefloden, er et lærerigt eksempel både på socialistisk planøkonomi og på forholdet mellem revolution og produktion.

Her kan vi direkte ud fra landskabets og bebyggelsens forvandling se, hvordan overgangen til en højere form for produktionsforhold betyder et kæmpe fremskridt for udviklingen af produktivkræfterne, hvad der senere vil skabe grundlaget for endnu højere former for produktionsforhold. Huasi brigaden er en avanceret brigade af Tachai-typen. Ved at tage et fast greb om revolutionen er det lykkedes at forene bønderne omkring en overgang til en højere form for regnskabsenhed. Fra tidligere at være 10 forskellige produktionshold fordelt i 12 små landsbyer, der udgjorde 10 selvstændige regnskabsenheder, er man med Tachai som forebillede gået over til at fordele produktionsresultatet på grundlag af den samlede brigade som regnskabsenhed. Med denne forandring af de sociale relationer i brigaden bliver det muligt at gennemføre en avanceret fælles udviklingsplan, som man tager fat på år 1984.

I 1963 (tegningen for oven) kan man se de spredte små landsbyer, uregelmæssige vandløb, mange vandhuller og mange gravsteder, der er spredt ud over området og vanskeliggør landbrugsproduktionen.

I 1975 (tegningen for neden) ser billedet helt anderledes ud. Områdets overrislings-system er reorganiseret på en systematisk måde og der er opbygget et helt nyt rationelt vejsystem, tildels ovenover overrislingskanalerne. Hele bebyggelsen er blevet samlet i midten af brigadens område, på nær stalde og bygninger for svin, får, ænder og gæs, der er placeret ude rundt omkring. Vest for landsbyen er der endvidere en videnskabelig forsøgsstation, en lille kunstgødningsfabrik og et enkelt samlet gravsted.

Selve landsbyen er opbygget således, at der i centrum er samlet en række fællesanlæg: et servicehus i 4 etager med butik, frisør, reparationsafdeling, klinik, politisk aftenskole, læserum, samlingssal til forlystelser m.v. I midten af landsbyen er der endvidere et udendørs torv til møder, baderum, spisesal for ungdommen og der er planlagt to nye aktivitetscentre. Der er endvidere en skole, en børnehave (i de intense arbejdsperioder), værksteder, garager m.v. Rundt om denne kerne ligger brigademedlemmernes boliger smukt placeret ved små vandløb og ved rækker af nyplantede kamfertræer. I tilslutning til landsbyen er der også en lille frugtplantage.

I samme periode, som man har gennemført disse store forandringer, er høstudbyttet steget fra ca 390 tons pr. år til over 850 tons pr. år. Da brigaden omfatter 243 husstande med ialt 1015 personer, betyder det at kornproduktionen nu er ca 850 kg pr. person og år, hvad der langt overstiger brigadens eget behov.

Brigadens samlede område er ca. 1,5 km², hvoraf ca 0,6 km² er dyrkede områder. På trods af at det bebyggede areal er udvidet med over 300%, har det samtidig været muligt at udvide de dyrkede arealer på grund af en mere hensigtsmæssig og planlagt anvendelse af jorden.

Med denne udvikling er grundlaget skabt for en hurtig videreudvikling af produktionen i brigaden, med bl.a. en højere grad af mekanisering omkring 1980. Udviklingen af produktionsforholdene, her udtrykt ved overgangen til brigaden som regnskabsenhed, har ført til en stigende produktion, højere levestandard og en ny landsby som afspejler og giver plads for en højnelse af brigademedlemmernes politiske bevidsthed. Men klassekampen fortsætter - næste store skridt bliver overgangen til folkekommunen som regnskabsenhed - det ligger dog et stykke ud i fremtiden. Mange steder i Kina er det stadig de små produktionshold og ikke produktionsbrigaderne, der er den mindste regnskabsenhed.

Et fast greb om revolutionen, om klassekampen, er således en forudsætning for en fremgangsrig socialistisk planlægning og omvendt er den økonomiske plan en forudsætning for den videre socialistiske udvikling. Denne planlægning må foregå på alle niveauer og hænge sammen fra en plan for hele landet til planen for den enkelte produktionsenhed. Kun på denne måde kan der sikres en harmonisk og balanceret udvikling, hvor industrien får de nødvendige råstoffer og fødevarer fra landbruget og landbruget får de nødvendige industriprodukter.

uinteressant. I det kommunistiske samfund er merproduktet så rigeligt, at arbejderne blot ved at 'yde efter evne' på én og samme tid kan yde nok til, at der ud over det produkt, der bruges til ny- og reinvesteringer, bliver et produkt, der kan tilfredsstille alles behov.

Men så længe produktet er begrænset, må planlæggerne stadigvæk bruge værtiloven som *redskab*, også når de skal bedømme, hvor meget arbejdskraften skal koste. Men det er klart, at lader man værtiloven få frit spil også på det område, så opstår det frie arbejdskraftmarked, og hvad deraf følger - bl.a. arbejdsløsheden. Og hvad er nok så slemt: Bekæmper proletariatets stat ikke de personer, der for egen vinding søger at skaffe sig kontrollen over produktionsmidlerne, så mister arbejderklassen kontrollen over forbruget af arbejdskraft, og varen arbejdskraft vil i så fald blive købt af det nyopdukkende borgerskab og blive udbyttet af dette.

Om kapital og merværdi under socialismen

Til slut i sit indlæg skriver BN:

»Ligesom man ikke kan tale om arbejdskraftens værdi under socialismen, kan man heller ikke tale om merværdi og kapital.« (KT 5, si. 84)

BN henviser her til, at Marx har slået fast, at kapital er »en værdisum, der lægges ud for at tilegne sig andres arbejde og dermed for at blive forøget af den af arbejderne skabte merværdi.« (Cit. af BN, KT 5, si. 84)

Det er rigtigt, at Marx i sin undersøgelse af den kapitalistiske produktionsmåde i de fleste sammenhænge slog fast, at kapital er en værdisum, som kapitalisten anvender til køb af arbejdskraft mv. med henblik på at skabe mere kapital. Og denne kapital er således 'ophobet merværdi'. Kapitalen opstår gennem udbytningen af arbejderne.

I denne snævre betydning, som er en præcis beskrivelse af kapitalen under kapitalismen, eksisterer der naturligvis ikke kapital under socialismen, fordi der jo ikke er udbytning.

Men dette har intet at gøre med, om arbejdskraften er en vare eller ikke, om arbejdskraften har en værdi eller ikke. Om en ting er en vare, hænger ikke uløseligt sammen med, om der er kapitalisme eller ikke. Som allerede omtalt ovenfor, er der tale om varer, såsnart to produkter udveksles med hinanden på et marked. Og man behøver ikke have én eneste lønarbejder eller en eneste kapitalist, der udbytter arbejdere, for at have et marked med varebytte.

Også under feudalismen og i slavesamfundet havde man varer og marked.

Nej, når man vægrer sig ved at tale om kapital i forbindelse med den socialistiske økonomi, så er det, fordi Marx har forbundet begrebet kapital på det snævre med udbytningen under kapitalismen, hvor kapitalen er akkumuleret, dvs. ophobet merværdi.

Imidlertid bruger man traditionelt begrebet kapital også for socialismens økonomi, fordi der jo også under socialismen er tale om, at det merprodukt, arbejderen fremstiller, i en lang periode i hovedsagen går til re- og nyinvesteringer.

Mao Tsetung taler f.eks. i »OM DE TI STORE RELATIONER« om, at »også sværindustrien kan akkumulere kapital, men under de nuværende økonomiske betingelser kan letindustrien og landbruget akkumulere mere og gøre det i et hurtigere tempo.« (Mao: Om de ti store relationer. Kbh. 1977, si. 3)

Fordi Mao Tsetung siger således, behøver det naturligvis ikke være rigtigt. Men det er ikke desto mindre *praktisk* at tale om kapitalakkumulation, selv om man ikke kan bruge begrebet i den præcise betydning, Marx giver det i Kapitalen, og hvor han gør det uadskilleligt fra kapitalismens økonomi.

Men det korte af det lange må være, at bruger man begrebet kapital i forbindelse med den socialistiske økonomi, må man sikre sig, at det udelukkende forstås som en betegnelse for de *midler*, der opføres i arbejderklassens akkumulationsfunds til arbejderklassens egen disposition.

Konklusion

Som det ses af ovenstående, fastholdes det - som i KT nr. 3 -, at man under socialismen kan tale om værdilovens eksistens, om arbejdskraften som vare og om, at arbejdskraften har en værdi.

Denne side af den socialistiske økonomi repræsenterer den kapitalistiske side i

modsætningen mellem kapitalisme og kommunisme, som brydes under den socialistiske fase, og som under utallige former slår igennem i form af en fortsat klassekamp. Bliver værdiloven overordnet planlægningen, og bliver arbejdskraften købt af et fremvoksende borgerskab i stedet for af arbejderklassen selv, så er kapitalismen slået igennem. Men ikke før.

Så længe proletariatet bekæmper værdiloven og efterhånden fjerner den for totalt at sætte den ud af kraft under kommunismen, så længe udvikles socialismen som kommunismens første stadium.

BS

Debat:

Replik til en anmeldelse

Om anmeldelsen af Ditte Cederstrands: »Hvor har du hjemme proletar«

Ifølge en borgerlig tommelfingerregel bør forfattere aldrig svare eller polemisere mod anmeldere. Reglen hører ikke hjemme mellem socialister, hvor det overordnede mål tværtimod må gå på at få så mange uklarheder og misforståelser ryddet af vejen som muligt. Derfor fremkommer nedenstående til uddybelse af HJs anmeldelse i *Kommunistisk Tidskrift* nr. 4. af min bog: *Hvor har du hjemme - proletar?* I sin helhed virker anmeldelsen redelig og skrevet med indsigt både historisk og litteraturhistorisk. Alligevel, for nu at bruge HJs terminologi, tipper den alvorligt over mod slutningen.

Dog osse inden er der et par steder man som forfatter til bogen studser lidt over, (et par unøjagtigheder kan forbigås). Typebegrebet har HJ kaldt et afsnit og i det mener han, jeg nok har 'skelet lidt til Lukacs' typebegreb,' jeg føler mig bevars bæret, men ser dog med tilfredshed, at et spørgsmålstegn, omend i parantes, har sneget sig frem i den skrivenes hoved. Vist har jeg da lært meget af den gode Lukacs og det mærkes nok især i mine debutbøger fra 1953-55 »Den hellige Alliance« (Våbenindustriens), men samtidig og endnu mere af Gorki og før ham af Marx og Engels, desuden af Harald Rue, og om fremmedgørelse noget af Goldmann, dertil af Seghers osv. osv. Dermed sagt, at skal man finde ud af noget om genrer og hvad der foregår i ho'det på en forfatter, når hun skriver og 'vælger stil', så kommer man sandheden

betydelig nærmere, hvis man gør sig klart, at man suger belæring, viden, iagttagelser og erfaring til sig uafbrudt og derfor sjældent, som litteraturvidenskaben måske forestiller sig det, gør det ud fra forudfattede hensigter om at bruge den og den overgangsvis kanoniserede lærers metode eller gå i hans bås. Forfatteren der skriver ud fra en kommunistisk anskuelse af verden må naturligvis osse formidle denne anskuelse og tilgodese de historiske lovmæssigheder og udviklingslinier, når hun vil belyse en historisk

Ditte Cederstrand

HVOR HAR DU HJEMME - PROLETAR?

epoke gennem de enkelte mennesker, hvis levede liv den afspejler og afspejles i.

HJ finder desuden en lighed mellem Nexøs Pelle og min Peters udvikling. Det er en udmærket iagttagelse - fra min side er denne lighed kommet ubevidst, men forklaringen er ligetil: Udgangspunktet for begge og heri bekræftes deres materialistiske ståsted og grobund, det er naturligvis tids- og udviklingsbestemt af de dengang bestående forhold.

Med skal nu osse at det glædede mig at se anmelderen har opfattet og omtalt den sammenhæng, der er mellem menneskets bevidsthedsniveau (det politiske indbættelse) og dets evne til at føle og vise kærlighed og det i alle dens faser, overfor børn, medmennesker men allermest i forholdet mand/kvinde.

Forræderierne

Men så kommer vi til det HJ fejlagtig kalder forrædderihistorien med skurken Karusseit, og det er ikke, et i ham personificeret socialdemokratisk forræderi, men afslører forræderi indenfor rækkerne, menneskelig svigten. Bogens skurk er historisk autentisk, han er ikke socialdemokrat, men det brådne kar, opportunisten, der da han som kommunist blev grebet under forberedelse til en aktion, for at redde ho'det blev politistikker. Jeg kan ikke her gå nærmere ind på fyren uden at foregribe omstændigheder som først hører hjemme i næste bog. Måske mener nogle kommunistiske hedsporer det upassende at pege på, at der kan findes alt fra svage karakterer til uslinge i deres egne rækker, men ædelt eller ikke, de er der.

Nederst side 85 skriver HJ: »Senere i forbindelse med revolutionen efter krigen trækkes forræderiaspektet i forbindelse med socialdemokratiet ind...« (Det er ikke i forb. m. socialdem. Men her begynder HJs værste sammenblanding af tingene. Det egentlige forræderi, soci-

aldemokratiets mod klassen, skal vi komme tilbage til) og videre hedder det »består i en indsat nærmest kriminalitisk historie.« Det forræderi der her er tale om udspilles på det personlige plan og rammer, som så ofte fordi forrædere nu engang må sikre sig, tilsyneladende tilfældigt, som her hvor 'helten' rammes.

I fortsættelsen siges så: »den historisk materielle baggrund og forståelse, som de tre hovedpersoner er sat ind i er her pist væk og erstattet med en række ydre attributer, der nok fremkalder ubehag, men ikke styrker en analyse.« Lad os lige stoppe for en randbemærkning. Det personlige, altså noget af det, der er med til at vejlede os i livet som ubehag-sympati, er vel osse realiteter mennesker bør lytte til, sådan forstået at det sjældent er klogt at sidde dem overhørig, selv hvor det som her er reaktioner der sker mod tilsyneladende fornuft og realitet som mandens position osv. Vil nogen påstå, det er noget uvidenskabeligt vås, kan det lyde tilforladeligt nok, men alligevel indgår osse vores følelsesreaktioner på andre i vores analyse af dem. Her i bogen er ubehaget med til at fortælle noget om de historiske realiteter i daværende kampsituation - fx. om det manglende overblik, spontanitetens altfor store rolle, manglen på en koordinerende organisation eller parti og dermed kontrol. Altså belyser det osse nogle historiske realiteter som i handlingøjeblikket måtte opleves af flertallet som forvirrende og uoverskuelige. - (Og som derfor er med til at give den materielle baggrund, der gjorde det muligt for den socialdemokratiske regering at gennemføre det forræderi, vi skal se på længere fremme).

Men i næste afsnit blir HJs påstand alvorligere, her siges direkte at »Peter revolutionens søn (blir) skudt ned bagfra - og revolutionen med ham«.

Det står der intet om i bogen. Tværtimod er det ren og skær fejllæsning. Na-

turligvis blir revolutionen ikke skudt ned. Peter og andre med ham faldt, men revolutionen går videre til sin næste fase i de overlevende, i Erwin og Rainer, i Georg, fremfor alt i Lotte og hendes børn. Og derfor slutter bogen ikke med Peters, en af de revolutionæres død, men et helt andet sted, nemlig med at vise frem mod den russiske revolution. Det må være rimeligt nu vi er ved det, her at udtrykke min forbavelse over, hos et vist ellers politisk ret bevidst menneske, at møde den påstand, at samme oktoberrevolution ikke kan indeholde nogen politisk lære for mennesker af idag. Vi er nogle stykker der anser den nu som før for noget af det mest afgørende i kommunismens historie, ikke mindst for marxister-leninister. Iøvrigt kan jeg ikke lade være med i forbindelse med påstanden om at revolutionen skulle være død dengang i 1920, at tænke på Rosa Luxemburgs kendte protest mod al tale om revolutionære nederlag, om 'revolutioner der kunne komme for tidligt'. Osse nederlagene var faser på arbejderklassens kampvej - og som Lenin sagde det: »Uden generalprøven i 1905 ingen oktobersejr i 1917«.

For ikke at gøre springet til det egentlige forræderi for langt så lad os begynde at se på det her. Vi er i 1920, i den såkaldte Ruhrkrig, forårsaget af officerernes Kapp-kup mod den socialdemokratiske regering, som måtte flygte fra Berlin, det kup som Tysklands arbejdere rejste sig imod hvorved regeringen og republikken blev reddet. Det er altså 3. eller 4. fase af den tyske revolution der begyndte 9. nov. 1918. At det forræderi der nu gøres rede for er et klasseforræderi fremgår helt klart af bogen, idet den beskriver hvordan selv samme af arbejderhærene rede de socialdemokratiske regering, da den sidder trygt i sadlen igen, sender samme officerer og deres frikorps mod arbejderne for at få dem afvæbnet og knust.

HJ stiller nu en række spørgsmål og han anfører, at modsætningerne mellem SPD og KPD »antydtes« og mener »vi får ingen forståelse for hvad disse modsætninger mere konkret går på, og hvordan de blev behandlet.« - Indrømmet, bogen er lang, man kan gå hen og glemme, hvad just man læste. Der er bare det, at dette er hvad hele bogen primært handler om. Og det ser han osse, der hvor han skriver om Luxemburg og Liebknecht, der måtte gå mod den imperialistiske krig. Og siden mod imperialismens genindførelse i form af klassesamarbejde. Hele den førte politik fra socialdemokratiets side som fx beskrevet på siderne 220-23, den politik enhver arbejder og enhver sand socialist måtte bekæmpe, rummes desuden i et citat, som HJ kun citerer en del af, s. 223. Jeg vil gerne have begyndelsen med, nemlig: Helt til sammenbruddets time (regeringens flugt for militærkuppet) var de socialdemokratiske ledere besat af den vrangforestilling, at deres borgerlige republik kun lod sig gennemføre, når militæret jernhårdt slog arbejderbevægelsen ned...« Disse realiteter fremlægges netop før kampene mod officerskuppet sætter ind fra arbejdersiden. 'Vor opmærksomme læser' kan derfor ikke hævde at være holdt i uvidenhed.

I afsnittet om den politiske konklusion af bogen tilfredsstiller det ikke HJ, at den umådelige mængde af hændelser efter hans mening mangler sin materialistiske og politiske forståelsesramme. Det er naturligvis beklageligt, men stadig sådan, at de mennesker (og forfatteren kan ikke tillade sig for mange kunstneriske afvigelser eller efterrationaliseringer i et så handlingsmættet forløb) - der oplevede Ruhrkrigen, de manglede i allerhøjeste grad osse denne forståelsesramme, det klare overblik; til sammenligning se John Reeds »Ti dage...«

HJs videre sammenrod af bogens indsnævring til de socialdemokratiske leder-

es forræderi og så igen at ville se det i skurkens skikkelse, kan vi vist lade ligge. Hvad der er belyst gennem bogen er de socialdemokratiske ledeses klasseforræderi. Kort og godt. En anden ting er så, at den bremsede revolution ikke blev og ikke kunne bremses alene p.gr. af om så aldrig så groft forræderi. Væsentligst var naturligvis, at de meget store proletariske masser, osse gennem forsømt politisk skoling fra deres gamle parti, manglede historisk bevidsthed både om sig selv og om udviklingen, det var derfor de endnu lod sig føre og forføre af de gamle ledere til at tro på muligheden for en republik, uden at se det ikke ville blive deres, arbejdernes, men en borgerlig. At de kort sagt ikke var sig deres historiske opgave som klassebevidst.

Så mener HJ, at jeg burde have sluttet min bog med en politisk opsummering istedet for at omtale de rent menneskelige reaktioner som sorg og vrede. - Tja. Det er nu en roman og ikke en afhandling.

Men vi er ikke færdige endnu. Mod slutningen forsøger anmelderen sig med nogle postulater. Bogen siges at stoppe ved 'den humanistiske forståelse af forræderiet' (hvad det så er for en). Jeg kan ikke stærkt nok slå fast, at det forræderi, nemlig klasseforræderiet begået af dem, der bekendte sig til socialismen med munden, men slog den ned med noget så materialistisk og håndgribeligt som fysisk udsultning, nedslagtning og vold, det kan intetsomhelst have med hu-

manisme at gøre. - Den »materielle forankring« mistes derfor aldeles ikke, men består i undertrykkelse, udbytning og vold, men derudover og stærkest i de mennesker, der alt dette tiltrods, blev tilbage, og som bærer fanen videre. Derfor behøves der heller ikke noget spørgsmålstegn ved 'hvad har vi ikke lært', for læren var at kampen går videre - vi der har den senere historiske viden, ved osse, hvor nær den var undergangen i tiden som fulgte, men at netop i arbejderbevægelsen opstod den eneste effektive modstand mod nazisternes Hitlerstyre; af den var de 80% kommunistisk.

De sidste 9 linier af anmeldelsen burde vel egentlig forbigås i tavshed, men hvorfor ikke rykke nældeerne op? De er så kryptiske at jeg i hvert fald ikke kan tyde dem. HJ mener at se en politisk fejl ved bogen. Altså en mangel. Men derpå betvivler han selv denne »mangel« og finder forklaringen til den (hvorved den jo i realiteten ophæves) i politisk uenighed mellem forfatter og anmelder. Det uddybes så til at bero i, at jeg, som han fejlagtigt antager, »organisationspolitisk er knyttet til KAmI.« Det er ganske rigtigt, at jeg indenfor mit område politisk arbejder med i det forbund, hvis linie og politik er det herhjemme, jeg føler mine politiske mål bedst i overensstemmelse med. Men hvadenten man er KAP'er eller KAmI'er - eller bare slet og ret kommunist - må det da være et krav politisk såvel som personligt at forræderi brændemærkes.

Ditte Cederstrand

Replik til replikken

Ditte Cederstrands replik peger helt rigtigt på nogle uklarheder og fejl i anmeldelsen af hendes bog, men replikken rummer selv en del uklarheder, hvor mange ting blandes sammen. Jeg vil kort tage replikkens vigtigste punkter op,

nemlig (1) Karusseits rolle, (2) nedskydningen af Peter, (3) den kryptiske afslutning på anmeldelsen, (4) Rusland-perspektivet og endelig (5) lidt mere principielt om den manglende politiske opsummering i bogen.

Det er nok bedst først lige at bringe lidt proportion ind i den oprindelige anmeldelse. Anmeldelsen trækker nogle gode og nogle dårlige sider ved bogen frem, men uden at anlægge en samlet vurdering på disse enkelt-elementer. Det burde klarere have fremgået, at jeg anser romanen for at være meget stærk både politisk og litterært, og at den hæver sig langt over det meste af den øvrige såkaldte arbejderlitteratur, der er udkommet i de senere år i Danmark. Og det skal også bemærkes, at det naturligvis er godt, at Cederstrand tager diskussionen op.

Men nu til de enkelte punkter.

1. D. C. påpeger, at forræderen Karusseit ikke repræsenterer eller skal vise socialdemokratiets forræderi, men »afslører forræderi inden for rækkerne, menneskelig svigten«. Han er »det brådne kar«. Det er rigtigt. At gøre Karusseit til en personifikation af socialdemokratiets forræderi, er en fejl-læsning fra min side.
2. Der står intet om i bogen, siger D. C., at med den nedrige nedskydning af Peter følger revolutionens nedskydning. Nej, det er rigtigt. Det er min påstand eller fortolkning, men en fortolkning, som efter min mening ligger lige for. I bogens fremstilling af revolutionens forløb markerer nedskydningen af Peter et vendepunkt, hvorefter de sidste få sider omhandler tilbagetrækning og nederlag.
3. D. C. påpeger med rette, at de sidste ni linjer i anmeldelsen er ret så kryptiske. Det kryptisk formulerede opstår af det kryptisk tænkte, og disse afsluttende linjer bygger udelukkende på en fornemmelse og burde derfor ikke have været med. Fornemmelsen satser på at bringe overensstemmelse i stand mellem KA-bl's afsløringspolitik over for socialdemokratiet i Danmark og den måde D. C. i bogen formidler afsløringen af det tyske socialdemokrati på.

Det var et forsøg på at forklare den manglende politiske opsummering i bogens slutning, men jeg burde - indrømmet - frem for kryptiske antydninger og spekulationer med sideblikke til organisationspolitiske bogstaver have enten udeladt det eller uddybet kritikken af bogens afsluttende forløb.

4. Rusland-perspektivet formuleres i Lottes (og bogens) slutreplik: »Lige nu har vi igen tabt. - Men i Rusland. I Rusland, mor...«

D. C. og jeg kan ikke blive uenige om, at oktoberrevolutionen har meget at lære mennesker også i dag, og vi kan nok heller ikke blive uenige om, *hvordan* den kan lære os noget, selv om D. C.'s bidske bemærkninger umiddelbart godt kunne mistolkes sådan.

Når Lotte siger: »I Rusland. I Rusland, mor«, forbinder hun noget andet og mere med det end en dansk læser i dag. Lotte har levet, diskuteret og kæmpet med oktoberrevolutionen på nært hold. D. C. vil formodentlig give mig ret i, at samme situation ikke er tilstede i helt samme omfang for en hvilken som helst dansk læser idag - for nu at sige det sådan lidt forsigtigt! Derfor kan selve det, at udtale ordet »Rusland« ikke få de politiske erfaringer til umiddelbart at klinge i læserens hovede, som mønterne i en spilleautomat, når den rigtige kombination er ramt.

5. Men nu til en mere principiel diskussion i forbindelse med bogens afslutning. Jeg efterlyser i anmeldelsen en politisk opsummering, der kunne have skabt perspektiv og overblik, og D. C. tilbageviser dette med tre argumenter. *For det første*, at den ophedede kampsituation, gjorde at »de mennesker, der oplevede Ruhr-krigen, de manglede i allerhøjeste grad også denne forståelsesramme, det klare overblik.« *For det andet*: »forfatteren kan ikke tillade sig

for mange kunstneriske afvigelser eller efterrationaliseringer i et så handlingsmættet forløb.« Og for det tredje siger D. C.: »Det er nu en roman og ikke en afhandling.«

Med denne holdning går D. C. efter min mening afgørende galt i byen og afskærer sig selv fra at benytte en række muligheder, der kan styrke læserens udbytte af bogen. At situationen for de personer, som D. C. fortæller om, tog sig kaotisk og uoverskuelig ud, er der nok ingen tvivl om, men dermed være ikke sagt, at forfatteren blot skal reproducere dette kaos. Det bliver læseren ikke klogere af. Det er ikke et spørgsmål om blot at gengive en række begivenheder så detaljerede og virkelighedsnære som muligt, men om at bearbejde dem, strukturere stoffet, således at der skabes overblik over sammenhængen og de indre modsætninger.

Der er heller ikke tale om, at D. C. burde have kritiseret »sine« personer med en 1970'er-bevidsthed, men om at bruge sin position som historisk tilbageskuende til at organisere stoffet på en sådan måde, at læseren forstår, *hvorfor* tingene udviklede sig, som de gjorde, og hvad der kan gøres bedre næste gang.

I formningen af personerne og deres forskellige sammenhænge tidligere i bogen demonstrerer D. C. et virkelig godt overblik over stoffet. Denne kommenterende og opsummerende form er enten indbygget i forløbet eller undertiden givet som mere direkte forfatterkommentarer. Herved opstår for læseren en mulighed for at nå til en politisk forståelse, der rækker ud over det registrerende: jamen, sådan var det jo.

D. C.'s to første argumenter er altså ikke brugbare til at forklare den manglende politiske opstramning i bogens

slutning, som der ellers lægges op til. Og til det tredje argument: ja, det er en roman og ikke en afhandling, og det sætter nogle rammer. Men hvem siger, at en roman nødvendigvis skal slutte med de følelsesmæssige relationer *alene* i centrum? Kunne man ikke forestille sig begge dele? F.eks. kunne slutscenen have været beskrevet som en opsummerende diskussion i resterne af *cellen* frem for hos *moderen*? Det er D. C.'s eget valg af »skueplads«, der lægger rammen. Tidligere i romanen har D. C. netop vist sin evne til sammenhængende at formidle det følelsesmæssige og det politiske og dialektikken imellem de to sider.

Denne afsluttende mangel på politisk opsummering skal også kort forbindes med to ting, som D. C. tager op i sin replik.

Det er rigtigt, at et gennemløbende tema i helse bogen er afsløringen af socialdemokratiet, og at mange eksempler *nævnes*, men de *bearbejdes* ikke. Lidt polemisk kan jeg sige, at *netop* bogens længde peger på en mere afsluttende opsummering af dette tema. Vi får *eksempler* på forræderiet, men ingen særlig sammenhængende forståelse for *politikken*, hvad den bygger på, modsætningerne, hvordan de blev behandlet osv.

Det er også rigtigt, som D. C. siger, at kampen ikke stopper med bogen, men, at perspektivet er, at kampen fortsætter. Men også dette bliver ved den almene perspektivering, hvordan kampen skal fortsætte, hvad der var godt og skidt, hører vi meget lidt om - (selvom det korte indskudte citat af Meinberg råder bod på det).

D. C.'s tre sidste bøger, »En københavnsk familie«, »Tillidsmanden« og »Hvor har du hjemme - proletar?« indgår i en samlet »serie« med fællestitlen »De udsurgtes historie«. Det er et

stort projekt, hvor D. C. forsøger at opdyrke et stykke »tabt« historie. Alle tre bøger kan anbefales. Og lad mig slå

proportionerne fast: på trods af kritikken er »Hvor har du hjemme - proletar?« en meget stærk bog.

H. J.

Debat:

Om »ydre linier inden for indre linier« - en kommentar

Redaktionen for **KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT** har modtaget kritik af, at begreberne »indre og ydre linier« i kapitlerne fra Mao's »Om langvarig krig«, bragt i **KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT** nr. 4 1977, ikke på forhånd var blevet forklaret for læserne. Vi bringer derfor en forklaring af disse begreber i dette nr.

Undertitlen til »Om langvarig krig« lyder: »Offensiv inden for defensiven, lynkrig inden for en langvarig krig, ydre linier inden for indre linier.« Der er tale om overskriften på det første af de to kapitler vi bragte i **KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT** nr. 4. De tre problemstillinger, der opridses her, kan ikke isoleres fra hinanden. Det, der er tale om, er bl.a. en beskrivelse af den militære situation i den kinesisk-japanske krigs første faser, hvor de japanske imperialister befandt sig i en militært offensiv situation, og hvilke muligheder denne situation frembød for de kinesiske styrker, der, trods militær underlegenhed nægtede at lade sig kue af den japanske imperialism.

På side 12 og 13 opregner Mao fjendens styrke og svage sider. Fjenden er en stærk, imperialistisk magt - økonomisk og militært langt Kina overlegen. Men fjendens svaghed er, at han, trods sin styrke ikke har soldater nok til at dække det enorme område, som Kina udgør. Fjendens frontlinier er uhyre langstrakte. Fjenden tvinges derfor til at lade sig nøje med at kontrollere de vigtigste byer og de væsentligste forbindelseslinier imellem disse, og andre strategisk vigtige punkter. Bag fjendens linier opstår såle-

des uhyre områder, hvor de kinesiske styrker står stærkt, og hvor de kinesiske anti-fascistiske styrker kan omgruppere sig uden, at fjenden har mulighed for at forhindre eller følge de kinesiske militære bevægelser. De japanske militaristers linier er langstrakte - og følgelig er deres tropper relativt spredte. Dette giver de kinesiske tropper mulighed for at føre offensiv lynkrig mod fjendens ydre linier. D.v.s. at kinesiske tropper omgrupperer sig således, de overfor et enkelt af fjendens punkter kommer i absolut flertal, og således gennem hurtig aktion kan tilføje fjenden et nederlag. De kinesiske styrker befinder sig på dette stadium af krigen endnu i en strategisk defensiv, de er tvunget til at operere fra de områder, som de japanske styrker ikke kan overkomme at besætte, og som er af sekundær strategisk betydning, områder som ofte er omgivet af fjendens forskellige frontlinier - de ydre linier. Fra disse »indre linier« rettes lynangreb på fjenden. Lynangreb som kun iværksættes, når man er sikker på at sejre - og sejre hurtigt.

Fjenden tvinges til at rette militære kampagner mod disse store områder, hvor de ved, at de kinesiske modstands-

Blandt de lokale bønder startede de kinesiske kommunister en omfattende modstandskamp mod de japanske besættelsestropper. En modstandskamp, der ofte organiseredes bag de japanske frontlinier i de store områder, som de japanske styrker ikke var i stand til at holde konstant besat.

styrker befinder sig. Men fjenden handler mere eller mindre i blinde. De kinesiske tropper undgår i disse situationer at tage konfrontationer - de gennemfører en taktisk defensiv midt i den strategiske defensiv så længe fjenden er stærk og forsøger at gennemtvinge en større konfrontation i de områder, hvor kinesernes »indre linier« befinder sig. Fra de »indre linier« forberedes taktisk offensive slag mod fjendens »ydre linier« - også selv om man stadig i strategisk henseende befinder sig i en strategisk defensiv. Angrebene mod fjendens »ydre linier« skal derfor være overraskelsesangreb, og angreb, der kan afgøres hurtigt, inden fjenden får

forstærkninger. Efter en periode med sådanne »nålestik« mod fjenden vil disse gradvist begynde at gøre deres virkning og det strategiske styrkeforhold mellem de to parter vil begynde at ændre sig. En ligestilling på det overordnede plan vil indtræffe - og denne ligestilling vil danne udgangspunktet for, at de kinesiske tropper kan gå fra en strategisk defensiv til en strategisk offensiv.

Vi håber med disse bemærkninger at have afklaret problemerne med forståelsen af begreberne »ydre« og »indre linier.«

Med kammeratlig hilsen
red.

Indholdsfortegnelse for KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT. - Årgang 1977.

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 1. Februar 1977

Lederen: »Om udviklingen af partiets strategi og taktik« diskuterer, som et led i opgøret med »venstre« opportunisten i partiets arbejde, nogle grundlæggende spørgsmål i KAP's metode til udvikling af politikken: Strategi og taktik, styrkeforholdet imellem borgerskabet og arbejderklassen og partiets størrelse, styrke og indflydelse i forhold hertil. Som konkret eksempel kritiseres bl.a. 35 timers kravet som taktisk overenskomstkrav. Se side 9

»Formandsinitiativets historie« gennemgår Formandsinitiativets historie og analyserer dets strategi og klasseindhold. Ved sin gennemgang af Formandsinitiativets handlinger gennemhuller den »venstrefløjens« ønskedrømme om, at det kan »presses« til at kæmpe for arbejderklassens interesser. Og dermed begrundes den KAP's principielle linie og taktik over for Formandsinitiativet. Se side 30

»Om kvindekampen« er et led i diskussionen om den kvindepolitiske linie. De to indlæg behandler grundlaget for kvindeundertrykkelsen og spørgsmålet om hvordan kvindekampen skal føres, herunder dens organisering. Indlæg-gene fremlægger bl.a. forskellige syn på kvindekampens organisering. Se side 49

»KAm-l's kritik af KAP« er en anmeldelse af Kommunistisk Arbejderforbund marxister-leninister's bog: »KFML/KAP - de moderne »radikalister««. Anmeldelsen beskæftiger sig med KAm-l's metode og viser, hvorledes KAm-l's dogmatisme og citatplukkeri bruges som begrundelse for højreopportuniste. Se side 72

I Teorirubrikken bringes artiklen: »Om demokratisk centralisme og masse-linien«. Den opriids den demokratiske centralismes organisationsprincip, dets virkeliggørelse i det kommunistiske parti, samt forholdet mellem partiets' demokratiske centralisme og dets sympatisører og nærtstående. Se side 87

I Debatrubrikken diskuteres »de cykliske økonomiske kriser«s forløb, specielt med henblik på spørgsmålet om profitatens faldende tendens indvirker på dette. Se side 94

Kaprustningen imellem supermagterne« forsøger ud fra hovedparten af de relevante oplysninger, der er tilgængelige om supermagternes militære oprustning at vurdere styrkeforholdet imellem dem og oprustningens betydning for faren for en 3. verdenskrig. Herudfra vurderes supermagternes snak om fred og nedrustning, som et forsøg på at svække arbejderklassens modstand mod krigen. Se side 9

»Hvad er kvindekamp og hvordan skal den føres« behandler konkrete elementerne i kvindeundertrykkelsen: Uligheden imellem kvinder og mænd indenfor arbejderklassen og kapitalens udnyttelse af denne til at ekstraudbytte - og undertrykke arbejderkvinderne. Artiklen forklarer herudfra, hvorledes kampen mod kvindeundertrykkelsen må tages op og forsøger i denne sammenhæng at opstille nogle væsentlige langsigtede ligestillingskrav. Se side 34

»Kampen for boligvilkårene« gør rede for hovedtrækkene i boligpolitikken siden 2. verdenskrig og erfaringerne fra kampen mod huslejestigningerne. På baggrund af disse erfaringer og analyser gennemført af KAP-ere der er aktive indenfor boligområdet fremlægges et forslag til enhedsgrundlag for kampen. Artiklen gør endvidere rede for hvordan Socialdemokratiet, DKP og til dels også nyreformisterne omkring bl.a. VS bremser og afleder kampen. Se side 45

»Fagkritik og studenterkamp« skitserer udviklingen af fagkritikken på universiteterne. Den fejlagtige politiske linie, hvorpå hovedparten af fagkritikken bygger, afvises, f.eks. behandles forholdet til staten og uddannelsessystemet, forholdet til classesamarbejdslinien i fagbevægelsen. Linien for en korrekt fagkritik skitseres og samtidig hermed diskuteres de organisatoriske former for den ideologiske kamp. Se side 84

Anmeldelse af Henning Lunds bog »Udviklingen i DKP 1956-59«. Se side 99

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 3. Juni 1977

Lederen, »KAP og forholdet til venstrefløjen,« fremlægger en analyse af KAP's situation i dag. Herunder de objektive betingelser for partiets taktisk, defensive position, partiets forhold til venstrefløjen og dens opportunistiske »enhedsbestræbelser«, modsætningerne mellem KAP's og venstrefløjens strategier, og partiets kamp mod venstreopportunismen. *Se side 11*

»Kritik af VS - en bruderk læring«, indeholder en grundig politisk redegørelse for, hvorfor en gruppe forhenværende medlemmer af VS har brudt med VS og har søgt om optagelse i KAP. Kritikken af VS koncentrerer sig om modsætningerne mellem teori og praksis i VS's forhold til bl.a. 1. Opfattelsen af partiets rolle. 2. Forholdet til revisionismen, 3. Forholdet til reformismen, 4. Forholdet til Sovjetunionen. 5. Statsopfattelsen og forholdet til parlamentet. *Se side 24*

I Debatrubrikken diskuteres spørgsmålet om udviklingen af en kommunistisk kvindepolitik. Debatrubrikkens to indlæg behandler specielt hovedlinjerne i de to modstridende opfattelser af, hvad der er *grundlaget* for kvindeundertrykkelsen. *Se side 47*

»Kapitalismens kriser«, giver en generel introduktion til de modsigelser i den kapitalistiske produktionsmåde, der bevirker de kapitalistiske kriser. Desuden omhandler artiklen i store træk årsagerne til den danske kapitalismes aktuelle krise. *Se side 59*

»Om klassekampens fortsættelse under socialismen,« tager udgangspunkt i Hua Kuo-Fengs artikel i Peking Review nr. 19, 1977: »Før revolutionen under proletariats diktatur igennem til enden,« og rummer en historisk argumenteret diskussion af bl.a. årsagerne til borgerskabets opståen i Sovjetunionen, det materielle grundlag for klassekampens fortsættelse under socialismen, og erfaringerne fra den fortsatte klassekamp på det politiske, ideologiske og økonomiske område. *Se side 77*

Anmeldelser af »DKP i 30'erne,« af Bent Egå Christensen m.fl. Og af *»Kapitalismen og venstrefløjen i Libanon«* af Muhammed Kichli, samt *»Klassekampen i Libanon«*, udgivet af organisationerne FS og FMI. *Se side 97*

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 4. August 1977

To kapitler af Mao: »Om langvarig krig« med en redaktionel indledning bringes i forlængelse af lederne i Kommunistisk Tidsskrift nr. 1 og 3. Dette uddrag er væsentligt for diskussionen om KAP's strategi og taktik. En diskussion der skal ses i sammenhæng med partiets opgør med »venstre«opportunismen.

Se side 9

»Det kongelige danske socialdemokrati« behandler den materielle baggrund for, at toppen af Socialdemokratiet, LO og kooperationen ikke bare er folk med en forkert politisk linie, men at de tilhører monopolborgerskabet og handler ud fra disse egne klasseinteresser. Artiklen forsøger desuden at danne sig et billede over, hvem der sidder i toppen af pyramiden, samt vejen til denne top. Artiklen giver også en kortere behandling af de lavere lag af Socialdemokratiet, og afsluttes med en kritik af DKP's og VS's opfattelser af Socialdemokratiet.

Se side 23

»En kommunistisk politik for strejkestøttekomiteer« behandler spørgsmålet om støttekomiteernes grundlag og den kamp, det er nødvendig at føre i komiteerne. Artiklen bygger på erfaringer fra BT-konflikten.

Se side 54

»Liniekampene om revolutionær litteratur og kunst i Kina« giver en kort introduktion til den kamp, der har stået i Kina mod højre- og venstrelinier på kulturområdet siden 20-erne. Artiklen kommer især ind på »de fires« linie og kampen mod den.

Se side 64

Anmeldelser af de skønlitterære bøger: »Giftpølen« af Hans Jacob Helms og *»Hvor har du hjemme - proletar?«* af Ditte Cederstrand.

Se side 76

I Debatrubrikken diskuteres artiklen *»Kapitalismens kriser«* fra sidste nummer af *Kommunistisk Tidsskrift*, herunder den revisionistiske kriseteori på baggrund af tre læserbreve.

Se side 88

Anmeldelse af: »Kommunisterne og arbejderklassen 1945-1975« af Steen Bille Larsen.

Se side 98

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 5. Oktober 1977

Leder: »Om strategi og taktik« behandler KAP's strategi og taktik. Belyst gennem konkrete eksempler rejses spørgsmål som: Hvad kendetegner den strategiske defensiv? Hvordan er sammenhængen mellem den strategiske defensiv og den langsigtede kamp for socialismen? Hvordan er forholdet mellem offensiv og defensiv på hhv. det strategiske og det taktiske plan? Hvordan er sammenhængen mellem de objektive betingelser og de subjektive faktorer? Og endelig sammenhængen mellem positioner og styrkeforhold og om hvordan vil vi kan tage udgangspunkt i borgerskabets svage punkter? *Se side 9*

»Teorien om verdens deling i tre« belyser denne teori, der er udarbejdet af Mao Tse Tung. Det er denne teori, der i dag så kraftigt angribes af Albaniens Arbejdets Parti. Artiklen behandler den historiske baggrund for denne teori, og fremhæver, at forudsætningen for en debat om den internationale situation er, at den baseres på et levende dialektisk-materialistisk grundlag i skarp modsætning til dogmatik og metafysik. *Se side 20*

Dokumenter til belysning af diskussionen mellem KKP og AAP i forbindelse med teorien om verdens deling i tre. *Se side 43*

»Træk af kvindekampens historie 1968-1977« omhandler udviklingen af kvindekampen fra 1968 og op til i dag, specielt Rødstrømpebevægelsens og Kvindefrontens udvikling. Artiklen forsøger herudfra at drage erfaringer om kvindekampens karakter, de væsentligste arbejdsfelter, samt om kvindekampens organisering. *Se side 53*

To taler fra KAP's besøg i Kina i år. Den fulde ordlyd af vicepremierminister Li Hsien-niens og Benito Scocozzas tale bringes. *Se side 73*

Debatrubrikken bringer tre indlæg om artiklen fra KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 3 *»Om klassekampens fortsættelse under socialismen.«* Den ene går imod artiklens vurdering af værdilovens betydning under socialismen og af arbejdskraften som en vare under socialismen. De to andre indlæg sætter spørgsmålstegn ved artiklens vurdering af Stalin. Derudover bringes et indlæg om den grundlæggende modsætning i verdensmålestok for den nuværende samfundsmæssige epoke. *Se side 78*

Anmeldelser af: Teltprojektet *»Vi äro tusende ...«*, Bente Østrup Madsens bog *»Konflikt«* og af den norske plade med digte af Rudolf Nilson *»På Sten-grunn«*. *Se side 95*

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 6. December 1977

Om Albaniens syn på verden: Artiklen indeholder en udførlig kritik af Albaniens Arbejdets Partis opfattelse af verdenssituationen og af de strategiske konsekvenser, som denne opfattelse medfører. Artiklen tager udgangspunkt i artiklen 'Revolutionens teori og praksis' offentliggjort i AAP's CK's centralorgan 'ZERI I POPULLIT' d. 7.7. 1977.

Se side 9

Helsingør Værft - enhedspolitik: KAP på Helsingør Værft opsummerer sine enhedspolitiske erfaringer efter en periode med vanskelige og hårde kampe. Artiklen indeholder en fremadrettet kritik af KAP's faglige enhedspolitik og behandler bl.a. spørgsmålet om forholdet mellem 'rådne' og 'revolutionære kompromisser'.

Se side 57

De 'militante' reformister: Hvad opnåede sømændene i virkeligheden gennem den lange konflikt med rederierne i sommeren 1977? Skal man tro Preben Møller Hansen var resultaterne en gevaldig sejr for sømændene. En analyse af resultaterne viser noget ganske andet.

Se side 67

Debat: Indeholder bl.a. en fortsættelse af diskussionen om socialismens politiske økonomi - og i forbindelse med anmeldelsen af Ditte Cederstrands roman, Hvor har du hjemme, proletar? - en replik fra forfatterinden, og en replik til replikken.

Se side 78

